Каляндар

ЗНАМЯНАЛЬНЫХ І ПАМЯТНЫХ ДАТ НА 2020 ГОД

2019

ДУ "ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА"
Аддзел краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі

Каляндар знамянальных і памятных дат на 2020 год

Віцебск, 2019

ББК 92.5
К 17

Складальнікі: В. А. Дарафеева, Л. І. Рагачова
Рэдактар: Л. І. Рагачова
Адказны за выпуск Т. М. Адамян

Каляндар знамянальных і памятных дат на 2020 год / ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна», Аддзел краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі склад. В. А. Дарафеева, Л. І. Рагачова. – Віцебск, 2019. – 143 с. : іл.

© ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна», 2019

КАЛЯНДАР ЗНАМЯНАЛЬНЫХ І ПАМЯТНЫХ ДАТ
НА 2020 ГОД

2019 г.

Складальнікі: Дарафеева Вольга Аляксееўна, Рагачова Ларыса Іванаўна
Рэдактар Л. І. Рагачова
Камп'ютарная вёрстка А. В. Юпатавай
Дызайн вокладкі Т. Л. Завядзеева
Адказны за выпуск Т. М. Адамян

Тыраж 4 экз.
Надрукавана на ксераксе ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна»
210601, Віцебск, Леніна, 8-а
E-mail: vlib@vlib.by

А. Гутковіч адзін з аўтараў п’ес «Юныя мсціўцы» (з В. Хазанскім, пастаўлены тэатрамі імя Я. Коласа і юнага гледача, 1957), «Праўда і шчасце» (пастаўлена Брэсцкім абласным тэатрам, 1959) і «Справа яе жыцця» (пастаўлены тэатрамі імя Я. Коласа, 1961 і Гродзенскім абласным драматычным, 1962 абедзве з Ф. Казоўскай). Ён аўтар інсцэніровак «Андрэй Лабанаў» паводле рамана Д. Граніна «Шукальнікі» (пастаўлена тэатрам імя Я. Коласа, 1955). У 1988 годзе былі зроблены радыёпастаноўкі аднаактавых п’ес «Кветкі для Алесі» і «Устаць, суд ідзе» па матывах нарысаў Я. Богата, яны таксама пастаўлены ў аматарскіх драматычных калектывах.

А. Гутковіч выступаў у перыядычным друку з рэцэнзіямі на спектаклі.

Памёр Аляксандр Захаравіч Гутковіч 9 верасня 1989 года.

ЛІТАТАРУРА

1. **Аляксандр** Залманавіч Гутковіч // Памяць: гісторыка-дакументальная хроніка Бешанковіцкага раёна / рэдкал. І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.] ; мастак А. М. Хількевіч. – Мінск : БелСЭ імя П. Броўкі, 1991. – С. 410.

2. **Гарэлік, Л. М.** Гутковіч Аляксандр / Л. М. Гарэлік, В. І. Козіч // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / рэдкал. І. Э. Багдановіч [і інш.]. – Мінск : БелЭн імя П. Броўкі, 1993. – Т. 2 : Верабей – Іваноў. – С. 304–305.

3. **Гутковіч** Аляксандр Залманавіч // Тэатральная Беларусь : энцыклапедыя : у 2 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; пад агул. рэд. А. В. Сабалеўскага. – Мінск : БелЭн, 2002. – Т. 1 : А – К. – С. 326.

4. **Крачкоўскі, А.** Заслужаны дзеяч мастацтваў / А. Крачкоўскі // Зара (Бешанковічы). – 2002. – 2 ліп. – С. 3, 4.

ПРАДМОВА

У «Каляндар» уключаны знамянальныя і памятныя даты, якія адлюстроўваюць важныя падзеі гісторыі, палітычнага, гаспадарчага, культурнага жыцця Віцебскай вобласці, а таксама юбілейныя даты выдатных землякоў і людзей, якія па месцы нараджэння не з’яўляюцца ўраджэнцамі вобласці, але пакінулі значны след у гісторыі і культуры нашага рэгіёна.

Дапаможнік адкрываецца храналагічным пералікам знамянальных і памятных дат, якія прадстаўлены па новым стылі.

«Каляндар» састаўлены на аснове даных з энцыклапедый, даведачных, перыядычных выданняў, якія знаходзяцца ў фондзе Віцебскай абласной бібліятэкі.

Наш «Каляндар» дапаможа краязнаўцам, бібліятэчным работнікам, выкладчыкам і іншым спецыялістам у вывучэнні і распаўсюджванні краязнаўчых ведаў.

У 2020 ГОДЗЕ СПАЎНЯЕЦЦА:

1060 гадоў таму (960) нарадзілася Рагнеда Рагвалодаўна (Гарыслава, духоўнае імя Анастасія; 960?–1000), полацкая князёўна, асветніца.

955 гадоў таму (1065) упершыню ўзгадваецца Браслаў як горад у Полацкім княстве ў летапісе Быхаўца і хроніцы Стрыйкоўскага.

910 гадоў таму (1110) нарадзілася Звеніслава Барысаўна (у манастве Еўпраксія; пасля 1110–1202), князёўна, асветніца, першая на Беларусі жанчына-пісьменніца, стрыечная сястра і паплечніца Еўфрасінні Полацкай.

890 гадоў таму (1130) пабудавана Дабравешчанская царква ў г. Віцебску (1120–1130-я), помнік старажытнарускай архітэктуры ў г. Віцебску, у традыцыях полацкай школы дойлідства на левым беразе р. Зах. Дзвіна, на тэрыторыі Ніжняга замка.

880 гадоў таму (1140) нарадзіўся Давыд Расціславіч (1140–1197), князь наўгародскі, таржоцкі, віцебскі, вышгарадскі, смаленскі. У Віцебску княжыў у 1165–1667 гг.

825 гадоў таму (1195) адбылася Віцебская бітва, бітва аб'яднаных войск полацкіх князёў і чарнігаўскага князя Алега Святаславіча са смаленскім войскам на чале з Мсціслаўскім князем Мсціславам Раманавічам у ходзе вайны за валоданне Віцебскам.

800 гадоў таму (1220) нарадзіўся Сімяон Полацкі (1220–1289), царкоўны дзеяч, епіскап Полацкі і Цвярскі, святы Беларускай і Рускай Праваслаўных Цэркваў.

745 гадоў таму (1275) нарадзіўся Гедымін (Гедзімін; каля 1275–1341), вялікі князь ВКЛ. У час яго княжання асабліва важнае значэнне ў дзяржаве зноў набыла Полацкая зямля.

Чырвоную Армію. Служыў радавым стралковага палка, культмасавым работнікам у палітаддзеле спецвойск Ленінградскага гарнізона. У маі 1941 года быў дэмабілізаваны і прыехаў да бацькоў у г. Бешанковічы, куды яны пераехалі з вёскі. Тут яго застала вестка аб пачатку вайны. Разам са сваякамі эвакуіраваўся ў г. Ніжні Тагіл Свярдлоўскай вобласці, быў начальнікам клуба ваеннага завода, потым ваеннага шпіталя ў г. Бійску Алтайскага краю. У 1942 годзе мабілізаваны на фронт. Ваяваў на Прыбалтыйскім фронце. Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны 2-й ступені, Чырвонай Зоркі, медалямі.

Пасля вайны паступіў на акцёрскі факультэт Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута (курс Е. Міровіча), які закончыў у 1949 годзе. Падчас вучобы А. Гутковіч з'яўляўся штатным, потым пазаштатным рэпарцёрам БелТА па Мінску, а ў 1948–1950 гадах – пазаштатным карэспандэнтам газеты «Звязда». Затым працаваў акцёрам Беларускага дзяржаўнага тэатра імя Я. Коласа ў Віцебску. З 1957 г. – загадчык педагагічнай часткі Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача, з 1959 г. – рэжысёр на Рэспубліканскай студыі Беларускага тэлебачання.

Літаратурнай працай займаўся з 1947 года. А. Гутковіч – аўтар шматлікіх п'ес і тэлевізійных пастановак. Найбольш значныя тэлевізійныя пастаноўкі: «Калі зліваюцца рэкі» паводле П. Броўкі (1961), «Трэцяе пакаленне» паводле К. Чорнага (1964), «Людзі на балоце» паводле І. Мележа (1965, Дзяржаўная прэмія БССР 1966), «Трывожнае шчасце» паводле І. Шамякіна (1968), «Сцяг брыгады» паводле А. Куляшова (1975), «Чужая бацькаўшчына» паводле В. Адамчыка (1983), «Алімпіяда» паводле І. Пташнікава (1989), шматсерыйныя тэлефільмы «Уся каралеўская рацъ» паводле аднайменнага рамана П. Уорэна (1971), «Атланты і карыятыды» паводле І. Шамякіна (відэафільм, 1980). Яго пастаноўкі вызначаліся імкненнем да найбольш дакладнага пераносу літаратурнай першакрыніцы на тэлеэкран, добрымі сцэнічнымі якасцямі, шматграннасцю мастацкіх вобразаў і актуальнасцю праблематыкі, яе сацыяльным гучаннем.

ГУТКОВІЧ

АЛЯКСАНДР ЗАХАРАВІЧ

100 год з дня нараджэння (1920)

Гутковіч Аляксандр Захаравіч (Аляксандр Залманавіч) – беларускі драматург, рэжысёр тэлебачання, акцёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1981) нарадзіўся 20 снежня 1920 года ў в. Вярхоўе Бешанковіцкага раёна.

У 1935 годзе скончыў Вярхоўскую сямігадовую школу Бешанковіцкага раёна, потым год вучыўся ў Мінскім будаўнічым тэхнікуме, пасля здачы экстэрнам экзаменаў за 8 і 9 класы – у Бешанковіцкай сярэдняй школе. Пазней стаў студэнтам Ленінградскага інстытута інжынераў прамысловага будаўніцтва, але вучоба ў тэхнічнай навучальнай установе А. Гутковіча не задавальняла, бо ён заўсёды марыў аб сцэне. Правучыўшыся год, пачаў займацца ў студыі Вялікага драматычнага тэатра імя М. Горкага ў Ленінградзе (1938–1939). Адначасова працаваў артыстам дапаможнага саставу тэатра.

На працягу 1939 года вучыўся на рэжысёрскім факультэце Ленінградскага тэатральнага інстытута. У канцы таго ж года прызваны ў

695 гадоў таму (1325) нарадзіўся Андрэй Полацкі (Андрэй Альгердавіч; 1325–1399), князь полацкі, пскоўскі і трубчэўскі.

650 гадоў таму (1370) нарадзіўся Свідрыгайла (у праваслаўі Леў, у каталіцтве Баляслаў; каля 1370–1452), дзяржаўны і ваенны дзеяч ВКЛ. Атрымаў ад Ягайлы ва ўдзел Віцебскае княства і да 1393 г. княжыў у Віцебску.

640 гадоў таму (1380) віцебскія землі ўвайшлі ў склад Вялікага Княства Літоўскага.

640 гадоў таму (1380) нарадзіўся Корсак Васіль Дзмітрыевіч (каля 1380–1452), намеснік полацкі пры князі Свідрыгайле, затым у яго радзе, калі той быў валынскім князем.

635 гадоў таму (1385) узгадваецца в. Абольцы на рацэ Абалянка ў Талачынскім раёне як уладанне вялікага князя ВКЛ Ягайлы, які заснаваў у Абольцах касцёл.

590 гадоў таму (1430) нарадзіўся Хадкевіч Іван (Івашка; каля 1430–1484) з магнацкага роду Хадкевічаў у ВКЛ, намеснік віцебскі.

570 гадоў таму (1450) нарадзіўся Сапега Іван Сямёнавіч (другі сын Сямёна; 1450–1517), заснавальнік кодзенскай лініі найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ, намеснік віцебскі, ваявода віцебскі. У 1504 г. заснаваў мястэчка Іказнь і ў ім замак.

570 гадоў таму (1450) нарадзіўся Сапега Багдан Сямёнавіч (старэйшы сын Сямёна; да 1450 – пасля 1512), заснавальнік чарэйска ружанскай лініі найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ.

560 гадоў таму (1460) нарадзіўся Астрожскі Канстанцін Іванавіч (1460 (?)–1530), военачальнік, дзяржаўны дзеяч ВКЛ. У Аршанскай бітве 1514 г. кіраваў войскамі ВКЛ, якія перамаглі маскоўскія войскі.

560 гадоў таму (1460) у «Літоўскай метрыцы» ўпершыню ўпамінаецца паселішча Бачэйкава. Зараз – вёска ў Бешанковіцкім раёне.

540 гадоў таму (1480) нарадзіўся Радзівіл Юрый (мянушкі Віктар, Пераможца, Літоўскі Геркулес; каля 1480–1541), дзяржаўны і ваенны дзеяч ВКЛ. У Аршанскай бітве 1514 г. камандаваў лёгкай конніцай на левым флангу.

540 гадоў таму (1480) нарадзіўся Сапега Іван Багданавіч (сын Багдана Сямёнавіча; каля 1480–1546), пісар панскі з найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ, маршалак гаспадарскі, ваявода віцебскі і падляшскі.

530 гадоў таму (1490) нарадзіўся Скарына Францыск (каля 1490 – каля 1551), беларускі і ўсходнеславянскі першадрукар, мысліцель, асветнік, гуманіст, навуковец, пісьменнік, грамадскі дзеяч, мастак, медык, батанік, астраном.

530 гадоў таму (1490) нарадзіўся Сапега Павел Іванавіч (сын Івана Сямёнавіча; каля 1490–1579), маршалак гаспадарскі з найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ, дзяржаўца браслаўскі, ваявода падляшскі і наваградскі.

525 гадоў таму (1495) упершыню ўзгадваецца в. Сарочына Ушацкага раёна як маёнтак у ВКЛ, уладанне княгіні Івановай-Тучынай.

520 гадоў таму (1500) упершыню ўзгадваецца в. Опса на ўсходнім беразе воз. Опса ў Браслаўскім раёне як уладанні смаленскага князя Глазыні ў складзе ВКЛ. Зараз вёска пераўтворана ў аграгарадок Опса.

500 гадоў таму (1520) пабудаваны касцёл бернардзінцаў у в. Астроўна Бешанковіцкага раёна, які пазней быў рэканструяваны ў праваслаўную царкву.

500 гадоў таму (1520) нарадзіўся Валовіч Астафій Багданавіч (каля 1520–1587), дзяржаўны дзеяч ВКЛ. Падчас Лівонскай вайны 1558–1583 гг. камандаваў харугвай пры аблозе і ўзяцці Полацка ў 1579 г., у 1580 г. са сваім атрадам узяў Усвяты.

раён : гісторыка-дакументальная хроніка гарадоў і раёнаў Беларусі : у 2 кн. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; уклад.: Т. Г. Ігнацьева [і інш.] ; мастак Э. Э. Жакевіч. – Мінск : БелЭн, 2000. – Кн. 2. – С. 424–430.

5. **Лютынскі**, В. Аршанскія адрасы Уладзіміра Караткевіча / В. Лютынскі // Звязда. – 2016. – 20 верас. – С. 13.

6. **Мальдзіс**, А. І. Жыцце і ўзнясенне Уладзіміра Караткевіча : партрэт пісьменніка і чалавека / А. І. Мальдзіс. – Мінск : Маст. літ., 1990. – 230 с.

7. **Мяснікоў**, А. Уладзімір Караткевіч (1930-1984) // Сто асоб беларускай гісторыі : гіст. партрэты / А. Мяснікоў. – Мінск : Литература и Искусство, 2008. – С. 313–316.

8. **Радомская**, Л. Д. Уладзімір Караткевіч і Орша / Л. Д. Радомская. – Орша, 1998. – 48 с.

9. **Русецкі**, А. У. Уладзімір Караткевіч: праз гісторыю ў сучаснасць / А. У. Русецкі. – Мінск : Маст. літ., 2000. – 300 с.

10. **Турок, Н.** Зорка імя славутага пісьменніка / Н. Турок // Аршанская газета. – 2015. – 28 ліст. – С. 3.

11. **Уладзімір** Караткевіч. Быў. Ёсць. Буду! : успаміны, інтэрв'ю, эсэ / уклад. Г. В. Шаблінскай. – Мінск : Маст. літ., 2005. – 518 с. – (Жыццё знакамітых людзей Беларусі).

12. **Цветков**, Ю. Кино Владимира Короткевича / Ю. Цветков // Беларуская думка. – 2007. – № 10. – С. 160–168.

13. **Чаропка**, В. Бласлаўленне класіка або аванс на будучыню / В. Чаропка // Маладосць. – 2016. – № 12.– С. 128–134.

14. **Шабека**, А. Аднакласнік, настаўнік, сябар... / А. Шабека // Літаратура і мастацтва. – 2013. – 13 верас. – С. 12.

15. **Штэйнер**, І. Ф. Свет шчодры. Свет мяне паўторыць... : паэзія У. Караткевіча і класічныя традыцыі / І. Ф. Штэйнер. – Мінск : Кнігазбор, 2008. – 120 с.

16. **Яршоў**, І. Зямля Караткевіча / І. Яршоў, В. Сіднякова. – Орша : Аршанская друкарня, 1997. – 238 с. : іл.

не вяртаюцца на зямлю» (2012) – паводле рамана «Нельга забыць», «Хрыстос прызямліўся ў Гародні» (2013), «Дзікае паляванне караля Стаха» (2014). «Незагойная рана» (2017) – споведзь паводле твораў Васіля Быкава «Незагойная рана», Янкі Брыля «Memento mori», Уладзіміра Караткевіча «Балада смяротнікаў».

Пра пісьменніка створаны дакументальны фільм «Быў. Ёсць. Буду», некалькі відэафільмаў. Выйшаў з друку шэраг манаграфій, прысвечаных Уладзіміру Караткевічу.

У Оршы дзейнічае музей Уладзіміра Караткевіча. Матэрыялы пра яго жыццё і дзейнасць экспануюцца ў Рагачоўскім музеі народнай славы. У Оршы, Віцебску і на магіле пісьменніка ў Мінску пастаўлены помнікі. У сталіцы Украіны Кіеве ў 2011 годзе быў адкрыты помнік пісьменніку.

На дамах у Оршы, дзе Караткевіч жыў у канцы 1950-х гг., і ў Мінску, дзе была яго кватэра, усталяваны мемарыяльныя дошкі. Усталяваны памятны знак каля дома ў Рагачове, дзе жыў Уладзімір Караткевіч. У гонар пісьменніка названы вуліцы ў Оршы, Віцебску, Рагачове. Імя Уладзіміра Караткевіча носяць сярэдняя школа ў Оршы, бібліятэкі ў Оршы, Віцебску, Рагачове, літаратурная прэмія Віцебскага аблвыканкама. У 2015 годзе супрацоўнікі Аршанскага музея Караткевіча разам з прадстаўнікамі Міжнароднага зорнага каталогу ў Беларусі далі імя беларускага літаратара зорке 6-й велічыні ў сузор´і Льва.

ЛІТАРАТУРА

1. **Верабей**, А. Л. Абуджаная памяць : нарыс жыцця і творчасці Уладзіміра Караткевіча / А. Л. Верабей. – Мінск : Маст. літ., 1997. – 256 с.

2. **Дашкевіч**, В. Наш Караткевіч / В. Дашкевіч // Витебский проспект. – 2012. – 29 нояб. – С. 5.

3. **Караткевіч** Уладзімір // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / рэдкал.: І. Э. Багдановіч [і інш.]. – Мінск : БелЭн імя П. Броўкі, 1994. – Т. 3 : Івашын–Кучар. – С. 159–169.

4. **Караткевіч** Уладзімір Сямёнавіч // Памяць: Орша. Аршанскі

500 гадоў таму (1520) нарадзіўся Корсак Баркулаб (каля 1520–1576), староста свіслацкі і дзісненскі са старажытнага беларускага роду, уладальнік маёнткаў у Аршанскім павеце, дзе заснаваў мястэчка Баркулабава. Зараз – в. Баркалабава Быхаўскага раёна.

495 гадоў таму (1525) нарадзіўся Сапега Мікалай Паўлавіч (сын Паўла Іванавіча; каля 1525–1599), маршалак гаспадарскі з найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ, ваявода мінскі, брэсцкі і віцебскі. Удзельнічаў у пераможнай Ульскай бітве 1564 г.

490 гадоў таму (1530) нарадзіўся Цяпінскі Васіль Мікалаевіч (сапр. Амельяновіч Цяпінскі; 1530-я ці пач. 1540-х – 1599 ці 1600), беларускі пісьменнік, гуманіст асветнік, кнігавыдавец, ураджэнец Полаччыны (зараз в. Цяпіна пад Чашнікамі).

490 гадоў таму (1530) нарадзіўся Кміта-Чарнабыльскі Філон Сямёнавіч (каля 1530–1587), ваенны і грамадскі дзеяч ВКЛ, аршанскі староста, аўтар эпісталярных твораў, якія з'яўляюцца помнікамі старажытнабеларускай літаратуры.

480 гадоў таму (1540) нарадзіўся Корсак Іосіф (каля 1540–1618), уладальнік Залесся і Лятоўшчыны, полацкі войскі і суддзя земскі са старажытнага беларускага роду, кашталян менскі, кашталян полацкі.

475 гадоў таму (1545) упершыню ўзгадваецца в. Сітцы Докшыцкага раёна ў складзе ВКЛ.

470 гадоў таму (1550) упершыню ўзгадваецца в. Камаі ў Пастаўскім раёне як мястэчка.

460 гадоў таму (1560) нарадзіўся Рысінскі Саламон Фёдаравіч (каля 1560–1625), філосаф, паэт, педагог, парэміёлаг, вучоны фалькларыст, этнограф, ураджэнец в. Рысін на Полаччыне. Зараз Себежскі раён Пскоўскай вобласці.

460 гадоў таму (1560) нарадзіўся Корсак Ян Рыгоравіч (каля 1560–1625), полацкі харужы са старажытнага беларускага роду, гараднічы полацкі, кашталян полацкі, у апошнія гады жыцця ваявода смаленскі.

460 гадоў таму (1560) нарадзіўся Сапега Андрэй Паўлавіч (сын Паўла Іванавіча; каля 1560–1621), падчашы з найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ, кашталян мінскі, ваявода полацкі і смаленскі.

455 гадоў таму (1565) нарадзіўся Сапега Андрэй Іванавіч (малодшы брат канцлера Л. І. Сапегі; каля 1565–1611), староста аршанскі з найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ, кашталян віцебскі, ваявода мсціслаўскі.

450 гадоў таму (1570) нарадзіўся Корсак Іосіф Львовіч (каля 1570–1643), мсціслаўскі староста і ваявода са старажытнага беларускага роду, заснавальнік базыльянскага манастыра ў Беразвеччы і кармеліцкага ў Глыбокім.

440 гадоў таму (1580) заснаваны Полацкі езуіцкі калегіум.

440 гадоў таму (1580) нарадзіўся Кунцэвіч Іасафат (свецкае імя Іван; 1580–1623), уніяцкі царкоўны дзеяч, публіцыст, архіепіскап полацкі (1618–1623 гг.). Падчас Віцебскага паўстання быў забіты.

440 гадоў таму (1580) створана бібліятэка Полацкага езуіцкага калегіума (з 1812 г. – акадэміі).

435 гадоў таму (1585) створаны Полацкі школьны тэатр (1585–1819) у г. Полацку пры Полацкім езуіцкім калегіуме (з 1812 – акадэмія). Дзейнічаў да 1819 г.

435 гадоў таму (1585) нарадзіўся Сапега Аляксандр Дажбог (сын Рыгора; 1585–1635), падкаморы віцебскі з найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ, староста аршанскі, кашталян віцебскі, староста прапойскі і чачэрскі.

«Спадчына», прысвечаную гісторыі і культуры беларускай зямлі і разлічаную на самае шырокае кола гледачоў.

Пачатак 1980-х гадоў стаў для Уладзіміра Караткевіча часам прызнання яго заслуг на дзяржаўным узроўні. У 1980 г. ён быў узнагароджаны ордэнам Дружбы народаў. У 1983 г. яму была прысуджана Літаратурная прэмія імя Івана Мележа (за раман «Нельга забыць»).

У адной з вандровак хваробы абвастрыліся і 25 ліпеня 1984 года на 54-м годзе жыцця Уладзімір Караткевіч памёр. Пахаваны ён у Мінску на Усходніх могілках.

Ужо пасля смерці Уладзіміра Караткевіча за раман «Чорны замак Альшанскі» ён быў удастоены Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Якуба Коласа 1984 года.

У 1986 годзе выйшаў падрыхтаваны ім самім да друку паэтычны зборнік са знамянальнай назвай «Быў. Ёсць. Буду». У 1987–1991 гг. ажыццёўлена выданне збору твораў Уладзіміра Караткевіча ў 8 тамах. У 2012 годзе пачалося выданне поўнага збору твораў Уладзіміра Караткевіча ў 25 тамах. Творы Уладзіміра Караткевіча былі перакладзены больш чым на дваццаць моў народаў свету, у тым ліку на англійскую, французскую, нямецкую, іспанскую, рускую, польскую, украінскую і іншыя.

На сцэнах беларускіх тэатраў ставіліся п’есы Уладзіміра Караткевіча. У Беларускім тэатры оперы і балета былі пастаўлены напісаная кампазітарам Д. Смольскім паводле лібрэта Уладзіміра Караткевіча опера «Сівая легенда», а таксама опера У. Солтана «Дзікае паляванне караля Стаха», якая атрымала Дзяржаўную прэмію Беларусі. Спектаклі паводле твораў У. Караткевіча былі пастаўлены на сцэне Беларускага тэатра «Лялька» ў Віцебску: «Ладдзя Роспачы» (2000), «Забыты скарб» (2004), спектакль-фантазія «Скрыпка дрыгвы й верасовых пустэчаў» (2013), «Скарб» (2016). У Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа: «Званы Віцебска» (1974), «Кастусь Каліноўскі» (1979), «Вераб'іная ноч» (1996) – паводле апавядання «Паром на бурнай рацэ», «Ладдзя Роспачы» (2005), «Леаніды

апавяданняў і аповесцей «Вока тайфуна» (1974), зборнік гістарычных твораў «З вякоў мінулых», а таксама фотаальбомы «Белавежская пушча» (1973), «Памяць зямлі беларускай» (1979), аўтарам тэксту якіх быў Уладзімір Караткевіч. Для юных чытачоў у 1975 г. выйшаў яго зборнік «Казкі».

Уладзімір Караткевіч не спыняў працы над творамі драматургіі. У 1973 г. завершана праца над сцэнарыем мастацкага фільма «Чырвоны агат». Пісаў ён творы і для тэатра. У 1973 г. з'явілася гістарычная п'еса «Званы Віцебска», прысвечаная падзеям 1623 г. У 1978 г. пастаўлена п'еса «Кастусь Каліноўскі» (у 1973 г. створана лібрэта аднайменнага балета). У 1982 г. напісана сацыяльна-гістарычная драма «Калыска чатырох чараўніц», у якой аўтар звярнуўся да дзіцячых і юнацкіх гадоў Янкі Купалы. Падзеям Крычаўскага паўстання 1743–1744 гг. прысвечана трагедыя «Маці ўрагану» (1982).

Повязь розных часоў увасоблена яшчэ ў адным шырокавядомым творы Уладзіміра Караткевіча – вострасюжэтным дэтэктыўна-прыгодніцкім рамане «Чорны замак Альшанскі» (1979), у якім цесна перапляліся дэтэктыўная інтрыга, сацыяльна-псіхалагічныя і гістарычныя аспекты, каларытныя чалавечыя характары.

На працягу ўсёй літаратурнай дзейнасці Уладзімір Караткевіч займаўся дакументальнай публіцыстыкай. Яго творы прысвечаны выдатным асобам беларускай зямлі Францыску Скарыну, Кастусю Каліноўскаму, Янку Купалу, Максіму Багдановічу і знакамітым дзеячам сусветнай культуры Джорджу Байрану, Антону Чэхаву, Міхаілу Шолахаву. Тэмай нарысаў, эсэ, артыкулаў Караткевіча былі многія мясціны Беларусі і іншых краін. Гэта старажытныя Віцебск, Тураў, Мсціслаў, Вільнюс, Кіеў, а таксама Латвія, беларускае Палессе.

Займаўся Караткевіч і перакладамі з іншых моў: латышскай, літоўскай, грузінскай, украінскай, рускай, польскай, славацкай, чэшскай, туркменскай, выступаў з крытычнымі артыкуламі па пытаннях мастацкага перакладу. Ён праявіў сябе і на ніве асветніцтва. У другой палове 1970-х гадоў пачалася яго праца на Беларускім тэлебачанні, дзе ён вёў праграму

425 гадоў таму (1595) нарадзіўся Корсак Рафаіл (Мікалай; каля 1595–1640), мітрапаліт грэка-каталіцкай царквы Рэчы Паспалітай са старажытнага беларускага роду, архімандрыт уніяцкіх манастыроў, протаархімандрыт (генерал) Базыльянскага ордэна, епіскап галіцкі.

420 гадоў таму (1600) нарадзіўся Абуховіч Піліп Казімір (каля 1600 – 1656), дзяржаўны і ваенны дзеяч ВКЛ, пісьменнік мемуарыст. З 1653 г. з'яўляўся ваяводам віцебскім, смаленскім.

420 гадоў таму (1600) нарадзіўся Семяновіч Казімір (каля 1600 – пасля 1651), ваенны дзеяч, інжынер і тэарэтык артылерыі, мысліцель-гуманіст. Паходзіў з роду дробных князёў Семяновічаў, якія ў 14–16 стст. валодалі землямі на Віцебшчыне.

410 гадоў таму (1610) адбыўся першы спектакль у Аршанскім школьным тэатры пры езуіцкім калегіуме.

400 гадоў таму (1620) узведзены Смалянскі замак (Белы Ковель, Малы Ковель) князем С. А. Сангушкам-Ковельскім, помнік палацава-паркавай архітэктуры 1-й чвэрці 17 ст. на паўн.-зах. ускраіне в. Смаляны Аршанскага раёна, на правым беразе р. Дзярноўка (правы прыток р. Адроўка).

400 гадоў таму (1620) нарадзіўся Корсак Ян Раманавіч (каля 1620 –1697), полацкі падчашы са старажытнага беларускага роду, падкаморы, кашталян.

390 гадоў таму (1630) першае ўпамінанне пра в. Юнькі Пастаўскага раёна на р. Лучайка.

390 гадоў таму (1630) была заснавана Спірыдонам Собалем Куцеінская друкарня пры Аршанскім Куцеінскім Багаяўленскім манастыры, цэнтр беларускага кнігадрукавання ў 17 ст.

385 гадоў таму (1635) нарадзіўся Жахоўскі Кіпрыян (Цыпрыян; каля 1635 – кастр. 1693), дзеяч уніяцкай царквы Рэчы Паспалітай, ураджэнец Полацкага ваяводства. У 1674–1693 гг. архіепіскап полацкі, мітрапаліт Кіеўскі і ўсяе Русі.

370 гадоў таму (1650) упершыню ўзгадваецца г. Гарадок.

320 гадоў таму (1700) нарадзіўся Глаўбіц Іаган Крыштоф (Глаўбітц Ян; 1700–1767), беларускі і літоўскі архітэктар, прадстаўнік віленскага барока і ракако, пабудаваў Глыбоцкі касцёл і кляштар кармелітаў, перабудаваў Полацкі Сафійскі сабор.

320 гадоў таму (1700) нарадзіўся Фантана Іосіф III (каля 1700 – пасля 1755), адзін з найбуйнейшых дойлідаў Рэчы Паспалітай, аўтар шэрагу архітэктурных праектаў на Віцебшчыне, Гарадзеншчыне і Віленшчыне.

300 гадоў таму (1720) нарадзіўся Алендскі Стэфан (каля 1720–1763), дзеяч кальвінісцкай царквы. У 1745 г. займаў пасаду старосты сітнаўскага. Зараз в. Малое Сітна Полацкага раёна.

275 гадоў таму (1745) нарадзіўся Корсак Самуэль (каля 1745 – пасля снежня 1795), дзяржаўны і ваенны дзеяч ВКЛ са старажытнага беларускага роду, пасол ад Навагрудскага ваяводства на сейм 1773 г., які зацвярдзіў 1-ы падзел Рэчы Паспалітай. Уваходзіў у Найвышэйшую літоўскую раду.

270 гадоў таму (1750) пабудаваны Белы палац у в. Лявонпаль Мёрскага раёна.

260 гадоў таму (1760) нарадзіўся Цяцерскі Фаўстын Іванавіч (1760–1832), святар, беларускі грамадскі дзеяч, мемуарыст, ураджэнец в. Валынцы Верхнядзвінскага раёна.

260 гадоў таму (1760) пабудавана на правым беразе р. Заходняя Дзвіна ў г. Віцебску Пакроўская царква Маркава манастыра. З 1941 года – царква Казанскай іконы Божай Маці.

260 гадоў таму (1760) пабудаваны Пакроўскі сабор у г. Віцебску, помнік архітэктуры класіцызму.

255 гадоў таму (1765) нарадзіўся Манькоўскі Ігнат Антонавіч (каля 1765–1832), беларускі публіцыст, віцебскі губернскі пракурор, віцэ-губернатар, ураджэнец Віцебшчыны.

255 гадоў таму (1765) нарадзіўся Валінскі Ежы (1765–1840), танцоўшчык, вучыўся ў балетных школах А. Тызенгаўза ў Гродне і Паставах, ураджэнец г. Паставы.

які ўвайшлі апавяданні і гістарычныя аповесці «Сівая легенда», «Цыганскі кароль». Тады ж ім напісаны першы раман «Леаніды не вернуцца да Зямлі», які быў апублікаваны ў часопісе «Полымя» ў 1962 г. пад назвай «Нельга забыць». У гэты час Уладзімір Караткевіч захапіўся кінематографам, актыўна працаваў над сцэнарыямі мастацкіх і дакументальных кінастужак.

1960 г.г.былі вельмі плённымі для Уладзіміра Караткевіча, яго талент раскрыўся з асаблівай сілай. З 1962 г. ён пастаянна жыў у Мінску. Пачаўся перыяд, калі малады пісьменнік змог цалкам засяродзіцца на творчай працы. У 1964 годзе ўпершыню апублікавана аповесць «Дзікае паляванне караля Стаха». У 1960-я гг. Караткевічам створаны раманы «Каласы пад сярпом тваім» (1962–1964), «Хрыстос прызямліўся ў Гародні» (1965–1966), п’еса «Кастусь Каліноўскі» (1963), аповесць «Зброя» (1964), легенда «Ладдзя Роспачы» (1964). У 1969 г. выйшаў паэтычны зборнік «Мая – Іліяда», у 1970 г. – зборнік прозы «Чазенія», куды ўвайшлі аднайменная аповесць, апавяданні, а таксама «Казкі янтарнай краіны», прысвечаныя Латвіі.

Шмат зрабіў Уладзімір Караткевіч і для беларускага кінематографа, напісаў сцэнарыі дакументальных фільмаў: «Сведкі вечнасці» (1964), «Памяць» (1966), «Будзь шчаслівай, рака» (1967). У 1967 г. паводле сцэнарыя Караткевіча быў зняты кінафільм «Хрыстос прызямліўся ў Гародні».

Безумоўна, цэнтральнае месца ў творчасці Уладзіміра Караткевіча займаюць «Каласы пад сярпом тваім» – фактычна першы беларускі гістарычны раман, ён быў апублікаваны ў часопісе «Полымя» ў 1965 г. Тэмай паўстання 1863 г. Караткевіч займаўся на працягу ўсяго жыцця, прысвяціў ёй многія вершы, апавяданні, драматычныя і публіцыстычныя творы.

1970-я гады адзначаны новымі дасягненнямі ў творчасці Уладзіміра Караткевіча. Прыкметнымі творамі сталі нарыс пра зямлю Беларусі, яе гісторыю, прыроду і культуру «Зямля пад белымі крыламі» (1971), аповесць «Лісце каштанаў» (1972). Выйшлі ў свет зборнік

пісьменнік будзе прыязджаць каб працаваць над сваімі творамі.

У1949 годзе Уладзімір Караткевіч закончыў сярэднюю школу і паступіў на рускае аддзяленне філалагічнага факультэта Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Т. Шаўчэнкі. За гады вучобы выявіў сябе адным з найбольш здольных студэнтаў, працягваў складаць вершы на беларускай і рускай мовах, спрабаваў пісаць іх па-ўкраінску і па-польску. У гэты ж час ён накіраваў шэраг сваіх ранніх твораў (казкі, вершы, апавяданні) для ацэнкі Якубу Коласу.

Пасля заканчэння ўніверсітэта ў 1954–1956 гадах працаваў настаўнікам рускай мовы і літаратуры ў в. Лесавічы Тарашчанскага раёна Кіеўскай вобласці. У ліпені 1955 года ў «Полымі» быў апублікаваны верш Караткевіча «Машэка», прысвечаны герою беларускіх легендаў. Паводле слоў самога пісьменніка, гэтая падзея стала пераломнай, ён канчаткова пераключыў увагу на літаратурную творчасць.

У 1956 годзе Уладзімір Караткевіч вярнуўся на радзіму і да 1958 года быў настаўнікам 8-й сярэдняй школы ў Оршы. Акрамя напружанай працы ў школе, ён спрабаваў заняцца і навукай – пачаў пісаць кандыдацкую дысертацыю, прысвечаную асвятленню ў літаратуры падзей нацыянальна-вызваленчага паўстання 1863–1864 гг., але так і не закончыў яе.

У красавіку 1957 года Уладзімір Караткевіч быў прыняты ў Саюз пісьменнікаў БССР. А ў маі ён закончыў аўтабіяграфічную аповесць пра свае студэнцкія гады «У снягах драмае вясна».

У 1958 г. выйшаў першы зборнік вершаў паэта «Матчына душа». У гэты ж час ён дапрацаваў аповесць «Дзікае паляванне караля Стаха», напісаў п’есу «Трошкі далей ад Месяца» (не друкавалася). Сур’зныя задумы маладога пісьменніка патрабавалі яшчэ большых ведаў і такіх, якія адпавядалі б духу часу. У 1958–1962 гадах У. Караткевіч вучыўся ў Маскве. Спачатку на Вышэйшых літаратурных курсах, а з 1960 г. – на Вышэйшых сцэнарных курсах.

У гэты перыяд з друку выходзяць другі яго паэтычны зборнік «Вячэрнія ветразі» (1960) і зборнік прозы «Блакіт і золата дня» (1961), у

245 гадоў таму (1775) нарадзіўся Арля-Ашмянец Фердынанд Францавіч (1775–?), педагог, пісьменнік. Працаваў настаўнікам у Дынабургскім, Віцебскім і Аршанскім павятовых вучылішчах, у Полацкім, Рагачоўскім і Камянецкім вучылішчах.

245 гадоў таму (1775) пабудавана Віцебская ратуша на месцы драўлянай ратушы 16 ст. З'яўляецца помнікам архітэктуры позняга барока з элементамі класіцызму.

240 гадоў таму (1780) заснаваны ў Бешанковічах старэйшы на тэрыторыі Беларусі піваварны завод для забеспячэння маёнтка ўласным півам.

240 гадоў таму (1780) пачаў будавацца касцёл святога Іосіфа ў г. Оршы, помнік архітэктуры барока і класіцызму ў г. Оршы на месцы папярэдняга драўлянага храму – манастыра дамініканцаў. У 1990- х гг. адрэстаўрыраваны.

240 гадоў таму (1780) быў пабудаваны Пастаўскі архітэктурны ансамбль у г. Паставы, помнік горадабудаўніцтва 2-й паловы 18 ст.

235 гадоў таму (1785) пабудавана Успенская царква ў г. Віцебску, помнік архітэктуры барока.

235 гадоў таму (1785) пабудаваны касцёл Святой Варвары ў г. Віцебску, помнік архітэктуры эклектыкі.

225 гадоў таму (1795) створаны Браслаўскі павет, адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка ў Расійскай імперыі ў 1795–1836 гг. і ў 1939–1940 гг. у БССР.

220 гадоў таму (1800) нарадзіўся Пагарэльскі Платон Мікалаевіч (1800–1852), матэматык, педагог, ураджэнец Віцебскай губерні.

220 гадоў таму (1800) нарадзіўся Шапялевіч Радзіслаў Іасафатавіч (Гаўдэнты, Гаўдэнцый, Гаўдэнтый Шапялевіч або Лазарэвіч Шапялевіч; 1800–1846), паэт, ураджэнец Магілёўскай губерні. Вучыўся ў Полацкай езуіцкай акадэміі. У 1830–1834 гадах быў настаўнікам лацінскай мовы ў Віцебскай гімназіі.

210 гадоў таму (1810) заснавана метэаралагічная станцыя ў г. Віцебску.

210 гадоў таму (1810) нарадзіўся Грэйпель Леапольд (Грэйпаль; каля 1810 – пасля 1847), беларускі архітэктар. У 1830-я гг. працаваў павятовым землямерам г. Полацка. Аўтар праекта перабудовы манастырскага корпуса бернардзінцаў (пасля закрыцця касцёла і кляштара) пад павятовую школу (1842–1847) у Віцебску.

200 гадоў таму (1820) у Бешанковічах жыў пісьменнік і будучы дзекабрыст Бястужаў-Марлінскі Аляксандр Аляксандравіч.

200 гадоў таму (1820) пабудавана сядзіба ў в. Юрцава Аршанскага раёна, помнік сядзібна-паркавай архітэктуры «гістарызму».

200 гадоў таму (1820) заснавана Аршанскае павятовае дамініканскае вучылішча. Праіснавала да 1917 г.

195 гадоў таму (1825) пабудавана Свята-Ільінская царква ў в. Шкунцікі Шаркаўшчынскага раёна, помнік архітэктуры класіцызму. Першапачаткова была пабудавана як касцёл. З 1863 – праваслаўная царква.

190 гадоў таму (1830) была разбурана Свята-Троіцкая (Белая) царква ў в. Белая Царква Чашніцкага раёна.

190 гадоў таму (1830) адкрыта Лепельскае чатырохкласнае дваранскае вучылішча.

190 гадоў таму (1830) уведзена ў дзеянне дарога Віцебск – Орша.

185 гадоў таму (1835) адкрыўся Полацкі кадэцкі корпус, які з'яўляўся сярэдняй ваеннай навучальнай установай закрытага тыпу ў Полацку. Праіснаваў да 1918 г.

180 гадоў таму (1840) пабудавана паштовая станцыя каля в. Паграбёнка Сенненскага раёна.

180 гадоў таму (1840) пабудавана з цэглы царква ў імя прападобнай Еўфрасінні Полацкай у в. Бароўка Верхнядзвінскага раёна.

180 гадоў таму (1840) нарадзіўся Папоў Аляксандр Нічыпаравіч (каля 1840–1881), хімік, педагог, ураджэнец Віцебшчыны.

КАРАТКЕВІЧ

УЛАДЗІМІР СЯМЁНАВІЧ

90 год з дня нараджэння (1930)

Уладзімір Караткевіч – адна з найбольш яскравых фігур у беларускай літаратуры другой паловы XX ст. Яго таленавітасць, глыбокая эрудзіраванасць, патрыятызм з'явіліся той асновай, на якой грунтуюцца творчыя здабыткі пісьменніка.

Пісьменнік, перакладчык, крытык Уладзімір Сямёнавіч Караткевіч нарадзіўся 26 лістапада 1930 года ў г. Оршы ў сям'і служачага. У доме бацькоў мелася свая бібліятэка. Валодзя вельмі рана (у тры з паловай гады) навучыўся чытаць. У 1938 годзе ён пайшоў у школу. Паводле ўспамінаў родных, у шэсць гадоў ім былі напісаны першыя вершы. У гады Вялікай Айчыннай вайны трапіў у эвакуацыю ў Разанскую вобласць, потым на Урал. Летам 1944 года Уладзімір Караткевіч разам з маці на некаторы час пераехаў да сваякоў у нядаўна вызвалены Кіеў. Менавіта тут ён зацікавіўся гісторыяй – гэтаму спрыялі велічныя помнікі старажытнага горада на Дняпры. Восенню 1944 г. сям'я вярнулася ў Оршу. З канца 1946 г. яны пачалі жыць ва ўласным доме, куды пазней

8. **Лялькина, М.** В сказках – жизнь людей / М. Лялькина // Витебские вести. – 2013. – 11 июля. – С. 16.

9. Лялькина, М. Образ сказочника на века / М. Лялькина // Народнае слова. – 2011. – 13 кастр. – С. 10.

10. **Никитин, В**. Витебский сказочник / В. Никитин // Витебский курьер. – 1998. – 3 нояб. – С. 3.

11. **Савченко, Л.** Бианка из Павловичей / Л. Савченко // Твой город (Витебск). – 2015. – 23 апр. – С. 22.

12. **Серебрякова, Т.** Старые сказки о главном / Т. Серебрякова // Витебские вести. – 2015. – 16 апр. – С. 23.

13. **Соловьёва, Т.** Путешествие дорогами Григория Шакулова / Т. Соловьёва // Витебский проспект. – 2010. – 28 нояб. – С. 5.

14. **Сусед-Величинская, Ю.** В жизни надо быть немного сказочником! / Ю. Сусед-Величинская // Твой город (Витебск). – 2019. – 4 апр. – С. 4.

15. **Тонина, Н.** О тайнах зеленого царства / Н. Тонина // Жыццё Прыдзвіння (Віцебск). – 2017. – 8 жн. – С. 4.

16. **Шакулов** Григорий Логинович // Регионы Беларуси : энциклопедия : в 7 т. / редкол.: Т. В. Белова [и др.]. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2011. – Т. 2 : Витебская область : в 2 кн. – Кн. 2. – С. 597–598.

17. **Шкіранда, Ф.** Витебский сказочник / А. Козленко // Мы і час (Віцебск). – 2011. – 17 кастр. – С. 4.

180 гадоў таму (1840) пабудавана царква ў імя святога апостала Іаана Багаслова, помнік архітэктуры драўлянага дойлідства ў в. Галомысла Мёрскага раёна.

165 гадоў таму (1855) заснавана метэаралагічная станцыя «Полацк» у г. Полацку.

165 гадоў таму (1855) быў адкрыты першы ў Беларусі санаторый. Сёння – гэта «Лясныя азёры», санаторый у в. Вашкова Ушацкага раёна.

160 гадоў таму (1860) нарадзіўся Вайніловіч Восіп Мікалаевіч (1860–1890), рэвалюцыянер народнік, ураджэнец г. Віцебска.

160 гадоў таму (1860) нарадзіўся Гласко Уладзіслаў Ксавер'евіч (1860–?), удзельнік рэвалюцыйнага руху, ураджэнец Віцебскага павета.

150 гадоў таму (1870) пабудавана царква ў гонар Уваскрасення Хрыстовага ў г. Дзісна Мёрскага раёна, помнік архітэктуры рэтраспектыўна-рускага стылю.

150 гадоў таму (1870) адбылася першая значная рэканструкцыя касцёла Святога Іосіфа Абручніка ў г. Оршы.

150 гадоў таму (1870) пабудавана з цэглы на месцы папярэдняга храма Свята-Ільінская царква ў г. п. Бешанковічы.

145 гадоў таму (1875) пабудавана царква святых Пятра і Паўла ў в. Браздзечына Аршанскага раёна.

145 гадоў таму (1875) нарадзіўся Вашчанка Васіль Ільіч (1875–?), удзельнік руска-японскай вайны 1904–1905 гадоў, Першай сусветнай вайны, поўны Георгіеўскі кавалер. Ураджэнец Гарадоцкага павета Віцебскай губерні.

145 гадоў таму (1875) нарадзіўся Алонаў Яўген Піліпавіч (1875–1929), прафесар, ветэрынарны ўрач, грамадскі дзеяч, Герой Працы, адзін з арганізатараў ветэрынарнай справы ў Беларусі, ураджэнец Гарадоцкага раёна Віцебскай вобласці. Заснавальнік і з 1924 г. рэктар Віцебскага ветэрынарнага інстытута.

145 гадоў таму (1875) заснавана царква у гонар Праабражэння Гасподня ў г. Чашнікі, помнік архітэктуры позняга класіцызму.

140 гадоў таму (1880) пераўтворана «Акруговае праўленне Таварыства аказання дапамогі пры караблекрушэннях» Віцебскай губерні ў «Таварыства выратавання на водах».

140 гадоў таму (1880) пабудавана Свята-Ільінская царква ў г. Оршы, помнік архітэктуры рэтраспектыўна-рускага стылю.

135 гадоў таму (1885) выяўлены археалагічны помнік Галошава, курганны могільнік крывічоў на ўсходняй ускраіне в. Галошава Талачынскага раёна.

130 гадоў таму (1890) заснавана друкарня Я. Падземскага ў г. Оршы.

130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Гудкоў Іван Якаўлевіч (каля 1890–?), поўны Георгіеўскі кавалер, удзельнік Першай сусветнай вайны, ураджэнец в. Махалава Гарадоцкага раёна.

130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Мятла Пётр Васілевіч (1890–1936), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі, ураджэнец былой в. Кухцінцы Мёрскага раёна.

130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Арцем`еў Лявонцій Арцёмавіч (1890–?), удзельнік Першай сусветнай вайны, поўны Георгіеўскі кавалер, ураджэнец Веліжскага павета Віцебскай губерні.

130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Гаўрыс Іван Трафімавіч (1890–1937), беларускі жывапісец, графік, педагог, уваходзіў у групу УНОВІС, ураджэнец в. Кухчыцы Слуцкага раёна Мінскай вобласці. У 1920–1930-я гг. выкладаў у Віцебску. У 1922–1923 гг. – у Віцебскім народным мастацкім вучылішчы. У 1937 годзе быў арыштаваны па справе «Польскай арганізацыі вайсковай» і 4 лістапада таго ж года расстраляны.

130 гадоў таму (1890) пабудаваны сядзібны дом Маліноўскіх у в. Чарапоўшчына Ушацкага раёна.

125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Шафранскі Канстанцін Іванавіч (1895–1941), адзін з кіраўнікоў проціпаветранай абароны (ППА) Беларусі ў Вялікую Айчынную вайну, палкоўнік, ураджэнец в. Кісялёва Талачынскага раёна.

кнігі ёсць у Віцебскім краязнаўчым музеі, Віцебскім абласным дзяржаўным архіве. А яшчэ большы збор рукапісаў, іншых матэрыялаў (дзённікавыя запісы, эпісталярная спадчына, багаты фотаархіў) захоўваецца ў нашчадкаў у Санкт-Пецярбургу. Падчас свайго прыезду ў Віцебск яны праводзяць сустрэчы з маленькімі чытачамі і іх бацькамі, шмат робяць для выдання спадчыны казачніка і вялікіх зборнікаў, і асобных тоненькіх кніжачак. Так, у 2009 годзе пабачыла свет кніга Рыгора Логінавіча Шакулава «Зелёное царство», затым кніга «Сказка о дедушке, о зайцах и о сером волке» (2011), «Уроки сказочной доброты» (2014). У 2019 годзе па рукапісе пісьменніка была выдадзена аповесць «Солдаты ДОТа № 205».

У 2011 годзе ў Віцебску ў гонар Рыгора Логінавіча Шакулава на доме № 14 па вуліцы Чапаева, дзе ён пражыў з сям'ёй 26 гадоў, устаноўлена мемарыяльная дошка (скульптар А. Гвоздзікаў).

ЛІТАРАТУРА

1. **Александрова, Т.** Сказочник «Зеленого царства» / Т. Александрова // Жыццё Прыдзвіння (Віцебск). – 2013. – 30 ліп. – С. 2.

2. **Берлеж, М.** «Зялёнае царства»: нараджэнне Віцебшчыны / М. Берлеж // Літаратура і мастацтва. – 2010. – 24 верас. – С. 13.

3. **Бровка, А.** По следам витебского Бианки / А. Бровка // Витебские вести. – 2019. – 13 апр. – С. 13.

4. **В гостях** у сказки / подгот. Н. Фондаренко // Витебские вести. – 2014. – 1 марта. – С. 11.

5. **Дрындрожык, Н.** Унук казачніка / Н. Дрындрожык // Звязда. – 2017. – 3 жніўня. – С. 5.

6. **Ивченко, Л.** Сюжеты, найденные под сенью леса / Л. Ивченко // Віцебскі рабочы. – 2011. – 15 окт. – С. 6.

7. **Ильина, Н. Г.** В этих сказках совсем немного выдумки / Н. Г. Ильина беседовала М. Лялькина // Народнае слова. – 2010. – 30 кастр. – С. 8.

Віцебскі педагагічны тэхнікум (1931). А вось працоўную біяграфію пачаў у Ленінградзе на заводзе «Рухавік». Быў табельшчыкам, нарміроўшчыкам і адначасова займаўся на вячэрнім аддзяленні рабфака. У 1933–1939 гадах вучыўся ў Ленінградскай лесатэхнічнай акадэміі імя С. М. Кірава. Адначасова наведваў літаратурнае аб'яднанне пры рэдакцыі газеты «Лесная правда», літаратурны ўніверсітэт пры Доме пісьменнікаў імя У. Мая –коўскага. Працуючы пасля заканчэння акадэміі садоўнікам, лесніком, таксатарам у лесаўпарадчых экспедыцыях у Ленінградскай вобласці, Карэліі, Закарпацці, Крыме, Архангельскай вобласці, уважліва прыглядаўся да жыцця прыроды, да расліннага і жывёльнага свету. Так назбіралася шмат найцікавейшых уражанняў.

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, ужо 5 ліпеня 1941 года, Рыгор Шакулаў пайшоў на фронт добраахвотнікам. Ваяваў на Ленінградскім фронце. Удзельнічаў у прарыве блакады Ленінграда. Быў цяжка паранены. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны I ступені, медалямі «За баявыя заслугі», «За абарону Ленінграда».

Вершы, напісаныя Рыгорам Логінавічам Шакулавым у гады Вялікай Айчыннай, друкаваліся ў франтавых газетах «Боевая тревога», «На страже Родины». Першая кніга, адрасаваная дзецям, пабачыла свет у 1954 годзе.

У 1960 годзе пісьменнік-натураліст пераехаў у Віцебск, тут і застаўся на усё астатняе жыццё. Працаваў інжынерам гарадскога зялёнага будаўніцтва. У многім воблік паркаў, сквераў, алей горада на Дзвіне залежаў ад старання, працалюбства Рыгора Логінавіча.

Рыгор Логінавіч Шакулаў – аўтар кніг казак «Берёзовая роща», «В зелёном царстве», «Тополёвая веточка», «Заячьи защитники», «Рябинка» і інш. Апошняе з васьмі прыжыццёвых выданнняў выйшла ў 1973 годзе. Сярод выдаўцоў прыродазнаўчых казак нашага земляка – Крымскае, Архангельскае выдавецтвы.

Памёр Рыгор Логінавіч Шакулаў 22 лістапада 1987 года. Памяць пра яго захоўваецца. Матэрыялы пра творчасць Рыгора Шакулава, яго

125 гадоў таму (1895) дзейнічалі Губінскія фабрыкі (1895–1914) у маёнтку Губіна Лепельскага павета. Зараз в. Губіна ў Лепельскім раёне.

120 гадоў таму (1900) дзейнічала Віцебская льнопрадзільная фабрыка «Дзвіна» ў маёнтку Езагнёва (зараз у межах г. Віцебска). У 1947 г. на базе фабрыкі створаны дывановы камбінат (ОАО «Віцебскія дываны»).

120 гадоў таму (1900) пабудавана царква ў імя Святога велікамучаніка Георгія Перамаганосца ў г. Лепелі, помнік архітэктуры неарускага стылю.

120 гадоў таму (1900) пабудавана Спаса-Праабражэнская царква ў в. Язна Мёрскага раёна, помнік архітэктуры рэтраспетыўна-рускага стылю.

120 гадоў таму (1900) пабудавана царква ў імя Успення Прасвятой Багародзіцы (Свята-Успенская царква) у в. Пабеда Шумілінскага раёна, помнік архітэктуры неарускага стылю.

120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Даркевіч Хрыстафор Яўгенавіч (1900–1937), беларускі мастак. З 1931 г. выкладаў у Віцебскім мастацкім тэхнікуме.

120 гадоў таму (1900) пабудавана Успенская царква ў в. Германавічы Шаркаўшчынскага раёна, помнік драўлянага дойлідства.

120 гадоў таму (1900) была заснавана Ніжэйшая сельскагаспадарчая школа 1-га разраду. Зараз – УА «Смалянскі дзяржаўны аграрны каледж».

120 гадоў таму (1900) заснаваны механічныя майстэрні па вырабе сельскагаспадарчага інвентару, катлоў, рамонце абсталявання для млыноў і вінакурных заводаў у г. Оршы. Зараз – ААТ станказавод «Чырвоны барацьбіт».

120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Дэйніс Іван Пятровіч (1900–1985), выкладчык, краязнаўца, ураджэнец г. Невеля. У 1925 г. – сакратар Полацкага краязнаўчага таварыства. Пасля заканчэння БДУ (1929), выкладаў у Полацкім лясным тэхнікуме. Шматразова абіраўся дэпутатам Полацкага гарсавета дэпутатаў працоўных. 25 жніўня 1967 г. прысвоена званне «Ганаровы грамадзянін горада Полацка».

115 гадоў таму (1905) пабудаваны касцёл Божага Цела ў в Іказнь Браслаўскага раёна, помнік архітэктуры неараманскага стылю.

115 гадоў таму (1905) пабудавана Свята-Мікалаеўская царква ў в. Іказнь Браслаўскага раёна, помнік архітэктуры рэтраспектыўна-рускага стылю.

115 гадоў таму (1905) пабудаваны касцёл Святога Юзафа ў в. Барадзінічы Браслаўскага раёна, помнік архітэктуры позняга класіцызму.

110 гадоў таму (1910) быў адкрыты настаўніцкі інстытут у Віцебску. Зараз Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П. М. Машэрава.

110 гадоў таму (1910) знойдзены Полацкі манетна-рэчавы скарб на тэрыторыі Полацкага Верхняга замка.

110 гадоў таму (1910) аматарскі тэатр у в. Празарокі Глыбоцкага раёна атрымаў статус прафесійнага і назву Першая беларуская трупа Ігната Буйніцкага.

110 гадоў таму (1910) пабудавана з цэглы Свята-Успенская царква ў г. п. Відзы Браслаўскага раёна.

110 гадоў таму (1910) нарадзілася Пруская Зося Пятроўна (1910–1995), спявачка, носьбіт мастацкіх традыцый Лепельшчыны, ураджэнка в. Аношкі Лепельскага раёна.

110 гадоў таму (1910) пабудаваны касцёл Найсвяцейшай Дзевы Марыі ў в. Задарожжа Глыбоцкага раёна, помнік архітэктуры неаготыкі.

105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Корнеў Леанід Сямёнавіч (1915–1944), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Спас-Слабада Полацкага раёна.

105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Плякін Іван Антонавіч (1915–1944), вызначыўся ў баях пры вызваленні Бешанковіцкага раёна ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза (1944). Ураджэнец с. Равенькі Белгародскай вобласці (Расія).

10. **Ялугин** Павел Владимирович // Регионы Беларуси : энциклопедия : в 7 т. / редкол.: Т. В. Белова [и др.]. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2011. – Т. 2 : Витебская область : в 2 кн. – Кн. 2. – С. 629.

11. **Ялугин** Павел Владимирович // Республика Беларусь : энциклопедия : [в 7 т.] / редкол.: Г. П. Пашков [и др.]. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2008. – Т. 7 : Снегирь–Ящерицын. – С. 719–720.

12. **Ялугин** Павел Владимирович // Твои сыновья, Беларусь! Герои Советского Союза : биографический справочник / ред.: Ю. В. Баженов [и др.] ; худ. ред. П. В. Баранов. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2015. – С. 154.

Кастрычнік

ШАКУЛАЎ

РЫГОР ЛОГІНАВІЧ

110 год з дня нараджэння (1910)

Шакулаў Рыгор Логінавіч – беларускі пісьменнік нарадзіўся 11 кастрычніка 1910 года ў былой вёсцы Паўлавічы Віцебскага раёна ў беднай сялянскай сям'і, у якой было пяцёра дзяцей. Рыгор – трэці сын. З маладых гадоў займаўся рознай сялянскай працай – у агародзе, садзе, полі, пасвіў скаціну. Але скончыў пачатковую і сярэднюю школу, а пасля і

1954 годзе закончыў Маскоўскі будаўнічы тэхнікум. Камандаваў ваенна-будаўнічым атрадам. З 1969 года падпалкоўнік Павел Ялугін – у запасе. Жыў у Маскве.

Памёр Ялугін Павел Уладзіміравіч 22 сакавіка – 1990 года. Пахаваны на малой радзіме ў вёсцы Суша Лепельскага раёна.

ЛІТАРАТУРА

1. **Гарбачоў, М.** Дняпроўскі вал / М. Гарбачоў // Лепельскі край. – 2016. – 5 лют. – С. 2.

2. **Гарбачоў, М.** Падарунак роднаму гораду / М. Гарбачоў // Лепельскі край. – 2016. – 20 мая –. – С. 4.

3. **Героі**-землякі // Лепельскі край. – 2009. – 11 верас. – С. 3.

4. **Осовская, Е.** На скрижалях истории / Е. Осовская // Лепельскі край. – 2013. – 13 верас. – С. 2.

5. **Хаванскі, В.** Пераправа, пераправа / В. Хаванскі // Памяць: Лепельскі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: Л. В. Ланікіна [і інш.] ; уклад.: В. Я. Ланікіна, А. У. Стэльмах ; мастак Э. Э. Жакевіч. – Мінск : Беларусь, 1999. – С. 373–374.

6. **Шлег, Т.** «Яны прайшлі па той вайне...» / Т. Шлег // Лепельскі край. – 2012. – 18 мая –. – С. 7.

7. **Ялугин** (Ялуга) Павел Владимирович // Слава и гордость земли Витебской : биографический справочник / сост. М. Н. Пригожий ; редкол.: М. П. Кузьмич [и др.]. – Витебск : Витебская областная типография, 2009. – С. 153.

8. **Ялугин** Павел Владимирович // Навечно в сердце народном / редкол.: И. П. Шамякин [и др.]. – 3-е изд., доп. и испр. – Минск : БелСЭ им. П. Бровки, 1984. – С. 605–606.

9. **Ялугин** Павел Владимирович // Навечно в сердце народном: к 30-летию победы над фашистской Германией / редкал.: П. У. Бровка [и др.]. – Минск : БелСЭ, 1975. – С. 474–475.

105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Янціміраў Булат Янбулатавіч (1915–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Верхні Інгал Цюменскай вобласці (Расія).

105 гадоў таму (1915) пачала выходзіць афіцыйная газета «Віленскія губернскія ведамасці» ў Вільні, пазней і ў Дзісне, і ў Туле.

100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Вашчанка Аляксей Ягоравіч (каля 1920–1942), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, ураджэнец в. Воската Гарадоцкага раёна. Закрыў сваім целам амбразуру кулямёта. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Леніна.

100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Крыванос Павел Ананьевіч (1920–1944), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, камандзір танкавага ўзвода, малодшы лейтэнант, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Альхоўка Мінскай вобласці. Вызначыўся ў чэрвені 1944 г. у час ліквідацыі варожай групоўкі каля Віцебска.

100 гадоў таму (1920) заснавана Віцебская абласная друкарня ў г. Віцебску. З 1925 г. – Друкарня імя Камінтэрна. З 2000 г. – унітарнае паліграфічнае прадпрыемства з сучаснай назвай.

100 гадоў таму (1920) заснаваны Віцебскі дзяржаўны станкаінструментальны каледж. У 2016 годзе далучаны да Віцебскага дзяржаўнага політэхнічнага каледжа.

100 гадоў таму (1920) заснаваны Віцебскі культурна-спартыўны цэнтр Віцебскага аддзялення Беларускай чыгункі ў г. Віцебску як клуб «Суботнік».

100 гадоў таму (1920) выйшаў першы з трох нумароў часопіса «Голас працы» Віцебскага губернскага Савета прафсаюзаў.

100 гадоў таму (1920) быў створаны Талачынскі народны драматычны тэатр пры хаце-чытальні (зараз Дом культуры).

100 гадоў таму (1920) была заснавана Дубровенская цэнтральная раённая бібліятэка ў г. Дуброўна.

95 гадоў таму (1925) заснаваны Бярэзінскі біясферны запаведнік у Докшыцкім і Лепельскім раёнах Віцебскай і Барысаўскім раёне Мінскай абласцей.

95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Шут Кліменцій Пятровіч (1925–1969), беларускі археолаг, ураджэнец Чэрвеньскага раёна Мінскай вобласці). Даследваў гарадзішчы ва Ушацкім, Лепельскім, Верхнядзвінскім, Гарадоцкім раёнах.

95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Рублеўскі Уладзімір Сцяпанавіч (1925–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец станцыі Топкі Кемераўскай вобласці (Расія).

95 гадоў таму (1925) пачаў выходзіць літаратурна-мастацкі часопіс «Аршанскі маладняк» (1925–1928), які выдавала Аршанская філія «Маладняка».

95 гадоў таму (1925) заснаваны калгас «1 Мая» ў Лёзненскім раёне. Зараз – СВК «Малькова».

90 гадоў таму (1930) у Віцебску заснавана швейная фабрыка «Сцяг індустрыялізацыі». Зараз – ААТ «Сцяг індустрыялізацыі».

90 гадоў таму (1930) пабудаваны касцёл Святога Станіслава, помнік архітэктуры канструктывізму ў в. Далёкія Браслаўскага раёна.

90 гадоў таму (1930) Віцебскі вышэйшы педагагічны інстытут адноўлены як Віцебскі індустрыяльна-педагагічны інстытут.

90 гадоў таму (1930) уведзена ў дзеянне Асінаўская дзяржаўная раённая электрастанцыя ў г. п. Арэхаўск Аршанскага раёна. З 1931 г. – Беларуская дзяржаўная электрастанцыя.

90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Прарок Сцяпан Парфёнавіч, прафсаюзны работнік, працаваў на чыгуначных станцыях Орша і Віцебск, начальнікам аддзела Віцебскага аддзялення Беларускай чыгункі. У 1984–2000 гг. старшыня райпрафсожа Віцебскага аддзялення Беларускай чыгункі. Ураджэнец Днепрапятроўскай вобласці (Украіна).

стралковага палка 39-й гвардзейскай стралковай дывізіі 8-й гвардзейскай арміі вызначыўся ў баях пры фарсіраванні Дняпра каля Днепрапятроўска. 24 кастрычніка 1943 года перадавы атрад на чале з гвардыі капітанам Ялугіным на лодках пераправіўся праз Дняпро і 2 гадзіны вёў бой, захапіў і пашырыў плацдарм. Павел Уладзіміравіч Ялугін успамінаў: «Атрымаў загад ноччу пачаць пераправу. Выдзелілі мне 42 чалавекі, некалькі кулямётаў. Пагрузіліся ў дзве лодкі і калі добра сцямнела, пачалі перапраўляцца. Спачатку шанцавала. Да супрацьлеглага берага заставалася прыкладна метраў семдзесят, як вораг нас заўважыў. Вада вакол лодак закіпела ад выбухаў і куль... Так-сяк дабраліся да берага. Схавацца ад агню было амаль немагчыма, заляглі прама ў вадзе. Над намі ў тым месцы толькі з паўметра выступаў бераг. Гэты выступ і стаў нашым прытулкам… Нічога не заставалася, як ляжаць і чакаць… Цікаўнасць фашыстаў паглядзець, што з намі здарылася, прымусіла іх пакінуць акопы. Вось яны ўжо набліжаюцца да калючага дроту, які раздзяляў нас… Я загадаў ісці ў атаку. Байцы дружна падняліся з вады і рынуліся на варожыя ўмацаванні. Гітлераўцы разгубіліся, павярнулі назад. А мы, пакідаўшы шынялі на дрот, перамахнулі па іх цераз калючую агароджу і, як кажуць, на «плячах» у ворага ўварваліся ў акопы. Бой быў кароткі, але жорсткі. Праз некалькі хвілін мы выбілі фашыстаў з першай лініі абароны. У хуткім часе немцы пайшлі ў атаку. Адбілі мы яе, затым – другую… І толькі на трэцюю ноч пачало паступаць папаўненне».

За бездакорнае выкананне баявых задач, праяўленую адвагу і гераізм пры фарсіраванні Дняпра і за ўтрыманне плацдарма 19 сакавіка – 1944 года Паўлу Уладзіміравічу Ялугіну было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

П. У. Ялугін з баямі дайшоў да Берліна. У красавіку 1945 года, у час Берлінскай наступальнай аперацыі, быў цяжка паранены. Сярод баявых узнагарод героя ордэн Леніна, ордэн Айчыннай вайны 1-й ступені, ордэн Чырвонай Зоркі, медалі.

Пасля вайны Павел Уладзіміравіч працягваў службу ў арміі. У

Верасень

ЯЛУГІН

ПАВЕЛ УЛАДЗІМІРАВІЧ

110 год з дня нараджэння (1910)

Ялугін (Ялуга) Павел Уладзіміравіч – удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, нарадзіўся 21 верасня 1910 года ў былой вёсцы Янова Лепельскага раёна ў сялянскай сям'і.

Жыў у Растове-на-Доне. Скончыў 9 класаў. Працаваў прэсоўшчыкам на заводзе «Растсельмаш». У 1932–1934 гадах праходзіў абавязковую службу ў Чырвонай Арміі. З мая – 1935 года па студзень 1941 года памочнік начальніка ваенізаванай пажарнай каманды па страявой частцы ў п. Нафтагорск (цяпер Апшаронскага раёна Краснадарскага краю). Затым працаваў начальнікам вучэбнай часткі школы малодшага камсаставу МУС у Новарасійску. У чэрвені 1941 года зноў прызваны ў Чырвоную Армію. Удзельнік абароны Севастопаля. У 1942 годзе закончыў Арджанікідзаўскае ваеннае пяхотнае вучылішча, і ўжо ў якасці афіцэра, удзельнічаў у жорсткіх баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў на Сталінградскім, на Паўднёва-Заходнім, 3-м Украінскім франтах.

Будучы начальнікам штаба батальёна 120-га гвардзейскага

90 гадоў таму (1930) заснаваны Коханаўскі льнозавод (1930-я гг.) у в. Зялёны Бор цяперашняга Талачынскага раёна. З 1997 г. – ААТ «Коханаўскі льнозавод».

90 гадоў таму (1930) заснаваны калгас імя Чырвонай Арміі ў в. Альгова ў Віцебскім раёне. У 2003 г. – ЗАТ «Альгоўскае», з 2008 – СВК «Альгоўскае».

90 гадоў таму (1930) заснаваны Аршанскі мясакансервавы камбінат. З 1998 – ААТ.

90 гадоў таму (1930) заснавана Віцебская біяфабрыка, прадпрыемства па вытворчасці складаных лекава-прафілактычных і дыягнастычных прэпаратаў для патрэб ветэрынарыі ў в. Доўжа Віцебскага раёна. З 2003 – прыватнае ўнітарнае вытворчае прадпрыемства (ПУВП). Зараз Дачыннае гандлёвае ўнітарнае прадпрыемства «ГД Віцебская Біяфабрыка».

90 гадоў таму (1930) заснаваны СВК «Пражэктар» (1930-я гг.) у в. Слабада Лепельскага раёна як калгас.

90 гадоў таму (1930) была заснавана Талачынская раённая бібліятэка.

90 гадоў таму (1930) быў выяўлены археалагічны помнік – пасяленне эпохі неаліту і бронзавага веку каля в. Старыя Лаўкі Чашніцкага раёна.

90 гадоў таму (1930) заснаваны калгас «Юны свет». Зараз – ААТ «Сакалоўшчына» ў Верхнядзвінскім раёне.

90 гадоў таму (1930) заснаваны калгас «Чырвоны барацьбіт» у Чашніцкім раёне. Зараз – ААТ «Вядрэньскае Агра».

90 гадоў таму (1930) пабудаваны касцёл Узвышэння Святога Крыжа ў в. Чарневічы Глыбоцкага раёна.

85 гадоў таму (1935) адкрыты настаўніцкі інстытут, які рыхтаваў выкладчыкаў няпоўнай сярэдняй школы пры Віцебскім педінстытуце імя С. М. Кірава (дзейнічаў да 1955 г.).

85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Засько Аляксандр Данілавіч, мастак, жывапісец, майстар разьбы па дрэве, займаецца апрацоўкай рагоў і костак, роспісам па шкле, чаканкай, ураджэнец Краснадарскага краю (Расія). Зараз жыве ў Сянно.

85 гадоў таму (1935) заснаваны калгас «Савецкая Беларусія», да якога ў 1973 г. далучыўся калгас «Знамя камунізму», а з 2003 г. – гэта сельскагаспадарчы вытворчы кааператыў «Новая Дубрава». Зараз ААТ «Новая Дубрава-Агра».

85 гадоў таму (1935) заснаваны Аршанскі хлебазавод. З 2001 г. – філіял РУВП «Віцебскхлебпрам».

85 гадоў таму (1935) заснаваны «Оршабудматэрыялы» як сілікатны завод у г. Оршы. Зараз – прадпрыемства прамысловасці будаўнічых матэрыялаў і канструкцый. З 1994 г. – ААТ.

85 гадоў таму (1935) заснавана Аршанская фабрыка мастацкіх вырабаў у г. Оршы як швейная арцель. З 2000 г. – РУП з сучаснай назвай.

85 гадоў таму (1935) адкрыта Віцебская абласная клінічная бальніца.

80 гадоў таму (1940) выяўлена радовішча пясчана гравійнай сумесі і сілікатных пяскоў Баравое ў Глыбоцкім раёне. Дэталёва разведана ў 1969–1970 гг.

80 гадоў таму (1940) заснаваны Музей прыроды Бярэзінскага біясфернага запаведніка ў Лепельскім раёне.

80 гадоў таму (1940) утвораны Багушэўскі лясгас на тэрыторыі Сенненскага і Аршанскага раёнаў з адміністрацыйным цэнтрам у г. п. Багушэўску Сенненскага раёна.

80 гадоў таму (1940) заснаваны калгас імя Сталіна. Зараз ААТ «Канстанцінаў Двор».

80 гадоў таму (1940) заснавана КУСП «Гарадзец» у Шаркаўшчынскім раёне.

80 гадоў таму (1940) заснавана Гарадоцкае раённае радыёвяшчанне – раённая праграма радыёвяшчання ў г. Гарадку.

І. Крылова, Л. Украінкі, Т. Масэнкі, Мірмухсіна, А. Юшчанкі і інш.

У. І. Корбан узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі, «Знак Пашаны» і медалямі. Заслужаны дзеяч культуры Беларускай ССР (1970).

Памёр Уладзімір Іванавіч Корбан 30 лістапада 1971 года. Яго імем названы вуліцы, а таксама ўстаноўлены дошкі ў Оршы і Барані.

ЛІТАРАТУРА

1. **Корбан** Уладзімір Іванавіч // Памяць: Орша. Аршанскі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі : у 2 кн. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.] ; склад.: Т. Г. Ігнацьева [і інш.] ; мастак Э. Э. Жакевіч. – Мінск : БелЭн, 2000. – Кн. 2. – С. 430.

2. **Макаранка**, Т. Білет у жыццё даў Якуб Колас / Т. Макаранка // Культура. – 2008. – 29 лістап. – С. 23.

3. **Салтук**, О. Сур'ёзны смешны жанр / О. Салтук // Віцебскі рабочы. – 2005. – 25 жн. – С. 15.

4. **Уладзімір** Корбан // Беларускія пісьменнікі (1917–1990) : даведнік / склад. А. К. Гардзіцкі. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1994. – С. 294.

5. **Чыгрын**, І. П. Корбан Уладзімір / І. П. Чыгрын // Беларускія пісьменнікі : біябібліяграфічны слоўнік : у 6 т. / рэдкал.: І. Э. Багдановіч [і інш.] ; маст. рэд. В. Г. Загародні. – Мінск : БелЭн, 1992. – Т. 3 : Івашын–Кучар. – С.374.

6. **Яршоў**, І. Вялікая Айчынная вайна ў творах літаратараў Оршы і Аршаншчыны / І. Яршоў // Телеком-экспресс (Орша). – 2009. – 25 июня. – С. 7.

пачатку Вялікай Айчыннай вайны. Потым быў фронт – камандаваў стралковай ротай, працаваў у аператыўным аддзеле штаба дывізіі. Удзельнічаў у баях пад Бранскам і Арлом, у вызваленні Беларусі, у баях ва Усходняй Прусіі. Пасля заканчэння вайны па 1946 год заставаўся ў войску. Тут, у арміі, яшчэ ў 1945 годзе напісаў свае першыя байкі. У рэспубліканскім жа друку першая байка з'явілась у 1946 годзе, а друкавацца пачаў крыху раней у армейскай перыёдыцы (байка «Цяля і ліса» і інш.).

Пасля звальнення з канца 1946 да студзеня 1948 гг. працаваў дырэктарам цвікавага завода ў Лідзе.У 1948–1952 гадах зноў на заводзе «Чырвоны Кастрычнік» – галоўны механік, начальнік цэха, начальнік аддзела кадраў.

У 1952 г. Уладзімір Іванавіч пераехаў у Мінск і амаль два дзесяцігоддзі працаваў у часопісе «Вожык», а з 1967 па 1971 годы быў яго галоўным рэдактарам. У. І. Корбан сябра Саюза пісьменнікаў СССР з 1948 года.

Уладзімір Корбан аўтар шматлікіх зборнікаў сатырычных вершаў, баек, фельетонаў, апавяданняў, сярод іх – «Мы іх ведаем» (1950), «Байкі» (1953), «З вецярком» (1957), «Гарачая прыпарка» (1959), «Дзе гэта вуліца?» (1961), «Да цешчы на бліны» (1963), «Не на сваім месцы» (1965, 1990), «Свінні ў рэпе» (1968), «Шклянка чаю» (1970), «Дзядзькава крыўда» (1982). Чатыры кнігі пабачылі свет у «Бібліятэцы «Вожыка» – «Дакладныя прыкметы» (1958), «Сіняк» (1964), «Дзям'янава юшка» (1970), «Закаханы морж» (1972), «Выбранае» (1976), «Жук і мёд» (1980). Ён аўтар кніжак для дзяцей «Янка і санкі» (1957), «Пра жывёл і пра звяроў» (1963), «Учора, сёння і заўжды» (1963), «Суседні двор» (1967). Творы У. І. Корбана вызначаюцца актуальнасцю тэматыкі, сатырычнай вастрынёй, мастацкай прастатой. Сваіх герояў ён ведаў як ніхто іншы. Пэўна, таму такой папулярнасцю карысталіся ў чытачоў яго байкі, якія і сёння гучаць, нібы толькі што напісаныя. Рабіў ён таксама вершаваныя подпісы да плакатаў і паштовак. Перакладаў на беларускую мову творы

75 гадоў таму (1945) хата-чытальня ў г. Докшыцы была перайменавана ў раённую бібліятэку.

75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Жарнасек Павел Андрэевіч, мастак, ураджэнец в. Забалацце Лепельскага раёна.

75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Клачкоў Валерый Паўлавіч, кандыдат філасофскіх навук, дацэнт кафедры дзяржаўнага кіравання Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, ураджэнец г. п. Ушачы.

75 гадоў таму (1945) нарадзілася Рабунская Ніна Фёдараўна, майстар лозапляцення, ураджэнка Краснадарскага краю (Расія). Зараз жыве ў Віцебску.

75 гадоў таму (1945) заснавана «Ніць», прадпрыемства лёгкай прамысловасці. З 2004 г. – прыватнае УП грамадскага аб'яднання «Беларускае таварыства глухіх».

75 гадоў таму (1945) заснаваны Аршанскі будтрэст № 18 як будучастак № 3 Віцебскага аблбудтрэста № 18 Міністэрства жыллёвай гаспадаркі і грамадзянскага будаўніцтва БССР. З 1999 г. ААТ з сучаснай назвай.

75 гадоў таму (1945) заснавана Глыбоцкая Цэнтральная раённая бібліятэка ў г. Глыбокае.

75 гадоў таму (1945) быў заснаваны райпрамкамбінат у г. п. Ушачы. Зараз – ААТ «Прамкамбінат».

75 гадоў таму (1945) заснаваны Млынзавод № 16 у г. Віцебску. Зараз – ААТ «Віцебскі камбінат хлебапрадуктаў».

75 гадоў таму (1945) заснавана арцель «15 год БССР» у г. Полацку. Зараз – ААТ «Мона».

70 гадоў таму (1950) заснавана сельскагаспадарчая арцель імя Леніна ў Дубровенскім раёне. Зараз – ААТ «Усход-Чырына».

70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Скрыпнікаў Юрый Аляксандравіч, майстар разьбы па дрэве, ураджэнец Краснаярскага краю (Расія). Зараз жыве ў Віцебску.

70 гадоў таму (1950) нарадзілася Пашкевіч Валянціна Аляксандраўна, майстар лозапляцення, ураджэнка г. п. Обаль Шумілінскага раёна. Зараз жыве ў Віцебску.

70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Нікіценка Мікалай Мікалаевіч, мастак, ураджэнец Краснадарскага краю (Расія). Зараз жыве ў в. Ветрына Полацкага раёна.

70 гадоў таму (1950) заснаваны «Прудніки» як калектыўнае сельскагаспадарчае прадпрыемства «Кастрычнік» у Верхнядзвінскім раёне. З 2003 – СВК з сучаснай назвай.

70 гадоў таму (1950) заснавана ААТ «За Радзіму» ў Глыбоцкім раёне як калгас.

70 гадоў таму (1950) заснавана ААТ «Кераміка» ў г. Віцебску.

70 гадоў таму (1950) заснаваны СВК «Іванскі» ў Чашніцкім раёне як калгас імя Жданава.

70 гадоў таму (1950) заснаваны калгас імя Гастэлы ў Докшыцкім раёне. Зараз – КУСП «Аграбераснёўка».

70 гадоў таму (1950) заснаваны калгас імя Мічурына ў Пастаўскім раёне. Зараз – СВК «Хацілы».

70 гадоў таму (1950) заснавана «АСБ-Агра Наватар» у Бешанковіцкім раёне.

65 гадоў таму (1955) заснаваны Мёрскі льнозавод, з 1998 г. ААТ.

65 гадоў таму (1955) выяўлена Крулеўшчынскае радовішча пясчана-жвіровага матэрыялу за 5 км да паўночнага захаду ад в. Крулеўшчына Докшыцкага раёна.

65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Багдановіч Міхаіл Аляксандравіч, мастак, ураджэнец г. п. Бешанковічы. Дырэктар Ушацкага Дома рамёстваў.

65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Цімафееў Васіль Карлавіч, жывапісец, ураджэнец в. Звянячы Талачынскага раёна.

65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Гаруноў Уладзімір Ігаравіч, майстар па вырабах з бяросты, ураджэнец г. Віцебска.

Жнівень

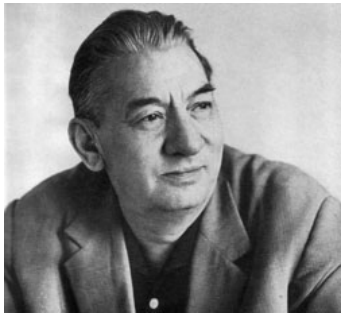

КОРБАН

УЛАДЗІМІР ІВАНАВІЧ

110 год з дня нараджэння (1910)

Корбан Уладзімір Іванавіч – беларускі пісьменнік, заслужаны дзеяч культуры Беларусі нарадзіўся 25 жніўня 1910 года ў г. Барань Аршанскага раёна ў сям'і рабочага.

Кастрычніцкую рэвалюцыю будучы пісьменнік сустрэў у Петраградзе, куды бацькі пераехалі ў 1914 годзе. Пасля грамадзянскай вайны сям'я вярнулася ў Барань. Тут, не скончыўшы і пяці класаў, Уладзімір Корбан паступіў вучыцца на токара. У 1926 г. пачаў працаваць на аршанскім заводзе «Чырвоны Кастрычнік», потым на працягу двух год токарам-расточнікам на суднабудаўнічым заводзе ў Ленінградзе. Сярэднюю адукацыю атрымаў у вячэрняй школе (1930). Ужо ў школе і на заводзе без Уладзіміра Корбана не абыходзілася насценная газета, у іх друкаваліся яго гумарыстычныя творы.

Па камсамольскім наборы ў 1932–1934 гадах трапіў у Чырвоную Армію. Служыў у вайсковай часці пад Мінскам. Адслужыўшы належны тэрмін У. І. Корбан вярнуўся на малую радзіму. Працаваў начальнікам рамонтнага цэха, затым старшынёй заўкама аршанскага завода «Чырвоны Кастрычнік», старшынёй будкама льнокамбіната. Завочна вучыўся ў Мінскім юрыдычным інстытуце (скончыў два курсы). У верасні 1939 года ўдзельнічаў у паходзе ў Заходнюю Беларусь, дзе заставаўся да самага

зарубежья / А. В. Русецкий, Ю. А. Русецкий. – Витебск : ВГУ имени П. М. Машерова, 2013. – С. 122–129.

7. **Салодкіна, Л. У.** Сергіевіч Пётра (Пётр Аляксандравіч) / Л. У. Салодкіна // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2002. – Т. 14 : Рэле–Слаявіна. – С. 348.

8. **Сергіевіч** Пётра (Пётр Аляксандравіч) // Імёны. Асобы. Лёсы: ураджэнцы Віцебшчыны ў далёкім і блізкім замежжы / М. П. Кузьміч, М. І. Сцепаненка. – Мінск : Літаратура і мастацтва, 2012. – С. 260–262.

9. **Сергіевіч** Пётра (Пётр Аляксандравіч) // Нашы землякі ў далёкім і блізкім замежжы : біяграфічны даведнік / М. П. Кузьміч, М. І. Сцепаненка. – Віцебск : Віцебская абласная друкарня, 2007. – С. 153–154.

10. **Сергіевіч** Пётра // Регионы Беларуси : энциклопедия : в 7 т. / редкол.: Т. В. Белова [и др.]. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2011. – Т. 2 : Витебская область : в 2 кн. – Кн. 2. – С. 459.

11. **Сергіевіч** Пётр Аляксандравіч // Памяць: Браслаўскі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / рэдкал.: К. В. Велічковіч [і інш.] ; уклад. К. С. Шыдлоўскі ; мастак Э. Э. Жакевіч. – Мінск : Паліграфафармленне, 1998. – С. 584.

12. **Сергіевіч, П.** Аўтабіяграфія / П. Сергіевіч // Мастацтва. – 1993. – № 1. – С. 62–67.

13. **Сіпакоў, Я.** Пётра Сергіевіч (1900–1984) / Я. Сіпакоў // Беларусь. – 2001. – № 5. – С. 32.

65 гадоў таму (1955) заснаваны калгас «Маяк» у Браслаўскім раёне на базе калгасаў «Чырвоная зорка» і імя Кутузава. З 2003 г. – «Маяк Браслаўскі».

65 гадоў таму (1955) заснаваны калгас імя Дзяржынскага на базе 6 калгасаў. З 2003 г. – «Абольцы», СВК у Талачынскім раёне.

65 гадоў таму (1955) заснаваны Аршанскі камбінат хлебапрадуктаў. З 1996 г. – ААТ з сучаснай назвай.

65 гадоў таму (1955) заснаваны «Оршасырзавод» як завод плаўленых сыроў на базе Аршанскай маслабазы. З 1997 г. – ААТ з сучаснай назвай.

65 гадоў таму (1955) заснаваны Віцебскі дзяржаўны тэхнічны каледж як вячэрні тэхнікум лёгкай прамысловасці на базе швейнай фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі» і дыванова-плюшавага камбіната.

65 гадоў таму (1955) выяўлены курганны могільнік крывічоў Зашчырна, археалагічны помнік у в. Зашчырна Верхнядзвінскага раёна.

65 гадоў таму (1955) заснавана Шаўкаткацкая фабрыка ў г. Віцебску. Зараз – ААТ «Віцебскі камбінат шаўковых тканін».

65 гадоў таму (1955) заснавана Докшыцкае раённае радыё ў г. Докшыцы – раённая праграма радыёвяшчання.

60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Пахомчык Ігар Сцяпанавіч, майстар разьбы па дрэве, ураджэнец г. Барань Аршанскага раёна.

60 гадоў таму (1960) нарадзілася Пахомчык Алена Уладзіміраўна, майстар мастацкай апрацоўкі скуры, займаецца таксама вышыўкай, вязаннем, макрамэ, ураджэнка г. Паставы.

60 гадоў таму (1960) пачала дзейнічаць Віцебская абласная інспекцыя па ахове прыроды. З 1996 г. – Камітэт прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта.

60 гадоў таму (1960) заснавана камунальнае ўнітарнае вытворчае сельскагаспадарчае прадпрыемства «Каханавічы» ў Верхнядзвінскім раёне.

60 гадоў таму (1960) створаны Домжарыцкі народны жаночы хор «Беразіначка» ў в. Домжарыцы Лепельскага раёна пры сельскім Доме культуры.

60 гадоў таму (1960) заснавана Полацкая фабрыка мастацкіх вырабаў «Сафія» ў г. Полацку. З 2000 г. – РУП.

60 гадоў таму (1960) заснаваны Віцебскі завод трактарных запасных частак.

60 гадоў таму (1960) створана раённая праграма радыёвяшчання «Голас Лёзненшчыны» ў г. п. Лёзна.

60 гадоў таму (1960) утвораны Казьянскі дзяржаўны паляўнічы заказнік рэспубліканскага значэння. Зараз Рэспубліканскі ландшафтны заказнік «Казьянскі».

55 гадоў таму (1965) заснавана ў г. п. Расоны раённая праграма радыёвяшчання «Веснік Расоншчыны».

55 гадоў таму (1965) адкрыўся «Нафтан», санаторый сацыяльна-жыллёвага комплексу ААТ «Нафтан» у г. Наваполацку.

55 гадоў таму (1965) знойдзены Гараўлянскія манетна-рэчавыя скарбы каля в. Гараўляны Глыбоцкага раёна.

55 гадоў таму (1965) выяўлены Экімань-1, археалагічны помнік – курганны могільнік ля в. Экімань-1 Полацкага раёна.

55 гадоў таму (1965) заснаваны калгас «Чашніцкі». Зараз – КУСП «Чашніцкае» з цэнтрам у в. В. Альшанка.

55 гадоў таму (1965) заснаваны Чашніцкі дарожна-эсплуатацыйны ўчастак № 183. Зараз – філіял «Чашніцкае дарожнае рамонтна-будаўнічае ўпраўленне № 183» КУП «Віцебскаблдарбуд».

55 гадоў таму (1965) заснавана Докшыцкае дарожнае рамонтна-будаўнічае ўпраўленне № 180 як дарожна-эксплуатацыйны ўчастак № 180. Зараз – філіял КУП «Віцебскаблдарбуд».

50 гадоў таму (1970) заснавана Лявонішына, сельскагаспадарчае прадпрыемства ў Верхнядзвінскім раёне. З 2002 г. КУСПП з сучаснай назвай у выніку далучэння КУСПП імя Кульнева.

года». Сярод яго работ і шматлікія пейзажы роднага краю («Сум», «Зімовая казка», «Ноч», «Пад снегавым пакрывалам», «Забытая званіца»), дзе ў лірычным святле паказана прыгажосць беларускай прыроды. У яго манументальных работах «Шляхам жыцця», «Насустрач буры», «Праз навальніцу», «У партызанскай кузні», «Рабочыя», «А хто там ідзе?», «Веснавая сяўба», «Дажынкі» і іншых выказаны роздум пра няпросты гістарычны лёс беларускага народа. Спадчына мастака – больш за 600 палотнаў. Творы П. Сергіевіча захоўваюцца ў шматлікіх мастацкіх музеях свету. У Мінску адбыліся тры персанальныя выстаўкі твораў мастака (1963, 1978, 2015). Пабачылі свет некалькі каталогаў выстаў.

Памёр Пётр Аляксандравіч Сергіевіч 1 лістапада 1984 года. Пахаваны ў Вільнюсе на Антокальскіх могілках.

ЛІТАРАТУРА

1. **Браслаўшчына** ў творчасці Пётры Сергіевіча // Браслаўская звязда. – 2000. – 21 чэрв. – С. 2
2. **Вусава, Н.** Сергіевіч: нацыянальны рамантык / Н. Вусава // Наша гісторыя. – 2019. – № 12. – С.45–51.
3. **Глагоўская, Г.** Спадчына Пётры Сергіевіча ў Польшчы / Г. Глагоўская // Браслаўскія чытанні : матэрыялы VI-й навукова-краязнаўчай канферэнцыі, прысвечанай 150-й гадавіне з дня нараджэння браслаўскага лекара, грамадскага дзеяча Станіслава Нарбута (1853–1926) 7–8 мая – 2003 года / К. Шыдлоўскі [і інш]. – Браслаў : Браслаўскае музейнае аб'яднанне, 2003. – С. 24–26.
4. **Крэпак, Б.** «Ва ўсім выяўляецца вернасць...» / Б. Крэпак // Культура. – 2001. – 31 сак. – С. 16.
5. **Крэпак, Б. А.** «Я – беларускі мастак Пётра Сергіевіч» / Б. А. Крэпак // Культура. – 2011. – 8–14 студз. – С. 15 15–21 студз. – С. 15.
6. **Родом** из озерного края (Сергиевич Петр) // Уроженцы Витебщины в художественной культуре стран близкого и дальнего

(1938) у бернардаінскім касцёле ў Гродне, аформіў касцёл у Корцы (Украіна 1930-я г.). Аўтар абразоў «Св. Францыск» (1934), «Маці Божая Поразаўская» (1937) і інш.

У гады Вялікай Айчынай вайны мастак пераехаў у родную в. Стаўрова на Браслаўшчыне на жыццё зарабляў маляваннем. Пасля таго, як вёску спалілі карнікі, мастак перабраўся ў Вільню. Там і застаўся на ўсё астатняе жыццё. За заслугі ў развіцці выяўленчага мастацтва ўрад Літвы прысвоіў яму званне заслужанага дзеяча мастацтва Літоўскай ССР (1960). Гэта і зразумела: у Літве ён пражыў большую частку жыцця і шмат чаго зрабіў для яе нацыянальнай культуры. Але не было ні дня, каб мастак не памятаў, хто ягоныя продкі і адкуль ён родам. Пачынаючы з 1940-х гадоў і практычна да канца 70-х ён не толькі выконваў для Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы заказы на купалаўскую тэматыку, але і асабіста падарыў установе некалькі работ. Нельга не ацаніць і той ўклад, што зрабіў Пётра Сергіевіч, як музейны работнік у складаным працэсе па вяртанні ў 1945 годзе вялікай часткі каштоўнасцей Беларускага музея, якія знаходзіліся ў г. Вільнюс на Радзіму. У рэшце рэшт, звыш дзесяці тысяч экспанатаў былі накіраваны на адрас беларускага Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

У гісторыі беларускага жывапісу творчасць П. Сергіевіча таксама займае значнае месца. Творчаму почырку П. Сергіевіча ўласцівы шчырасць, прастата выяўленчай манеры, гарманічнасць колераў. Асабліва ўдаваліся мастаку партрэты сярод іх, бадай, самыя дасканалыя па змесце і выкананні творы «Беларуская настаўніца», «Дзяўчына ў сінім сарафане», «Аксіння Сергіевіч», «Званар», «Сейбіт», «Вясляр», «Юнак з кнігай», «Земляроб», «Лесаруб», «Пастух», «Цётка Агата». Ён аўтар партрэтаў славутых беларускіх грамадскіх і палітычных дзеячаў, паэтаў, мастакоў, публіцыстаў – А. Луцкевіча, А. Станкевіча, П. Багрыма, Ф. Багушэвіча, Я. Купалы, З. Верас, М. Забэйды-Суміцкага, М. Танка і іншых. Тэме гістарычнага мінулага краіны прысвечаны творы «Усяслаў Полацкі», «Скарына ў друкарні», «Скарына ў рабочым кабінеце», «К. Каліноўскі сярод паўстанцаў 1863

50 гадоў таму (1970) адкрылася «Янова», база адпачынку ААТ «Будаўніча-мантажны трэст № 16» у Полацкім раёне.

50 гадоў таму (1970) створаны «Камарыкі», узорны ансамбль песні і танца ў г. Наваполацку пры Палацы культуры ААТ «Нафтан». У 1972 г. ансамблю прысвоена званне «Узорны аматарскі калектыў».

50 гадоў таму (1970) заснавана Рэспубліканскае ўнітарнае сельскагаспадарчае прадпрыемства імя П. М. Машэрава як саўгас імя П. М. Машэрава. У 2000 г. пераўтвораны ў РУСП.

50 гадоў таму (1970) быў адкрыты Расонскі раённы Дом культуры.

50 гадоў таму (1970) была адкрыта база адпачынку «Суя» ААТ «Палімір» у Полацкім раёне.

50 гадоў таму (1970) створаны Віцебскі ўзорны хор хлопчыкаў «Віцьбічы» ў г. Віцебску пры абласным Палацы піянераў і школьнікаў. З 1974 г. дзейнічае пры СШ № 33.

45 гадоў таму (1975) пабудаваны Глыбоцкі хлебазавод у г. Глыбокае. Зараз з'яўляецца філіялам РУПП «Віцебскхлебпрам».

45 гадоў таму (1975) створана Віцебская абласная школа вышэйшага спартыўнага майстэрства, вучэбна-спартыўная ўстанова.

45 гадоў таму (1975) Бешанковіцкая цэнтральная раённая бібліятэка набыла статус раённай.

45 гадоў таму (1975) Дом кнігі імя М. Горкага ў Віцебску атрымаў статус цэнтральнай бібліятэкі. Зараз – Віцебская цэнтральная гарадская бібліятэка імя М. Горкага.

45 гадоў таму (1975) заснаваны завод «Этон» у г. Новалукомлі Чашніцкага раёна як філіял Віцебскага завода тэхналагічнага абсталявання для вытворчасці камплектуючых і гатовых вырабаў для патрэбаў ваенна-прамысловага комплексу. З 1997 – ААТ «Завод «Этон», прадпрыемства па вытворчасці энергазберагальнага абсталявання і сантэхнікі.

45 гадоў таму (1975) створаны Аршанскі народны клуб народных майстроў пры аддзеле гарвыканкама. Працуе ў складзе гарадскога Дома рамёстваў.

45 гадоў таму (1975) заснаваны Інстытут тэхнічнай акустыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі ў г. Віцебску.

45 гадоў таму (1975) быў адкрыты аздараўленчы комплекс «Жалязнякі» філіяла «Цэнтр фізкультурна-аздараўленчай работы «Віцебскага РУП электраэнергетыкі «Віцебскэнерга» ў Віцебскім раёне.

45 гадоў таму (1975) створана Глыбоцкая ПМК-46 у в. Шунеўцы Глыбоцкага раёна. Зараз – КДУМП «Глыбоцкая ПМК меліявадгас».

45 гадоў таму (1975) заснаваны калгас «XXV партз'езд» у Пастаўскім раёне. Зараз – КУСП «Дунілавічы-Агра».

40 гадоў таму (1980) створаны Віцебскі народны вакальна-інструментальны ансамбль «Мара» ў в. Ноўка Віцебскага раёна пры раённым Доме культуры.

40 гадоў таму (1980) створаны Бешанковіцкі народны аркестр народных інструментаў у г. п. Бешанковічы пры раённым Доме культуры.

40 гадоў таму (1980) заснаваны Дом-музей Петруся Броўкі ў в. Пуцілкавічы Ушацкага раёна, філіял Літаратурнага музея Петруся Броўкі.

40 гадоў таму (1980) заснаваны завод па вытворчасці камплектаў вучэбнага абсталявання па чарчэнні і маляванні ў г. Паставы. Зараз ААТ «Паставымэбля».

40 гадоў таму (1980) быў адкрыты Полацкі раённы Дом культуры ў г. Полацку як Палац культуры будаўнікоў аб'яднання «Полацксельбуд».

40 гадоў таму (1980) была адкрыта база адпачынку «Суя» Наваполацкага РУП па транспарце нафты «Дружба» ў Полацкім раёне.

Пра пачатак працоўнай біяграфіі Пётра Сергіевіча мастацтвазнаўца Б. Крэпак у артыкуле, прысвечаным мастаку, пісаў: «У вельмі беднай сям'і было трое дзяцей, якіх трэба было паставіць на ногі, і тады маці адправіла свайго сярэдняга сына Пётру ў сакавіку 1917 года ў пошуках лепшай долі ў Петраград, дзе пачыналася Лютаўская рэвалюцыя. Хлопчык з глухой вёскі, канешне, ашаломлены велізарным і шумным горадам, спыніўся ў знаёмай беларускай землячкі, што была родам са Стаўрова. Яна і ўладкавала Пётру ў майстэрню па вырабе вогнетушыцеляў, а потым – у нейкую экспедыцыю па падрыхтоўцы дзяржаўных папер. А праз год у якасці маладога рабочага Сергіевіч трапіў на фабрычныя курсы (тыпу вячэрняй сярэдняй школы)» і працаваў у брыгадзе рамонтнікаў на чыгуначнай станцы. «Самым улюбёным урокам было тут [на курсах] для мяне маляванне, – успамінаў Пётра Аляксандравіч. – Яго выкладаў на курсах мастак Андрэеў. Ён і звярнуў увагу на маю схільнасць да малюнка. А першыя «жывыя» творы, якія я пабачыў у Рускім музеі і якія закранулі маю душу, былі карціны «Апошні дзень Пампеі» Брулова і «Фрына» Сямірадскага. Гэта быў вялікі дзень для мяне...».

Пачатковую мастацкую адукацыю Пётра Сергіевіч атрымаў у вольнай школе малюнка і жывапісу ў Вільні. Вучыўся на мастацкім факультэце Віленскага ўніверсітэта (1919–1922, 1925–1927), у Кракаўскай акадэміі мастацтваў. Пасля заканчэння ўніверсітэта малады мастак шмат працаваў, асабліва ў жанры партрэта і жывапісу на тэмы сялянскага жыцця. Адначасова Пётр Аляксандравіч з'яўляўся прыхільнікам і актыўным дзеячам беларускага адраджэння. Як творчая асоба сфарміраваўся пад уплывам спецыфічных абставін жыцця ў Заходняй Беларусі. Ён быў рэдактарам заходне-беларускага літаратурна-мастацкага часопіса «Нёман», у 1932 уступіў у Віленскі саюз незалежных мастакоў. Першая яго персанальная выстаўка адкрылася 26 снежня 1935 года ў Вільні. Тагачасная беларуская крытыка прыхільна сустрэла творы маладога мастака. Пётра Сергіевіч працаваў таксама ў станковай і кніжнай графіцы. Выканаў размалёўкі ў касцёлах Заходняй Беларусі ў Солах (1934), Смаргоні (1936), Шарашове

2. **Долготович, Б. Д**. Ткачев Иван Леонтьевич / Б. Д. Долготович // Твои сыновья, Беларусь! Кавалеры ордена Славы : биографический справочник / Б. Д. Долготович. – Минск : Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2014. – С. 51.

3. **Ткачев** Иван Леонтьевич // Регионы Беларуси : энциклопедия : в 7 т. / редкол.: Т. В. Белова [и др.]. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2011. – Т. 2 : Витебская область : в 2 кн. – Кн. 2. – С. 510.

4. **Ткачев** Иван Леонтьевич // Слава и гордость земли Витебской : биографический справочник / сост. М. Н. Пригожий редкол.: М. П. Кузьмич [и др.]. – Витебск : Витебская областная типография, 2009. – С. 186.

Ліпень

СЕРГІЕВІЧ ПЁТРА

(Пётр Аляксандравіч)

120 год з дня нараджэння (1900)

Сергіевіч Пётр Аляксандравіч – беларускі і літоўскі жывапісец, графік, мастак-манументаліст, грамадскі дзеяч нарадзіўся 10 ліпеня 1900 года ў в. Стаўрава Дзісенскага павета Віленскай губерні (зараз Браслаўскі раён) у беднай сялянскай сям'і.

40 гадоў таму (1980) створаны Віцебскі ўзорны духавы аркестр пры СШ № 33.

40 гадоў таму (1980) створаны Віцебскі ўзорны хор дзяўчынак «Вяснянка» ў г. Віцебску пры СШ № 33.

35 гадоў таму (1985) створана лялечная трупа пры Беларускім тэатры імя Я. Коласа ў г. Віцебску. Зараз – Беларускі тэатр «Лялька».

35 гадоў таму (1985) заснаваны Чурылаўскі народны фальклорны калектыў «Крыніца» сельскага Дома культуры Бешанковіцкага раёна.

35 гадоў таму (1985) створаны Гарадоцкі народны клуб народных майстроў і аматарскіх мастакоў «Вытокі» пры раённым краязнаўчым музеі.

35 гадоў таму (1985) створаны Верхнядзвінскі народны аркестр народных інструментаў пры Дзіцячай музычнай школе.

35 гадоў таму (1985) створаны Верхнядзвінскі народны клуб «Ветэран» у г. Верхнядзвінску пры раённым Доме культуры.

35 гадоў таму (1985) створаны Бешанковіцкі народны клуб «Ветэран» у г. п. Бешанковічы пры раённым Доме культуры.

35 гадоў таму (1985) створаны Аршанскі народны хор ветэранаў вайны і працы ў г. Оршы пры гарадскім Доме культуры.

35 гадоў таму (1985) створаны Аршанскі ўзорны аркестр баяністаў у г. Оршы пры Дзіцячай школе мастацтваў № 1.

35 гадоў таму (1985) створаны Глыбоцкі народны клуб ветэранаў вайны і працы «Маналіт» у г. Глыбокае пры раённым Доме культуры.

35 гадоў таму (1985) заснавана Віцебская абласная спартыўная дзіцяча-юнацкая школа алімпійскага рэзерву прафсаюзаў па зімніх відах спорту «Алімпіец».

35 гадоў таму (1985) заснавана Віцебская абласная спартыўная дзіцяча-юнацкая школа алімпійскага рэзерву прафсаюзаў па веласпорце «Вікторыя».

35 гадоў таму (1985) быў заснаваны Талачынскі гісторыка-краязнаўчы музей.

35 гадоў таму (1985) створаны Віцебскі народны кінаклуб «Дыялог» у г. Віцебску пры кінатэатры «Спартак» (з 2007 г. – пры Цэнтры сучаснага мастацтва).

30 гадоў таму (1990) заснавана навукова-вытворчая фірма «Дыполь» у г. Віцебску, займаецца вытворчасцю прыбораў начнога бачання.

30 гадоў таму (1990) да Віцебскага абласнога псіханеўралагічнага дыспансера быў далучаны Віцебскі абласны наркалагічны дыспансер.

30 гадоў таму (1990) у Браславе раённы Дом культуры быў перайменаваны ў гарадскі Дом культуры. З 1999 г. – Браслаўскі раённы Дом культуры.

30 гадоў таму (1990) лялечная трупа пры Беларускім тэатры імя Я. Коласа стала самастойным калектывам. Зараз – Беларускі тэатр «Лялька».

30 гадоў таму (1990) створаны Баранскі Цэнтр алімпійскага резерву па конным спорце і конегадоўлі ў г. Барань Аршанскага раёна на базе конна-спартыўнай школы РУП «Лёс».

30 гадоў таму (1990) уведзены ў эксплуатацыю Наваполацкі хлебазавод, філіял ААТ «Віцебскхлебпрам».

30 гадоў таму (1990) заснаваны Іванскі народны фальклорны калектыў «Прасніца» цэнтралізаванай клубнай сістэмы Чашніцкага раёна.

30 гадоў таму (1990) заснаваны Запрудскі народны фальклорна-этнаграфічны ансамбль «Прасніца» (1985–2002) сельскага Дома культуры Глыбоцкага раёна.

30 гадоў таму (1990) створаны Віцебскі народны ансамбль народнай песні «Раніца» ў в. Ноўка Віцебскага раёна.

30 гадоў таму (1990) створаны Віцебскі народны гурт «Тэатр» у в. Ноўка Віцебскага раёна пры Віцебскім раённым Доме культуры.

падчас разведкі боем знішчыў 5 варожых пехацінцаў.

Загадам ад 7 жніўня 1944 года старшы сяржант Ткачоў Іван Лявонцьевіч быў узнагароджаны ордэнам Славы III ступені.

28 жніўня 1944 года ў раёне хутара Міславас (Латвія) падчас контрнаступлення праціўніка старшы сяржант Ткачоў пранік у яго размяшчэнне, знішчыў разлік агнявога пункта і з захопленага кулямёта прыцэльным агнём знішчыў звыш 10 салдат і аднаго афіцэра.

Загадам ад 21 верасня 1944 года старшы сяржант Ткачоў Іван Лявонцьевіч быў узнагароджаны ордэнам Славы II ступені.

16 кастрычніка 1944 года ў раёне хутара Мулі (Літва) старшы сяржант Ткачоў у крытычны момант бою ўзначаліў контратаку байцоў роты і знішчыў звыш 10 гітлераўцаў.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 24 сакавіка – 1945 года за ўзорнае выкананне заданняў камандавання ў баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі старшыня стралковай роты 1179-га стралковага палка старшы сяржант Ткачоў Іван Лявонцьевіч быў узнагароджаны ордэнам Славы I ступені і стаў поўным кавалерам ордэна Славы.

Акрамя ордэнаў Славы I, II, III ступеняў быў узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны I ступені, Чырвонага Сцяга.

Пасля Перамогі застаўся ў арміі, стаў афіцэрам. У 1946 годзе ў званні лейтэнанта І. Л. Ткачоў быў звольнены ў запас. З гэтага часу жыццё Івана Лявонцьевіча было звязана з Кузбасам. У 1956–1957 гадах працаваў у горадзе Топкі Кемераўскай вобласці дырэктарам будаўнічай школы № 6. Пераехаўшы ў г. Кемерава, працаваў выкладчыкам тэхнічнага вучылішча № 3, затым – у будаўнічым упраўленні, у гарплодгароднінагандлі.

Памёр Іван Лявонцьевіч 6 чэрвеня 1985 года. У г. п. Лёзна на алеі Славы ўсталявана стэла ў гонар І. Л. Ткачова.

ЛІТАРАТУРА

1. **Белан, П. С.** Доблесть солдатская : очерки / П. С. Белан. – Алма-Ата : Казахстан, 1974. – С. 284–285.

ТКАЧОЎ

ІВАН ЛЯВОНЦЬЕВІЧ

100 год з дня нараджэння (1920)

Ткачоў Іван Лявонцьевіч – удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, поўны кавалер ордэна Славы нарадзіўся 22 чэрвеня 1920 года ў в. Лындзіна Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці ў сялянскай сям'і. Жыў у Навасібірскай вобласці, затым у Казахстане. У 1939 годзе скончыў 3 курсы чыгуначнага тэхнікума ў г. Петрапаўлаўску. У гэтым жа годзе быў прызваны ў Чырвоную Армію.

З пачатку Вялікай Айчыннай вайны з ліпеня 1941 года – на фронце. Удзельнічаў у абароне Севастопаля, быў эвакуіраваны на Вялікую зямлю. Прайшоў падрыхтоўку дэсантніка і быў скінуты на парашуце над горнай мясцовасцю Крыма для сувязі з партызанамі Амаль два гады быў разведчыкам у партызанскім атрадзе Сарокіна, які дзейнічаў у Крымскіх гарах. Пасля вызвалення Крымскага паўвострава зноў у страявых часцях. Ваяваў у складзе 347-й стралковай дывізіі, удзельнічаў у вызваленні Прыбалтыкі.

31 ліпеня 1944 года ў баі за горад Елгава (Латвія) старшы сяржант Ткачоў асабіста знішчыў звыш 10 гітлераўцаў, ліквідаваў 2 агнявыя кропкі. 1 жніўня 1944 года ў ліку першых пераадолеў раку Ліелупе і

30 гадоў таму (1990) створаны Бешанковіцкі народны ансамбль народнай песні «Весялуха» ў г. п. Бешанковічы пры раённым Доме культуры.

30 гадоў таму (1990) заснаваны Сенненскі народны фальклорны ансамбль «Вясёлыя музыкі» раённага Дома культуры.

30 гадоў таму (1990) заснаваны завод «Белэкс» у г. п. Коханава Талачынскага раёна. Зараз ААТ «Коханаўскі экскаватарны завод».

30 гадоў таму (1990) быў адкрыты гасцінічны комплекс «Ветразь» турысцка-экскурсійнага даччынага прадпрыемства УП «Віцебсктурыст» у г. Віцебску.

30 гадоў таму (1990) створаны тэатр-студыя «Спонайд» у Полацкім гарадскім Доме культуры. Сёння – гэта тэатр танца «Прэм'ер-Спонайд».

30 гадоў таму (1990) створаны Віцебскі ўзорны тэатр пластычнай мініяцюры «Эстрадная мазаіка» ў г. Віцебску пры СШ № 39 (з 2010 г. – гімназія № 7) як харэаграфічы калектыў.

30 гадоў таму (1990) створаны Віцебскі ўзорны тэатр юнацкай творчасці «Крыніца» ў г. Віцебску.

30 гадоў таму (1990) створаны Віцебскі народны тэатр моды «Стыль» у г. Віцебску пры ПТВ № 19 бытавога абслугоўвання насельніцтва (зараз – пры Віцебскім дзяржаўным індустрыяльна-тэхналагічным каледжы).

30 гадоў таму (1990) заснаваны завод будаўнікоў у г. Верхнядзвінску. Зараз – КУПП «Верхнядзвінскі завод сталярных вырабаў».

30 гадоў таму (1990) створаны Абласны савет на базе прафсаюзнага камітэта РУП «Віцебскэнерга» ў г. Віцебску. Зараз – Віцебская абласная арганізацыя Беларускага прафсаюза работнікаў энергетыкі, электратэхнічнай і паліўнай прамысловасці.

25 гадоў таму (1995) Шабашоў Сяргей Міхайлавіч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, вядомы грамадскі дзеяч, атрымаў званне «Ганаровы грамадзянін г. Віцебска».

25 гадоў таму (1995) заснаваны Бешанковіцкі раённы Дом рамёстваў.

25 гадоў таму (1995) пачаў выдавацца ў г. Віцебску навукова-тэарэтычны часопіс «Вестник Витебского государственного технологического университета».

25 гадоў таму (1995) адкрыўся Лёзненскі раённы Дом рамёстваў у г. п. Лёзна.

25 гадоў таму (1995) пачаў выдавацца навукова-практычны часопіс «Новости хирургии» ў г. Віцебску, часопіс Віцебскага дзяржаўнага ордэна Дружбы народаў медыцынскага ўніверсітэта.

25 гадоў таму (1995) пачала праводзіцца штогадовая дзіцячая выстава-конкурс «Перспектыва» ў г. Віцебску. З 1997 г. з'яўляецца міжнароднай.

25 гадоў таму (1995) заснавана ЗАТ «Пажтэхніка» ў г. Віцебску як прадпрыемства па вытворчасці супрацьпажарнага абсталявання.

25 гадоў таму (1995) створана Віцебская ўзорная эстрадная студыя «Альтанка» ў г. Віцебску пры культурна-спартыўным цэнтры «Адзінства». У 2000 г. студыі прысвоена званне «Узорны аматарскі калектыў».

25 гадоў таму (1995) створана «Віцебская акварэль», творчае аб'яднанне беларускіх мастакоў, якія працуюць у розных накірунках у тэхніцы акварэлі.

25 гадоў таму (1995) заснаваны Дубровенскі народны фальклорны гурт «Кудзеліца» раённага Дома культуры.

25 гадоў таму (1995) створаны Бешанковіцкі народны клуб народных майстроў «Скарбонка» ў г. п. Бешанковічы пры раённым Доме рамёстваў.

25 гадоў таму (1995) заснаваны Сенненскі народны фальклорны ансамбль «Вечарынка» арганізацыйна-метадычнага цэтра аддзела культуры райвыканкама.

вечар – спектаклі, раніцай – рэпетыцыі. Не было магчымасці прыехаць у Віцебск, каб развітацца з дарагім мне чалавекам. Хто яго ведае, чаму так здарылася. Можа, наш любімы дзед (менавіта так звалі яго ў тэатры) не хацеў бачыць жалобу ў вачах сваіх самых дарагіх сяброў. І ён застаўся ў маім сэрцы назаўжды жывым, незабыўным... ».

Анатоль Міхайлавіч Трус памёр 7 верасня 1989 года. У Віцебску на доме (вул. Леніна 46/1), дзе ён жыў, усталявана мемарыяльная дошка с бюстам акцёра.

ЛІТАРАТУРА

1. **Бур'ян Б. І.** Анатоль Міхайлавіч Трус / Б. І. Бур'ян // Тэатральная Беларусь : энцыклапедыя : у 2 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2003. – Т. 2 : Л–Я. – С. 417–418.

2. **Бур'ян Б. І.** Трус Анатоль Міхайлавіч / Б. І. Бур'ян // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2002. – Т. 15 : Следавікі–Трыо. – С. 537–538.

3. **Гутковіч А.** Акцёр сцэнічнага натхнення (А. М. Трус) // Майстры беларускай сцэны / склад. А. Есакоў пад рэд. А. Звонака [і інш.]. – Мінск : Дзяржвыд БССР, 1960. – С. 240–247. – (Беларускае тэатральнае аб'яднанне).

4. **Дашкевіч, С**. Жыў на сцэне / С. Дашкевіч // Народнае слова. – 2005. – 28 мая –. – С. 5.

5. **Дашкевіч, С**. «Наш любы «дзед» / С. Дашкевіч // Культура. – 2010. – 12–18 чэрв. – С. 13.

6. **Іваноўскі, Ю.** Мудрае сэрца артыста: згадкі пра артыста тэатра імя Я. Коласа Анатоля Міхайлаевіча Труса / Ю. Іваноўскі // Віцебскі рабочы. – 2005. – 28 мая –. – С. 4.

7. **Котович, Т**. Душа художника / Т. Котович // Витебский курьер. – 2005. – 10 июня. – С. 4.

класічным і сучасным, у тым ліку беларускім рэпертуары: Старац («Раскіданае гняздо» Я. Купалы), Мацей («Несцерка» В. Вольскага), Бондараў («Проба агнём» К. Крапівы), Полаз, Шыковіч («Крыніцы», «Сэрца на далоні» паводле І. Шамякіна), Крандзялёў («Таблетку пад язык» А. Макаёнка), Макаранка («Над Бярозай-ракой» П. Глебкі), Мітрыч («Улада цемры» Л. Талстога), Андрэй Прозараў («Тры сястры» А. Чэхава), Ляпкін-Цяпкін («Рэвізор» М. Гогаля), Захар Бардзін, Басаў, Шышкін («Ворагі», «Дачнікі», «Мяшчане» М. Горкага), Пераяркаў, Пётр («Багна», «Лес» А. Астроўскага). Сярод іншых значных роляў: Макар («Востраў Алены» Я. Шабана), Гоша («Цудоўны сплаў» У. Кіршона), Месны («Фронт» А. Карнейчука), Карп Карпавіч («Не называючы прозвішчаў» В. Мінко), Яўмен Дыбенка («Праўда і крыўда» паводле М. Сіэльмаха), Лір («Кароль Лір» У. Шэкспіра), Маёр («Дамы і гусары» А. Фрэдры), Эрнст фон Мюлер («Гарачае лета ў Берліне» паводле Дз. К'юсак). Акцёр зняўся ў фільмах «Жыві, родная Беларусь!» (бацька, 1943), «Пасеялі дзяўчыны лён» (сакратар райкама, 1956), «Атланты і карыятыды» (1980). У Беларускім нацыянальным драматычным тэатры імя Якуба Коласа А. М. Трус працаваў да 1986 года.

Па ўспамінах народнай артысткі Беларусі Святланы Акружной «Анатоль Міхайлавіч ніколі не паддобрываўся да публікі. Яго мастацтва прываблівала змястоўнасцю, адсутнасцю ўнутранай і вонкавай мітуслівасці. Да таго ж ён быў вялікім інтуітам. І я ведаю, што лепшай узнагародай за сваю працу ён лічыў непасрэдную рэакцыю гледача. Але ж яго незабыўныя вобразы ў спектаклях «Энергічныя людзі» (Лысы), «Вішнёвы сад» (Фірс), «Брыльянт» (Стары) зачароўвалі і масцітых прафесіяналаў. Пакінуўшы тэатр праз праблемы са здароўем, Анатоль Міхайлавіч вельмі сумаваў без работы. І мы знайшлі выйсце. Дамовіліся запісаць на радыё нашы парныя сцэны з «Улады цемры» і «Вострава Алены»… Яны некалькі разоў гучалі па радыё ў Віцебску. Але, на жаль, гэты запіс сёння не захаваўся. Не стала Анатоля Міхайлавіча восенню 1989 года, калі коласаўцы былі на гастролях у Калінінградзе. Кожны

25 гадоў таму (1995) створаны Дабрамыслінскі народны клуб сельскай інтэлігенцыі «Натхненне» ў в. Дабрамыслі Лёзненскага раёна пры сельскім Доме культуры.

25 гадоў таму (1995) заснаваны Чашніцкі раённы Дом рамёстваў.

25 гадоў таму (1995) было заснавана КУП «Паўночны» ў в. Пальмінка Гарадоцкага раёна.

25 гадоў таму (1995) створаны Віцебскі ўзорны харэаграфічны калектыў «Крынічка» ў г. п. Руба Віцебскага раёна пры Палацы культуры і тэхнікі ВА «Даламіт». З 2003 г. дзейнічае пры Палацы культуры.

25 гадоў таму (1995) створаны Віцебскі ўзорны тэатр «Вясёлка» ў г. Віцебску пры Палацы культуры чыгуначнікаў.

20 гадоў таму (2000) створаны народны ансамбль гарманістаў «Гарадоцкія музыкі» ў г. Гарадку.

20 гадоў таму (2000) аэрапорт «Віцебск» увайшоў у склад дзяржаўнага прадпрыемства па аэранавігацыйным абслугоўванні паветранага руху «Белаэранавігацыя».

20 гадоў таму (2000) заснавана раённая праграма «Бешанковіцкае раённае радыёвяшчанне» ў г. п. Бешанковічы.

20 гадоў таму (2000) адкрылася «Крупеніна» – база адпачынку ўнітарнага прадпрыемства абласной камунальнай уласнасці Віцебскага аблвыканкама ў Бешанковіцкім раёне.

20 гадоў таму (2000) заснаваны ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Асвейскі» ў Верхнядзвінскім раёне.

20 гадоў таму (2000) створана Віцебскае народнае аматарскае аб'яднанне «Надзея» ў г. п. Руба Віцебскага раёна пры Палацы культуры.

20 гадоў таму (2000) пачаў выдавацца царкоўна-рэлігійны часопіс «Віцебскія епархіяльныя ведамасці».

20 гадоў таму (2000) быў адкрыты Полацкі раённы Цэнтр рамёстваў у г. Полацку. Зараз – Полацкі раённы Цэнтр рамёстваў і нацыянальных культур.

20 гадоў таму (2000) заснаваны Полацкі гандлёва-тэхналагічны каледж Белкаапсаюза на базе вучэбна-вытворчага комплексу «ПТВ – тэхнікум», які аб'ядноўваў Полацкі кааператыўны тэхнікум і кааператыўнае прафтэхвучылішча па падрыхтоўцы прадаўцоў харчовых і нехарчовых тавараў.

20 гадоў таму (2000) створаны Полацкі народны ансамбль народнай песні «Заманіха» ў г. Полацку.

20 гадоў таму (2000) створаны Аршанскі клуб аўтарскай песні і паэзіі «Отражение» пры гарадскім Доме культуры чыгуначнікаў.

20 гадоў таму (2000) заснаваны ЗАТ «Віцебскі завод палімерных вырабаў» у г. Віцебску.

20 гадоў таму (2000) створаны Віцебскі ўзорны фальклорны калектыў «Папараць-кветка» ў г. Віцебску пры СШ № 25.

20 гадоў таму (2000) утвораны хор «Ave Maria» касцёла Святой Тройцы г. Глыбокае.

15 гадоў таму (2005) заснаваны «Ладэ», пансіянат ААТ «Ладэ-Лепель» у Лепельскім раёне.

15 гадоў таму (2005) быў адкрыты Расонскі раённы Дом рамёстваў.

15 гадоў таму (2005) народнаму літаратурнаму аб'яднанню «Полоцкая ветвь» прысвоена званне «Народны аматарскі калектыў».

ТРУС АНАТОЛЬ МІХАЙЛАВІЧ

110 год з дня нараджэння (1910)

Трус Анатоль Міхайлавіч – народны артыст БССР. Нарадзіўся 30 мая – 1910 года ў в. Нізок Уздзенскага раёна Мінскай вобласці. Скончыў Віцебскі мастацкі тэхнікум (1930), студыю БДТ-2 (1931). З 1933 года – акцёр гэтага тэатра (зараз Беларускі нацыянальны драматычны тэатр імя Якуба Коласа). У сваёй творчасці працягваў і развіваў лепшыя традыцыі нацыянальнай сцэны. Адметны тэмперамент спалучаў у сцэнічных партрэтах сваіх герояў з псіхалагічнай заглыбленасцю, выразным пластычным малюнкам, унутранай засяроджанасцю. Шырокі творчы дыяпазон, мастацтва пераўвасаблення давалі яму магчымасць выявіць сваю індывідуальнасць у разнапланавых ролях (лірычных, драматычных, камедыйных, вострахарактарных) у творах розных жанраў. З асаблівай цеплынёй, шчырасцю, лірызмам, мяккім гумарам выконваў ролі людзей з народу. У 1955 годзе ён першым сярод артыстаў коласаўскага тэатра атрымаў званне народны артыст.

Яркія прыклады рэалістычнага і па-мастацку вобразнага раскрыцця змястоўных характараў і тыпаў пададзены Анатолем Міхайлавічам Трусам у

10. **Конохова, Н.** С вами – «7 дзён» / Н. Конохова // Віцьбічы = Витьбичи. – 2016. – 22 сент. – С. 1.

11. **Лукьянова, Н.** Вершины Валерия Зельвинского / Н. Лукьянова // Твой город (Витебск). – 2014. – 26 июня. – С. 22.

12. **Мурашкина, В**. Новости – каждый час / В. Мурашкина // Віцьбічы = Витьбичи. – 2014. – 23 окт. – С. 2.

13. **Назаренко, А. А.** «Витебск», «Телерадиокомпания «Витебск» / А. А. Назаренко // Республика Беларусь : энциклопедия : [в 7 т.] / редкол.: Г. П. Пашков [и др.]. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2006. – Т. 2 : А–Герань – С. 688–689.

14. **Рыжкова, Н.** Это наше ТВ! / Н. Рыжкова // Витебские вести. – 2014. – 13 марта. – С. 21.

15. **Фандарэнка, Н.** Гаворыць і паказвае Віцебск: пра тэлерадыёкампанію «Віцебск» / Н. Фандарэнка // Віцебскі рабочы. – 2004. – 23 лістап. – С. 1.

16. **Шпаковская, Г.** Знакомьтесь: телеканал «Беларусь 4. Витебск» / Г. Шпаковская // Витебские вести. – 2015. – 1 окт. – С. 12.

17. **Шпаковская, Г.** Он рожден для экрана / Г. Шпаковская // Витебские вести. – 2016. – 26 нояб. – С. 6.

18. **Шпаковская, Г.** Телеканал «Витебск»: старый знакомый в новом формате / Г. Шпаковская // Витебские вести. – 2014. – 25 окт. – С. 1, 5.

1 студзеня – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Хоміч-Мірзаян Леанід Сяргеевіч, беларускі мастак, ураджэнец Мінскай вобласці. Жыве ў Віцебску.

3 студзеня – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Дашкевіч Віктар Мікалаевіч, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь (2016), ураджэнец в. Вяцiцераўка Чашніцкага раёна.

3 студзеня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Шыёнак Аляксандр Сяргеевіч, мастак-акварэліст, ураджэнец в. Каўлякі Бешанковіцкага раёна.

5 студзеня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Жлоба Мікалай Фёдаравіч, беларускі архітэктар, працаваў над паркамі імя Фрунзе і імя Леніна ў г. Віцебску і над комплексам паркаў у г. Оршы.

6 студзеня – 100 гадоў таму (1920) нарадзілася Маслоўская Ганна Іванаўна (1920–1980), Герой Савецкага Саюза, ураджэнка в. Курсевічы Пастаўскага раёна.

6 студзеня – 55 гадоў таму (1965) вёска Дабрынь Аршанскага раёна ўвайшла ў склад Дубровенскага раёна.

7 студзеня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Заслонаў Канстанцін Сяргеевіч (1910–1942), адзін з арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага падполля і партызанскага руху ў Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза.

7 студзеня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Кандрацьеў Рыгор Пятровіч, беларускі спартсмен і трэнер па футболе, ураджэнец в. Любанічы Талачынскага раёна.

8 студзеня – 80 гадоў таму (1940) абразаваны Віцебскі абласны выканаўчы камітэт у складзе 15 чалавек.

10 студзеня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Галубовіч Васіль Васілевіч (1910–1991), беларускі тэатральны мастак, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1952), ураджэнец г. п. Коханава Талачынскага раёна.

11 студзеня – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Кавальчук Валерый Віктаравіч (1955–2009), беларускі мастак дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, ураджэнец г. Гомеля. У Віцебску з 1977 г.

12 студзеня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Зяньковіч Васіль Аляксандравіч, беларускі спецыяліст у вобласці дакладнага электроннага машынабудавання, ганаровы радыст СССР (1973), вынаходнік СССР (1979), ураджэнец г. Віцебска.

14 студзеня – 135 гадоў таму (1885) нарадзіўся Тарыч Юрый Віктаравіч (1885–1967), беларускі і расійскі кінарэжысёр, сцэнарыст, заснавальнік беларускага кіно, заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі, ураджэнец г. Полацка.

14 студзеня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Забагонскі Сямён Аляксандравіч (1910–1955), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Залучча Верхнядзвінскага раёна.

15 студзеня – 170 гадоў таму (1850) нарадзілася Кавалеўская Соф'я Васілеўна (Корвін-Крукоўская; 1850–1891), матэматык, пісьменніца, публіцыст, ураджэнка г. Масквы. Дзяцінства і юнацкія гады правяла ў маёнтку Палібіна Віцебскай губерні.

тэлебачання «Zala». Тэлерадыёкампанія супрацоўнічае з сеткавымі партнёрамі, перадачы тэлестудыі выходзілі на тэлеканалах «Беларусь 1» і «Беларусь 2». А дзякуючы сетцы Інтэрнэт іх можна глядзець ва ўсіх краінах свету.

ЛІТАРАТУРА

1. **Агафонов, М. И.** Наше ТВ. Пусть каждый день будет добрым / М. И. Агафонов ; бесед. Д. Соболевский // Віцьбічы = Витьбичи. – 2015. – 17 сент. – С. 4.

2. **Давидовский Ю. А.** «Витебск», «Телерадиокомпания «Витебск» / Ю. А. Давидовский // Регионы Беларуси : энциклопедия : в 7 т. / редкол.: Т. В. Белова [и др.]. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2010. – Т. 2 : Витебская область : в 2 кн. – Кн. 1. – С. 159–160.

3. **Дроздова, Н.** Аудитория – вся область / Н. Дроздова // Віцьбічы = Витьбичи. – 2016. – 5 мая –. – С. VI. – (Прил.: Вечерний Витебск).

4. **Дроздова, Н.** «Говорит и показывает Витебск!» / Н. Дроздова // Віцьбічы = Витьбичи. – 2015. – 30 апр. – С. 1.

5. **Дроздова, Н.** Двое суток за одни – только в эфире! / Н. Дроздова // Віцьбічы = Витьбичи. – 2015. – 1 окт. – С. 2, VI.

6. **Дроздова, Н.** «Поэт – судьба, а не карьера» / Н. Дроздова // Віцьбічы = Витьбичи. – 2012. – 12 июля. – С. III. – (Прил.: Вечерний Витебск).

7. **Каралёва, Т. А.** «Віцебск», «Тэлерадыёкампанія «Віцебск» // Культура Беларусі : энцыклапедыя : [у 6 т.] / рэдкал.: Т. У. Бялова [і інш.]. – Мінск : БелЭн імя П. Броўкі, 2011. – Т. 2 : Б–Г. – С. 319.

8. **Конохова, Н**. Диана Курило: «Значит, нам доверяют...» / Н. Конохова // Віцьбічы = Витьбичи. – 2016. – 25 авг. – С. VI. – (Прил.: Вечерний Витебск).

9. **Конохова, Н.** «Мне интересно все! » / Н. Конохова // Віцьбічы = Витьбичи. – 2016. – 19 мая –. – С. VI. – (Прил.: Вечерний Витебск).

«Беларусь 2» выходзяць штотыднёвыя праграмы, падрыхтаваныя журналістамі тэлерадыёкампаніі: «Цэнтр увагі», «Закон і парадак», «Спартінфарм». Радыёстанцыя «Радыё Віцебск» акрамя выпускаў навін пра асноўныя падзеі Віцебшчыны, Беларусі, СНД і зводак інфармацыі прапаноўвае жыхарам горада і вобласці музыкальна-забаўляльныя перадачы (80 % эфіру).

27 верасня 2014 года ў ТРК «Віцебск» зноў з'яўляецца ўласны тэлеканал. З гэтага дня жыхары горада і вобласці могуць глядзець усе перадачы Віцебскай студыі тэлебачання на адным канале цэлы дзень без перапынкаў. Усе 17 з паловай гадзін трансляцыі тэлерадыёкампанія забяспечвае сама. У эфір выходзяць як архіўныя перадачы розных гадоў, гэтак і абсалютна новыя праекты. Кожны дзень тэлестудыя расказвае пра людзей, якія жывуць у Віцебску. Запісы ўсіх праектаў тэлестудыі даступныя ў інтэрнэце. 29 верасня 2015 года пачаў трансляцыю тэлеканал «Беларусь 4. Віцебск».

Тэлерадыёкампанія «Віцебск» сёння гэта і тэлеканал «Віцебск» – 25 уласных тэлевізійных праектаў (навіны, ранішнія і вячэрнія шоу, праграмы для дзяцей і моладзі, перадачы пра культуру і гісторыю, спорт і здароўе, лепшае кіно для ўсёй сям'і), і тэлеканал «Беларусь 4. Віцебск» – выпускі навінаў Віцебскай вобласці, трансляцыі галоўных грамадска-палітычных, культурных і спартыўных падзей, гэта лепшыя серыялы, сіткомы, мастацкія фільмы, і «Радыё-Віцебск» – 24 гадзіны штодзённага вяшчання ў прамым эфіры (12 перадатчыкаў, што распаўсюджваюць сігнал ва ўсе раёны Віцебскай вобласці і прыгранічныя рэгіёны Магілёўскай, Гродзенскай, Мінскай абласцей, Латвіі, Літвы, Расіі).

Тэлерадыёкампанія «Віцебск» працуе ў лічбавым тэлевізійным эфіры ў Віцебску і Оршы ў фармаце DVB-T, а таксама ў сетках усіх кабельных аператараў Віцебскай вобласці ў Віцебску, Оршы, Полацку, Наваполацку, Новалукомлі, Глыбокім, Паставах і інш. Тэлеканал «Беларусь 4. Віцебск» даступны яшчэ і абанентам інтэрактыўнага

15 студзеня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Ратнікаў Генадзь Васілевіч, беларускі кіназнаўца, педагог, кандыдат мастацтвазнаўства, ураджэнец г. п. Шуміліна.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) увайшла ў склад Пастаўскага раёна в. Навасёлкі.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) створаны Мёрскі раён у складзе Вілейскай вобласці.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) утварыўся Відзаўскі раён (1940–1960), адміністрацыйна тэрытарыяльная адзінка ў БССР у Вілейскай вобласці з цэнтрам у г. п. Відзы. 20.01.1960 далучаны да Браслаўскага раёна.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) утвораны Глыбоцкі раён у складзе Вілейскай вобласці.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) утвораны Докшыцкі раён у складзе Вілейскай вобласці.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) утвораны Пастаўскі раён у складзе Вілейскай вобласці.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) утвораны Браслаўскі раён у складзе Вілейскай вобласці.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) утвораны Дзісенскі раён у Вілейскай вобласці БССР. У 1959 г. яго тэрыторыя была падзелена між Мёрскім і Пліскім раёнамі.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) утвораны Дунілавіцкі раён, адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка ў БССР. Зараз сельсавет Пастаўскага раёна.

15 студзеня – 80 гадоў таму (1940) утвораны Шаркаўшчынскі раён у складзе Вілейскай вобласці.

16 студзеня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Бышнёў Сяргей Іванавіч, мастак манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» (2011), ураджэнец г. Віцебска.

18 студзеня – 65 гадоў таму (1955) нарадзілася Скрыпчанка Таццяна Сяргееўна, беларускі гісторык, археолаг, кандыдат гістарычных навук, ураджэнка г. Мінска. Абследавала помнікі археалогіі на тэрыторыі Віцебскай вобласці.

20 студзеня – 75 гадоў таму (1945) нарадзілася Бальчэўская Галіна Францаўна (1945–2005), беларуская актрыса, ураджэнка в. Палессе Мядзельскага раёна. Працавала ў Беларускім тэатры імя Я. Коласа.

22 студзеня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Лісіца Іван Ігнатавіч, беларускі мастак, выкладаў у Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава.

23 студзеня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Гайко Андрэй Самуілавіч (1920–1943), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, камандзір стралковага ўзвода, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Карасай Аранбургскай вобласці (Расія).

23 студзеня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Кудзіенка Анатоль Дзмітрыевіч (1940–2010), беларускі архітэктар, педагог, кандыдат архітэктуры, ураджэнец Хабараўскага краю (Расія). Да асноўных яго работ адносяць праекты жылых дамоў у г. Шклове, г. п. Барань Аршанскага раёна і інш.

23 студзеня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Ізобаў Мікалай Аляксеевіч, беларускі матэматык, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар, акадэмік НАН Беларусі, член-карэспандэнт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, кавалер ордэна Ф. Скарыны, ураджэнец в. Красыні Лёзненскага раёна.

абсталяванне «Лотас» для працы ў павільёнах. У 1981 годзе была пачата перадача каляровых фарматаў.

У 1998 годзе Віцебскае абласное тэлерадыёаб'яднанне першым у рэспубліцы пачынае працу на асобным эфірным канале вяшчання – «6 ТВК Віцебск» (дырэктар С. Арлоў). Выходзяць перадачы «Новая праграма» (М. Шульман), «Абракадабра» (К. Рындзіна), «Абракадабра–2» (Н. Мішурная). 6 ТВК стаў яркай старонкай у гісторыі віцебскага тэлебачання. Эфір «Тэлерадыёкампаніі «Віцебск» склаў больш 15 гадзін штотыднёвай тэлевізійнай трансляцыі, а таксама больш за 24 гадзіны штодзённага радыёвяшчання. Перадачы кампаніі можна было глядзець і слухаць практычна на ўсёй тэрыторыі Віцебскай вобласці.

З 2003 года многія перадачы тэлекампаніі змяняюць месца прапіскі і выходзяць у эфір на тэлеканале «Лад» (цяпер – Беларусь 2) падчас мясцовых блокаў. Асобныя цыклы перадач вырабляюцца на заказ «Беларусь-ТБ». У рамках супрацоўніцтва з тэлеканалам «Беларусь 2» журналісты тэлерадыёкампаніі ўвесь час рыхтуюць сюжэты для праграмы «Белорусское времечко». У 2010 годзе абласны эфір тэлерадыёкампаніі з'яўляюцца такія перадачы як «Вытокі», «Віцебскі час», «Цана перамогі», першае рэгіянальнае ток-шоу «ЗАДело». З сакавіка – пачалась падрыхтоўка новага праекта «Актуальны рэпартаж». Перадачу пра тое, што хвалюе жыхароў Прыдзвінскага краю, пра што кажуць гледачы і пра што хацелі б даведацца дэталёва. Выходзіць і штотыднёвая праграма «Вяскоўцы», пра змены, што адбываюцца на сяле, пра жыццё ў аграгарадках, навінах у сельгасвытворчасці, і тэлечасопіс «Здароўе», калі два разы ў месяц у студыю запрашаюцца спецыялісты аховы здароўя, якія расказваюць пра прафілактыку захворванняў, іх лячэнні, аб навінах у медыцыне.

Больш за трэць эфіру тэлерадыёкампаніі «Віцебск» – інфармацыйнае і інфармацыйна-аналітычная трансляцыя. Падрабязнасці з жыцця вобласці тэлегледачы маюць магчымасць даведацца са штодзённых выпускаў «Навін рэгіёна» і «Віцебскага весніка». У вячэрнім эфіры канала

складаў 10 чалавек.

У 1963 годзе адкрылася тэхнічная магчымасць прамога выйсця Віцебскай студыі тэлебачання на рэспубліку ў эфіры Беларускага тэлебачання і 19 верасня ўпершыню гэта выйсце адбылося. Творчы калектыў студыі рыхтаваў для Цэнтральнага тэлебачання сюжэты, дакументальныя фільмы. Першым з іх стаў «Юнацтва старажытнага Віцебска», зняты на шырокай плёнцы і паказаны ў эфіры ўсесаюзнага тэлебачання 2 студзеня 1965 года.

У першае дзесяцігоддзе сваёй працы Віцебская студыя асвятляла многія знакавыя падзеі горада і вобласці. Да прыкладу, святкаванне юбілею Бацькі Міная ў 1964 годзе, адкрыццё помніка Кацюшы ў 1965, адпраўленне першых аўтобусаў ад новага аўтавакзала ў 1966, уручэнне Віцебскай вобласці ордэна Леніна ў 1967. Важным этапам у далейшым развіцці віцебскага тэлебачання стаў 1976 год. Была набыта апаратура для відэазапісу і мантажных прац, а таксама з'явіўся перасоўны комплекс для ажыццяўлення перыферыйных відэаздымак.

У сярэдзіне 1980-х аб’ём уласнай трансляцыі складаў 72 хвіліны ў суткі. Трансляцыя ў Віцебску вялася па трох праграмах (дзве агульнасаюзныя і рэспубліканская). У складзе віцебскай студыі было шэсць творчых аддзелаў: прапаганды, эканомікі, народнай гаспадаркі, маладзёжнай і дзіцячай трансляцыі, літаратурна-драматычных і музычных перадач, інфармацыйных праграм.

З пачатку 90-х гадоў тэхнічнае развіццё студыі ідзе вельмі хутка, змяняліся цэлыя пакаленні відэазапіснай апаратуры, ішла паэтапная праца па пераходзе Віцебскага тэлебачання на паўнавартасную лічбавую трансляцыю і ў сярэдзіне 1990-х гадоў віцебскае тэлебачанне становіцца лічбавым. Гэта дазволіла рабіць перадачы не толькі апаратыўна і якасна, але і скарыстаць мультымедыйныя магчымасці. Яшчэ ў 1980 годзе падчас мадэрнізацыі маскоўскага тэлебачання ў Віцебск было перададзена былое ў эксплуатацыі каляровае абсталяванне, перасоўная тэлевізійная відэазапісная станцыя «Лілія» для перыферыйных здымак і каляровае

24 студзеня – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Цітоў Міхаіл Севасцьянавіч (1925–2008), удзельнік партызанскага руху ў гады Вялікай Айчыннай вайны, Герой Сацыялістычнай Працы, заслужаны работнік прамысловасці БССР, ураджэнец в. Вялікае Лосвіда Гарадоцкага раёна.

25 студзеня – 100 гадоў таму (1920) нарадзілася Марыненка Таццяна Васілеўна (1920–1965), Герой Савецкага Саюза, ураджэнка в. Сухі Бор Полацкага раёна.

27 студзеня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Ахола-Вало Алексантэры (Аляксандр Пятровіч; 1900–1997), мастак, ураджэнец Санкт-Пецярбурга, некаторы час жыў у Віцебску.

28 студзеня – 135 гадоў таму (1885) нарадзіўся Дубіна Антон Васілевіч (1885–1937), дзяржаўны дзеяч Беларусі, ураджэнец г. Веліж Віцебскай губерні, зараз Смаленская вобласць Расіі.

28 студзеня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Герасімаў Рыгор Пятровіч (1905–1961), адзін з кіраўнікоў антыфашысцкага падполля і партызанскага руху ў Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну.

28 студзеня – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Баталаў Рыгор Міхайлавіч (1915–1988), генерал-лейтэнант, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Віцебска.

28 студзеня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Дайнека Леанід Мартынавіч (1940–2019), беларускі пісьменнік, працаваў на Віцебскай абласной студыі тэлебачання.

29 студзеня – 300 гадоў таму (1720) нарадзіўся Багамолец Францішак (1720–1784), польскі драматург, публіцыст, ураджэнец Віцебшчыны.

29 студзеня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Ярмоленка Мікалай Фёдаравіч (1900–1972), беларускі хімік, прафесар, доктар хімічных навук, акадэмік НАН Беларусі, заслужаны дзеяч навук Беларусі, ураджэнец в. Клюкаўка Аршанскага раёна.

29 студзеня – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Кузняцоў Міхаіл Ціханавіч (1925–1944), Герой Савецкага Саюза, удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Вялікае Грыдзіна Разанскай губерні (Расія).

Люты

185 гадоў таму (1835) нарадзіўся Лявіцкі Казімір Васілевіч (1835–1891), расійскі ваенны дзеяч, прафесар, генерал-лейтэнант, удзельнік руска-турэцкай вайны 1877–1878 гг., ураджэнец Віцебскай губерні.

1 лютага – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Лузгін Аляксей Андрэевіч (1920–1977), Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Загараддзе Талачынскага раёна.

2 лютага – 80 гадоў таму (1940) нарадзілася Салдатава (у дзявоцтве Баранава) Святлана Іосіфаўна, беларуская спартсменка (фехтаванне на рапірах), майстар спорту міжнароднага класа, ураджэнка г. Віцебска.

4 лютага – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Багданаў Рыгор Багданавіч (1910–1943), Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Марцюшы Гарадоцкага раёна.

Красавік

РЭСПУБЛІКАНСКАЕ УНІТАРНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА РАДЫЁТЭЛЕЦЭНТР «ТЭЛЕРАДЫЁКАМПАНІЯ «ВІЦЕБСК»

60 год з дня заснавання (1960)

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Тэлерадыёкампанія «Віцебск» (з 1992 года Віцебскае абласное тэлерадыёаб'яднанне Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Беларусі, з 1994 года абласны камітэт па тэлебачанні і радыёвяшчанні, з 2003 года РУП радыётэлецэнтр «Тэлерадыёкампанія «Віцебск») заснавана як Камітэт па тэлебачанні і радыёвяшчанні ў 1960 годзе.

Адлік гісторыі радыёвяшчання на Віцебшчыне пачаўся яшчэ ў 1927 годзе, калі 20 сакавіка – ў эфір выйшла першая перадача абласнога радыё. І вось праз 33 гады выходзіць пастанова Савета Міністраў БССР № 133 ад 15.03.1960 г., у якой прадугледжвалася рэарганізаваць з 1 красавіка – 1960 года рэдакцыю радыёвяшчання пры аблвыканкаме ў Камітэт па тэлебачанні і радыёвяшчанні, абавязаць Міністэрства сувязі правесці вопытную эксплуатацыю Віцебскага тэлецэнтра. Першая паўгадзінная тэлевізійная перадача была паказана 20 красавіка – 1960 года. Яна была знята ў павільёне і прысвечана Уладзіміру Ільічу Леніну. 1 мая – 1960 года аператары тэлестудыі знялі на кінастужку сюжэт пра святочную першамайскую дэманстрацыю ў Віцебску. У эфір сталі выходзіць кароткія выпускі навін, дакументальныя фільмы, канцэрты і літаратурныя перадачы, спектаклі тэатральнага калектыву, створанага пры тэлестудыі, і пастановачныя перадачы. Штат супрацоўнікаў на той час

(на матэрыяле «Полацкай шляхты» / Н. Бахановіч // Актуальныя праблемы паланістыкі, 2006 : [навук. артыкулы] / рэд. С. Важнік, А. Кожынаў. – Мінск : Права і эканоміка, 2006. – С. 15–22.

4. **Дварэцкая, М.** Шляхцічы і месцічы ў «Полацкай шляхце» Вайніслава Савіча-Заблоцкага / М. Дварэцкая // Працы кафедры гісторыі беларускае літаратуры Белдзяржуніверсітэта : [навук. зборнік] / пад рэд. М. Хаўстовіча. – Мінск : Права і эканоміка, 2005. – Вып. 6. – С. 94–97.

5. **Запрудскі, І**. Загадка пра паэта і «самашчырага беларусіна» / І. Запрудскі // Літаратура і мастацтва. – 2000. – 4 жн. (№ 31). – С. 15.

6. **Запрудскі, І** Шукальнік імя свайго / І. Запрудскі, Ж. Некрашэвіч-Кароткая // Літаратура і мастацтва. – 2005. – 29 крас. (№ 17). – С. 12.

7. **Казбярук, У. М.** Творчыя кантакты і рэмінісцэнцыі ў беларускай літаратуры XIX – пачатку XX стст. / У. М. Казбярук // Беларуская літаратура у кантэксце славянскіх літаратур XIX–XX стст. / навук. рэд. У. І. Мархель. – Мінск : Бел. навука, 2006. – С.41–43.

8. **Некрашэвіч-Кароткая, Ж.** Энцыклапедыя шляхецкага жыцця // Паланістыка, 2002 2003 = Полонистика, 2002 2003 / рэд. А. Кіклевіч, С. Важнік. – Мінск : Права і эканоміка, 2004. – С. 249–259.

9. **Плешкунова, А.** Сінтэз узвышанага і камічнага ў мастацкім творы (на матэрыяле аповесці Вайніслава Савіча-Заблоцкага «Полацкая шляхта») / А. Плешкунова // Працы кафедры гісторыі беларускае літаратуры Белдзяржуніверсітэта : [навук. зборнік] / пад рэд. М. Хаўстовіча. – Мінск : Права і эканоміка, 2008. – Вып. 9. – С. 151–156.

10. **Савіч-Заблоцкі, В.** Арлалёты і падканвойны, або Полацкая шляхта : аповесць / В. Савіч-Заблоцкі // Полымя. – 2004. – № 1. – С. 122–164 ; № 3. – С. 69–111 ; № 4. – С. 135–169 ; № 6. – С. 155–180.

5 лютага – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Бабашынскі Аляксандр Іосіфавіч (1905–1970), расійскі вучоны ў галіне ветэрынарыі, доктар ветэрынарных навук, прафесар, ураджэнец г. Віцебска. У 1949–1950 гг., 1962–1969 гг. загадчык кафедры заагігіены ў Віцебскім ветэрынарным інстытуце.

7 лютага – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Мядзведзеў Аляксандр Міхайлавіч, беларускі археолаг, ураджэнец г. Мінска. Праводзіў археалагічныя даследаванні на гарадзішчах Глыбокае і Запруддзе Глыбоцкага, Рацюнкі Браслаўскага раёнаў.

8 лютага – 210 гадоў таму (1810) нарадзіўся Хруцкі Іван Фаміч (1810–1885), беларускі жывапісец, акадэмік жывапісу, ураджэнец г. п. Ула Бешанковіцкага раёна.

8 лютага – 165 гадоў таму (1855) нарадзіўся Гласко Іван Антонавіч (псеўданім Рапацкі; 1855–1881), дзеяч рэвалюцыйнага руху, публіцыст, ураджэнец Полацкага павета.

8 лютага – 55 гадоў таму (1965) нарадзілася Баранкоўская Святлана Аляксандраўна, беларуская мастачка, ураджэнка г. Людзінава Калужскай вобласці (Расія). Жыве ў г. Віцебску.

10 лютага – 85 гадоў таму (1935–2019) нарадзілася Сайфугаліева Маргарыта Шахіеўна, мастачка, ураджэнка Татарскай АССР. З 1972 года жыла ў Віцебску, займацца жывапісам пачала з 1990 года.

10 лютага – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Кузьмін Андрэй Канстанцінавіч, беларускі трэнер (веласіпедны спорт, шасэйныя гонкі), заслужаны трэнер Беларусі, ураджэнец в. Загараддзе Талачынскага раёна.

12 лютага – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Агейчанка Фёдар Яфімавіч (1905–1954), беларускі і расійскі вучоны ў галіне паталагічнай анатоміі, ураджэнец п. Выдрэя Лёзненскага раёна.

12 лютага – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Чуйкоў Васіль Іванавіч (1900–1982), Маршал Савецкага Саюза, двойчы Герой Савецкага Саюза, ураджэнец Маскоўскай вобласці. За баі каля г. Лепель узнагароджаны 2-м ордэнам Чырвонага Сцяга.

12 лютага – 85 гадоў таму (1935) адноўлены Ветрынскі раён у складзе Полацкай акругі, адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка ў БССР (1924–1931, 1935–1960 гг.). З 1960 г. яго тэрыторыя перададзена ў склад Ушацкага і Полацкага раёнаў.

12 лютага – 85 гадоў таму (1935) утвораны Мехаўскі раён, адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка, якая ўключала 15 сельсаветаў, выдзеленых з Гарадоцкага раёна. 18.03.1958 – перайменаваны ў Езярышчанскі раён.

14 лютага – 100 гадоў таму (1920) ў Віцебскай мастацкай школе пад кіраўніцтвам К. Малевіча і Л. Лісіцкага створана суполка мастакоў-наватараў «УНОВИС» («Утвердители нового искусства»).

16 лютага – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Арлоў Цімафей Мікалаевіч (1915–1943), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Вялікае Чавусава Курганскай вобласці. Вызначыўся пры вызваленні Беларусі. Пахаваны ў в. Стасева Лёзненскага раёна.

толькі прыадчыняюць новыя старонкі мінулага. Зрэшты, апошнім часам такія-сякія зрухі ёсць: яго гістарычны раман «Полацкая шляхта» ў перакладзе Жанны Некрашэвіч надрукаваны ў некалькіх нумарах часопіса «Полымя». Вячаслаў Мартысюк выявіў невядомыя тэксты Вайніслава Савіч-Заблоцкага летам 2013 года ў зборах аддзела рукапісаў Віленскай бібліятэкі Акадэміі навук Літвы імя Урублеўскіх і аддзела рукапісаў і тэксталогіі Кіеўскага інстытута літаратуры імя Шаўчэнкі. Але гэта толькі драбінкі. Сам Вайніслаў Казімер сведчыў, што – «песняў», як ён называў свае вершы, мае шмат і збіраецца «пусціць іх у свет» разам з «Трактатам аб беларускай (крывіцкай) мове». Яны яшчэ не выяўлены. Затое даследчык натрапіў на звесткі пра рускамоўны ліст ад 1905 года да рэдактара часопіса «Русская мысль» Віктара Гольцава ў Маскве. Але ж да нядаўняга часу лічылася, што Савіч-Заблоцкі памёр недзе ў 1893-ім, бо ў той час губляліся яго сляды».

Жыццё і творчасць Савіча-Заблоцкага супярэчлівыя і ў поўнай меры адлюстоўваюць нялёгкі шлях развіцця беларускай літаратуры таго часу. Яго вядомая – беларускамоўная творчасць знайшла належнае месца на старонках гісторыі роднага пісьменства. Асобныя рукапісы і дакументы зберагаюцца ў архівах і бібліятэках Мінска, Вільнюса, Масквы, Санкт-Пецярбурга, Львова, гарадах Польшчы.

ЛІТАРАТУРА

1. **Бахановіч, Н.** Апавядальніцкае майстэрства Вайніслава Савіча-Заблоцкага / Н. Бахановіч // Працы кафедры гісторыі беларускае літаратуры Белдзяржуніверсітэта : [навук. зборнік] / пад рэд. М. Хаўстовіча. – Мінск : Права і эканоміка, 2005. – Вып. 6. – С. 79–83.

2. **Бахановіч, Н. В.** Савіч-Заблоцкі: грамадзянская пазіцыя / Н. Бахановіч // Актуальныя праблемы паланістыкі, 2005 : [навук. артыкулы] / рэд. С. Важнік, А. Кожынаў. – Мінск : Права і эканоміка, 2006. – С. 63–70.

3. **Бахановіч, Н. В.** Савіч-Заблоцкі як майстра апавядання

Пецярбургу, якая была забаронена ўладамі. Аказаўся пад наглядам паліцыі ў Варшаве, дзе выдаў на польскай мове сатырычную паэму «Праўдападобная гісторыя» (1871) і гістарычныя творы пра Каперніка (1873). У гэты ж час даслаў у часопіс «Вестник Европы» свае вершы. Адразу зарэкамендаваў сябе як пісьменнік трохмоўны (беларуская, польская, руская), што было характэрна для тагачасных беларускіх творцаў.

У 25-гадовым узросце Войслаў пачынае сваё вандраванне па еўрапейскім кантыненце. На працягу наступных 12 год жыве ў Аўстра-Венгрыі, Германіі, Егіпце, Францыі, Швецыі, Бельгіі, зарабляючы на хлеб пераважна журналісцкай працай. Ён актыўна супрацоўнічае з рознымі газетамі і часопісамі, выдае газеты на польскай і французскай мовах. Падтрымлівае сувязі з рускімі і польскімі дэмакратамі. Да эміграцкага перыяду адносяцца польскамоўная паэма «Аповесць пра мае часы» (1876, Прага), гістарычная аповесць «Полацкая шляхта» (1885, Познань). Незадаволенасць польскай эміграцыі выклікаў брашурай «Яшчэ Польшча не загінула, пакуль існуе Расія». Матэрыяльнае становішча яго было вельмі цяжкае.

Гэта, хутчэй за ўсё, прымусіла яго ў 1887 годзе вярнуцца ў Расію. На радзіме за ім быў устаноўлены тайны нагляд. У 1888–1889 гадах Войслаў працаваў у рэдакцыі газеты «Виленский вестник», пазней жыў у цёткі на Лепельшчыне, у Мінску і Пецярбургу. У 1892 годзе надрукаваў нарыс «Шчаслівейшая Марыся» ў часопісе «Благовест». У гэтым і ранейшых творах утрымліваецца шмат беларускамоўных і этнаграфічна-фальклорных матэрыялаў. Апошні вядомы дакумент, што тычыўся Войслава Савіч-Заблоцкага, пісьмо з «Биржевых ведомостей» ад 3 лютага 1893 года з адмовай надрукаваць яго пераклад з польскай мовы пад назвай «Пятруша» нібыта з-за выкарыстання нелітаратурнай мовы. Пасля гэтага лёс яго даследчыкам увогуле амаль невядомы.

Краязнаўца Вітольд Ермаленак піша: «Пра жыццё і творчасць Вайніслава Савіч-Заблоцкага вядома далёка не ўсё. Архіўныя сховішчы

16 лютага – 255 гадоў таму (1765) нарадзіўся Мусніцкі Нікодым (1765–1805), польскі паэт, драматург, гісторык, педагог, ураджэнец Літвы. Выкладаў рыторыку, французскую мову і філасофію ў Мсціславе і Віцебску. З 1800 працаваў выкладчыкам тэалогіі ў Полацкім езуіцкім калегіуме.

19 лютага – 130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Сваяк Казімір (сапраўднае Стаповіч Канстанцін Мацвеевіч; 1890–1926), пісьменнік, рэлігійны і грамадскі дзеяч, ураджэнец Астравецкага раёна Гродзенскай вобласці. Служыў ксяндзом у в. Камаі Пастаўскага раёна.

19 лютага – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Нікалаеў Віктар Мікалаевіч, беларускі мастак, ураджэнец г. Мінска, сярод твораў якога маюцца і прысвечаныя Віцебшчыне: «Віцебская львіца» (1989) і «Абуджэнне Дзвіны» (1997).

20 лютага – 170 гадоў таму (1850) нарадзіўся Чыр'еў Сяргей Іванавіч (1850–1915), фізіёлаг, педагог, ураджэнец г. Віцебска.

20 лютага – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Ілазараў Ісай Ілазаравіч (1920–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Нальчык (Кабардзіна-Балкарская Рэспубліка, Расія).

20 лютага – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Глазуноў Петр Аляксеевіч (1920–1992), лётчык, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Саветскага Саюза, ураджэнец в. Петрачкі, Віцебскага раёна.

24 лютага – 425 гадоў таму (1595) нарадзіўся Сарбеўскі Мацей Казімір (1595–1640), лацінамоўны паэт Польшчы, Беларусі і Літвы, тэарэтык літаратуры, філосаф, тэолаг, ураджэнец Мазавецкага ваяводства (Польшча). Працаваў у Полацкім і Нясвіжскім езуіцкім калегіумах, Віленскай акадэміі.

24 лютага – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Барадулін Рыгор Іванавіч (1935–2014), народны паэт Беларусі, перакладчык, ураджэнец в. Гарадок Ушацкага раёна.

25 лютага – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Кляшчоў Аляксей Яўхімавіч (1905–1968), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, партызан і падпольшчык, дзяржаўны і партыйны дзеяч БССР, Герой Савецкага Саюза, генерал-маёр, ураджэнец в. Міхнавічы Магілёўскай губерні.

27 лютага – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Бараноўскі Альгерд Антонавіч, партыйны і дзяржаўны дзеяч Беларусі, генерал-маёр міліцыі, начальнік Упраўлення ўнутраных спраў Віцебскага аблвыканкама (1976–1985 гг.), ураджэнец г. Магілёва.

27 лютага – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Лук'янаў Віктар Міхайлавіч, беларускі акварэліст, ураджэнец в. Власава Віцебскага раёна.

27 лютага – 55 гадоў таму (1965) нарадзіўся Азаронак Юрый Уладзіміравіч, беларускі рэжысёр дакументальнага кіно, ураджэнец в. Рудня Гарадоцкага раёна.

28 лютага – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Бабаедаў Іван Цімафеевіч (1925–2002), беларускі мастак, ураджэнец в. Бабаедава Бешанковіцкага раёна.

Сакавік

САВІЧ-ЗАБЛОЦКІ ВОЙСЛАЎ

170 год з дня нараджэння (1850)

Савіч-Заблоцкі (Суліма-Савіч-Заблоцкі) Войслаў (Вайніслаў) Казімір Канстанцінавіч – беларускі і польскі пісьменнік, паэт, публіцыст. Нарадзіўся ў маёнтку Панчаны, рэшткі якога цяпер знаходзяцца на мяжы Мёрскага і Браслаўскага раёнаў, у багатай памешчыцкай сям’і 15 сакавіка – 1850 года. Бацька яго памёр рана, таму Войслаў выхоўваўся ў дзеда ў маёнтку Мікалаева Гарадоцкага павета (цяпер Шумілінскі раён).

Войслаў атрымаў па тым часе добрую для свайго паходжання адукацыю. Скончыў Віленскую гімназію, вучыўся ў некалькіх замежных універсітэтах (Прага, Лейпцыг, Страсбург), храналогія невядома, магчыма, гэта было кароткачасовае навучанне са статусам вольнага слухача.

Ён рана пранікся ідэямі вызваленчага руху і нацыянальнага абуджэння беларускага народа. У 1868 стаў ініцыятарам, а потым узначаліў нацыянальна-асветніцкую суполку «Крывіцкі вязок» у

хроніка Бешанковіцкага раёна / рэдкал. І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.] мастак А. М. Хількевіч. – Мінск : БелСЭімя П. Броўкі, 1991. – С. 60–61.

7. **Іван** Хруцкі, 1810–1885 : [альбом-каталог] / аўт.-склад.: І. М. Паньшына, А. К. Рэсіна. – Мінск : Беларусь, 1990. – 102 с.

8. **Іван** Хруцкі = Иван Хруцкий = Ivan Khrutsky : [альбом] / аўт. тэксту і склад. А. П. Харак фота Д. М. Казлова, А. Л. Ліхтаровіча. – Мінск : Беларусь, 2012. – 21 с. – (Славутыя мастакі з Беларусі).

9. **Иван** Фомич Хруцкий, 1810–1885 : альбом / авт. текста Н. Усова гл. ред. А. Барагамян. – Москва : Комсомольская правда, 2010. – 48 с. – (Великие художники: т. 31).

10. **Ляшкевіч, А.** Кропка ў справе Хруцкага / А. Ляшкевіч // Культура. – 2016. – 14 мая. – С. 12.

11. **Малашэня, Л.** У памяць пра Івана Хруцкага / Л. Малашэня // Полацкі веснік. – 1997. – 15 жн. – С. 2.

12. **Рэсіна, А. К.** Хруцкі Іван Фаміч / А. К. Рэсіна // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2003. – Т. 17 : Хвінявічы – Шчытні. – С. 64–65.

13. **Творы** Івана Хруцкага ў зборы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь [Выяўленчы матэрыял] = Произведения Ивана Хруцкого в собрании Национального художественного музея Республики Беларусь : альбом-каталог / [аўт. арт. Т. А. Рэзнік, А. П. Харак, А. Д. Шапашнікава ; пер. на беларус. мову: Л. Ф. Савіцкая ; фота: Д. М. Казлоў, А. Л. Ліхтаровіч]. – Минск : Белпринт, 2010. – 80 с.

14. **Хруцкі, І. Ф.** Іван Хруцкі [Выяўленчы матэрыял] = Иван Хруцкий : калекцыя Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь / Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь ; рэд. В. С. Годкін. – Минск : Артыя Групп, 2012. – 1 вокладка (3 с. тэксту, 13 асобных л.). – (Беларускае мастацтва XIX стагоддзя).

15. **Чаропка**, В. Іван Хруцкі: выдатны мастак з Полатчыны / В. Чаропка. – Мінск : Харвест, 2015. – 64 с.: малюнкі. – (100 выдатных дзеячоў беларускай культуры).

1 сакавіка –120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Вялікі Зіновій Сямёнавіч (1900–1983), беларускі акцёр, рэжысёр, ураджэнец Дзяржынскага раёна Мінскай вобласці. Працаваў у Беларускім тэатры імя Я. Коласа.

1 сакавіка – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Яцкевіч Уладзімір Уладзіміравіч, беларускі навуковец у галіне трактарнага і дарожнага машынабудаўніцтва, доктар тэхнічных навук, прафесар, ураджэнец в. Пліскі Полацкага раёна.

2 сакавіка – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Юсікаў Васіль Раманавіч, прафсаюзны дзеяч, з 2000 г. намеснік генеральнага дырэктара трэста № 9 г. Віцебска, ураджэнец в. Замошша Віцебскага раёна. З верасня 2002 г. старшыня Віцебскай абласной арганізацыі Беларускага прафсаюза работнікаў будаўніцтва і прамысловасці будаўнічых матэрыялаў.

3 сакавіка –305 гадоў таму (1715) нарадзіўся Смагаржэўскі Ясон (1715–1788), уніяцкі царкоўны дзеяч, архіепіскап полацкі, віцебскі, мсціслаўскі, аршанскі і магілёўскі, ураджэнец Ваўкавыскага павета Вялікага Княства Літоўскага. З 1746 г. адміністратар Полацкай архіепархіі.

3 сакавіка – 80 гадоў таму (1940) створаны Віцебскі абласны партыйны архіў у адпаведнасці з прынятай ЦК КП(б)Б пастановай «Аб арганізацыі абласных партыйных архіваў».

3 сакавіка – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Ладысеў Уладзімір Фёдаравіч (1940–2017), беларускі гісторык, доктар гістарычных навук (1989), прафесар (1990), ураджэнец в. Вялікая Дзяцель Дубровенскага раёна

5 сакавіка –125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Каваленя Аляксандр Дзмітрыевіч (1895–1937), беларускі археолаг, ураджэнец в. Кашніцы Гродзенскага павета. Праводзіў даследаванні помнікаў жалезнага веку ў басейне рэк Днепр, Заходняя Дзвіна (Віцебскі, Гарадоцкі, Аршанскі раёны) і Сож. У 1926–1928 гг. арганізаваў археалагічныя экспедыцыі ў Дубровенскі і Ушацкі раёны.

7 сакавіка – 55 гадоў таму (1965) нарадзілася Снарская Іна Станіславаўна (1965) інжынер-будаўнік, журналіст, паэтэса. Дзеяч беларускай дыяспары ва Украіне, ураджэнка г. Полацка Віцебскай вобласці.

8 сакавіка – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Логінаў Уладзімір Фёдаравіч, беларускі і расійскі навуковец у галіне кліматалогіі і геаэкалогіі, акадэмік НАН Беларусі, доктар геаграфічных навук, прафесар, акадэмік (2000) Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, ураджэнец в. Зеляноўка Гарадоцкага раёна.

9 сакавіка – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Ляўковіч Міхаіл Васілевіч, беларускі мастак, ураджэнец в. Язна Мёрскага раёна. З 1976 г. выкладае ў Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава.

10 сакавіка –110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Дубровіч Алесь (Рэдзька Аляксей Рыгоравіч; 1910–1942), беларускі паэт, удзельнік вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі, удзельнік антыфашысцкага падполля на Глыбоччыне ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Галубічы Дзісненскага павета Віленскай губерні, цяпер в. Каралевічы Глыбоцкага раёна.

Захарнічах на вясковых могілках побач з магіламі родных. Доўгі час магілы ніхто не даглядаў, а таму магіла І. Ф. Хруцкага знікла, была невядомай. Але дзякуючы намаганням полацкіх краязнаўцаў, удалося дакладна ўстанавіць месца пахавання мастака і паставіць на магіле прыгожы помнік.

Сёння творы І. Хруцкага знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, Траццякоўскай галерэі, Рускім музеі, Нацыянальным музеі ў Варшаве, прыватных зборах. Самая – значная калекцыя карцін Івана Фаміча Хруцкага – 23 жывапісныя творы – захоўваецца ў НММР і большая з іх частка – у пастаяннай экспазіцыі.

Мастацтвазнавец Барыс Крэпак так ацэнівае творчасць І. Ф. Хруцкага: «Па ступені ўкладу, які мастак унёс у развіццё беларускага выяўленчага мастацтва, ягонае імя можна залічыць да імёнаў найбольш выдатных дзеячаў нашай культуры. А як піянер класічнага рускага нацюрморта-карціньён, на мой погляд, не мае сабе роўных сярод мастакоў XIX стагоддзя. Ды і ў партрэтным і інтэр'ерным жанрах Іван Фаміч дасягнуў бліскучых вынікаў, распавёўшы нам, як жылі, аб чым думалі, марылі яго сучаснікі – нашы продкі…».

ЛІТАРАТУРА

1. **Антановіч, К.** Хруцкі на малой радзіме / К. Антановіч // Культура. – 2012. – 25 лют. – С. 14.

2. **Бебрына, Г.** ІванХруцкі – мастак з Віцебшчыны : метадычная распрацоўка заняткаў для школьнікаў 6–7 кл. / Г. Бебрына // Віцебскі сшытак. – 1997. – № 3. – С. 115–121.

3. **Вакар, Л.** Спрэчкі пра Івана Хруцкага / Л. Вакар // Віцебскі сшытак. – 1997. – № 3. – С. 107–114.

4. **Джумантаева, Т. А.** Портрет работы Ивана Хруцкого в собрании Полоцкого музея-заповедника / Т. А. Джумантаева // Искусство и культура. – 2016. – № 1. – С. 94–98.

5. **Дьяков**, Л. Тихая жизнь Ивана Хруцкого / Л. Дьяков // Искусство. – 2009. – № 16 (авг.). – С. 22–23.

6. **Іван** Фаміч Хруцкі // Памяць: гісторыка-дакументальная

архітэктуры першай паловы XIX ст., разбівае сад. У Захарнічах мастак шмат працуе, піша партрэты блізкіх і родзічаў, нацюрморты і пейзажы. Часта наведвае Полацк, Віцебск і Вільню. У 1845 годзе жэніцца на Ганне Бямбноўскай, дачцы капітана паўстанцкай арміі Т. Касцюшкі, фальварак якога быў па суседству. З гэтага часу і да канца жыцця ён жыў на радзіме, за выключэннем дзесяцігоддзя – з 1846 па 1855 гады, калі, атрымаўшы заказ на стварэнне іканастаса, працаваў у Вільні па замовах літоўскага архіепіскапа (пазней – мітрапаліта) Іосіфа Сямашкі. Падчас віленскага перыяду творчасці Іван Хруцкі пісаў абразы для іканастасаў Аляксандра-Неўскага сабора ў Коўне (Каўнасе), пячорнай царквы трох пакутнікаў у Вільні, царквы Св. Іосіфа Абручніка ў Трынопалі. Апрача таго, ён выконваў для І. Сямашкі копіі з твораў еўрапейскіх мастакоў, пейзажы Вільні і наваколляў.

У Літве І. Ф. Хруцкі быў ацэнены і як іканапісец, і як партрэтыст. Іосіф Сямашка даручае яму напісаць серыю невялікіх партрэтаў «дзеячаў уз'яднання» ўніятаў з Праваслаўнай царквой. Гэтыя творы павінны былі размясціцца ў архірэйскім доме.Хруцкім напісаў 32 партрэты асоб духоўнага звання (усе аднаго памеру). Акрамя згаданай серыі па заказу Сямашкі І. Хруцкі піша і іншыя партрэты. Былі створаны «Партрэт В. Лісоўскага», іераманаха, «Мужчынскі партрэт», «Партрэт І. Сямашкі», а ў 1854 годзе яго ж партрэт у інтэр'еры «Мітрапаліт Іосіф Сямашка слухае ў сваім кабінеце даклад сакратара».

Пачынаючы з другой паловы 1850-х гг. і да канца жыцця Іван Хруцкі жыве і працуе пераважна ў Беларусі. Пра апошнія дзесяцігоддзі жыцця і творчасці І. Ф. Хруцкага звестак зусім няшмат. Малюе ён мала. Сёння вядомы адзінкавыя працы мастака, што адносяцца да 1860-х – першай паловы 1880-х гг. Адным з апошніх у 1884 г. быў створаны «Аўтапартрэт». Цікава, што ў гэтай працы жывапісец выкарыстоўвае тое ж тонкае лесіровачнае пісьмо, што і ў перыяд свайго творчага станаўлення і застаецца верны традыцыям рускага мастацтва першай паловы XIX стагоддзя. Праз дзевяць месяцаў пасля напісання аўтапартрэта 13 студзеня 1885 года мастака не стала. Пахаваны ён быў недалёка ад свайго дома ў

10 сакавіка –100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Майсеенка Сяргей Цімафеевіч (1920–2005), дзяржаўны дзеяч БССР, заслужаны лесавод Беларусі, ураджэнец в. Чубакова Дубровенскага раёна. Удзельнік Вялікай Айчынай вайны.

10 сакавіка – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Марачкін Аляксей Антонавіч (Алесь Мара), жывапісец, графік, ураджэнец в. Новая Слабада Чэрыкаўскага раёна. Вучыўся ў Віцебскім педагагічным інстытуце.

12 сакавіка –105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Гаравец Аляксандр Канстанцінавіч (1915–1943), удзельнік Вялікай Айчынай вайны, Герой Савецкага Саюза, намеснік камандзіра эскадрыллі знішчальнага авіяпалка, старшы лейтэнант, ураджэнец в. Машканы Магілёўскай губерні (цяпер Сенненскі раён).

12 сакавіка – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Шафранскі Якаў Міхайлавіч, беларускі навуковец у галіне матэматычнай кібернетыкі і інфарматыкі, кандыдат фізіка-матэматычных навук, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1998), ураджэнец г. Віцебска.

12 сакавіка – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Чарняўскі Ігар Мяфодзевіч, беларускі археолаг, гісторык архітэктуры, ураджэнец г. Чачэрска Гомельскай вобласці. Вёў раскопкі мураваных пабудоў 12–18 стст. грамадзянскага характару ў г. Віцебску.

14 сакавіка –130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Сюбараў Аляксей Яфімавіч (1890–1978), беларускі навуковец у галіне пладаводства і селекцыі, ураджэнец в. Белікі Віцебскага раёна.

15 сакавіка –170 гадоў таму (1850) нарадзіўся Савіч-Заблоцкі Войслаў (1850– пасля 1893), паэт, празаік, публіцыст, ураджэнец маёнтка Панчаны Дзісенскага павета Віленскай губерні (цяпер Мёрскі раён).

15 сакавіка –105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Семянкоў Аляксей Іванавіч (1915–2000), генерал-лейтэнант авіяцыі (1971), заслужаны пілот СССР (1971), Герой Расійскай Федэрацыі (1998). У 1970–1975 – першы намеснік міністра грамадзянскай авіяцыі, затым першы намеснік старшыні Дзяржкамітэта авіянагляду пры Савеце Міністраў СССР. Ураджэнец в. Цесалы Гарадоцкага раёна.

15 сакавіка – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Алфёраў Жарэс Іванавіч (1930–2019), расійскі фізік, заснавальнік фізікі і электронікі паўправадніковых гетэраструктур. Акадэмік Расійскай АН, лаўрэат Нобелеўскай прэміі, ураджэнец г. Віцебска.

16 сакавіка –130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Міхоэлс Саламон Міхайлавіч (сапр. Воўсі; 1890–1948), акцёр, рэжысёр, педагог, народны артыст СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1946), ураджэнец г.Дзінабурга (Віцебская губерня, зараз – Даўгаўпілс, Латвія).

16 сакавіка –115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Сямёнаў Уладзімір Іванавіч (1905–1996), інжынер, краязнаўца, пачэсны грамадзянін г. Петрапаўлаўска-Камчацкага, майстар спорта СССР па турызме, сапраўдны член Камчацкага аддзялення Рускага Геаграфічнага таварыства, знаўца і папулярызатар Камчаткі, заснавальнік спартыўнага турызму на Камчатцы. Ураджэнец г. Віцебска.

вучыўся ў А. Р. Варнека. У Пецярбургскую акадэмію Хруцкі прыйшоў ужо досыць падрыхтаваным вучнем. Ён добра маляваў, валодаў колерам, паветранай і лінейнай перспектывай. Малады мастак быў залічаны вольным слухачом па класу партрэтнага і ландшафтнага жывапісу. Атрымаўшы дазвол на капіраванне ў Імператарскім Эрмітажы І. Ф. Хруцкі паспяхова працуе над творамі еўрапейскіх майстроў XVII–XVIII стст., асэнсоўваючы вопыт еўрапейскага класічнага мастацтва, засвойваючы навыкі, прыёмы пісьма, законы кампазіцыі, удасканальваючы сваё мастацтва. У 1833 годзе ён упершыню прадстаўляе свае творы на выстаўцы Акадэміі мастацтваў. Працы маладога жывапісца звяртаюць на сябе ўвагу старэйшых калег – у 1836 годзе І. Ф. Хруцкі ўдастойваецца вялікага сярэбранага медаля і звання някласнага (свабоднага) мастака, у 1838 годзе атрымлівае малы залаты медаль, а ў 1839 – становіцца акадэмікам. Дзеля атрымання гэтага ганаровага звання Іван Хруцкі на акадэмічнай выстаўцы 1839 года паказвае «два портрета, шесть пейзажей с натуры на Елагином острове, пять натюрмортов». І на савеце Акадэміі мастацтва 19 верасня таго ж года ён быў удастоены ганаровага тытула акадэміка жывапісу. Іван Хруцкі, які фарміраваўся як мастак у традыцыях рускага мастацтва першай паловы XIX стагоддзя, у той жа час стварaў новае для мастацтва гэтай пары прачытанне нацюрморта, трансфарміруючы ў ім навыкі еўрапейскага нацюрморта. І. Хруцкі знайшоў сваю тэму ў мастацтве і быў у першай палове XIX стагоддзя ў гэтай тэме лепшым і найбольш запатрабаваным.

У 1839 годзе пасля смерці бацькі, які служыў свяшчэннікам у мястэчку Усайя недалёка ад Полацка, Іван Хруцкі быў вымушаны пакінуць Пецярбургі пераехаць на радзіму ў Віцебскую губерню. На Івана Хруцкага, як старэйшага сына, лягла адказнасць за лёс маці, братоў і сясцёр. Але там ён жыве і працуе толькі наездамі, усё яшчэ праводзячы шмат часу ў сталіцы. У 1844 годзе Хруцкі набывае маёнтак Захарнічы ў 20 кіламетрах ад Полацка, дзе будуе па ўласным праекце драўляны дом з мезанінам, выбраўшы анфіладнае распалажэнне пакояў, прынятае ў

ХРУЦКІ ІВАН ФАМІЧ

210 год з дня нараджэння (1810)

Хруцкі Іван Фаміч – славуты жывапісец, творчасць якога звязана з мастацкім жыццём Беларусі і Расіі, нарадзіўся ў невялікім мястэчку Ула Лепельскага павета Віцебскай губерні, якое ў той час налічвала каля 200 дамоў, у сям'і грэка-ўніяцкага святара Фамы Іванавіча Хруцкага 7 лютага 1810 года. Доўгі час яго называлі Іванам Трафімавічам і пазначалі нават розныя гады жыцця. Але выяўленыя ў 1980 гадах архіўныя дакументы дазволілі выправіць недакладнасці ў біяграфіі мастака. У гісторыю беларускага і рускага жывапісу І. Ф. Хруцкі ўвайшоў, перш за ўсё, як майстар нацюрморта, хаця за сваё працяглае творчае жыццё мастак стварыў нямала партрэтаў, пейзажаў, інтэр'ераў, пісаў іконы.

Першапачатковую мастацкую адукацыю І. Ф. Хруцкі атрымаў у Полацкім ліцэуме, дзе пасля ліквідацыі езуіцкай акадэміі яшчэ доўга захоўваўся рысавальны клас, заснаваны ў пачатку стагоддзя Габрыелем Груберам. Адразу пасля заканчэння ліцэума ў 1827 годзе ён пакінуў Беларусь і перасяліўся ў Пецярбург, дзе да 1829 года браў прыватныя ўрокі ў партрэтыста Георга Доу і адначасова наведваў Акадэмію мастацтваў, дзе

18 сакавіка – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Грывусевіч Пётр Браніслававіч, беларускі мастак, ураджэнец в. Пераградзь Мінскай вобласці. Жыве ў Наваполацку.

19 сакавіка –125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Касабуцкі Іван Сцяпанавіч (1895–1974), генерал-лейтэнант, удзельнік грамадзянскай вайны, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, ураджэнец г. Сянно.

19 сакавіка –125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Грыб Тамаш Тамашавіч (1895–1938), дзеяч беларускага нацыянальна-дэмакратычнага адраджэння, ураджэнец в. Паляны Дзісенскага павета (зараз Мёрскі раён).

21 сакавіка –105 гадоў таму (1915) нарадзілася Курдзянок Зінаіда Валянцінаўна (1915–1985), беларуская актрыса, заслужаная артыстка Беларусі (1976), ураджэнка г. Віцебска.

21 сакавіка – 90 гадоў таму (1930) нарадзілася Бабарыка Маіна Максімаўна, беларуская пісьменніца, паэтэса, журналіст, ураджэнка г. Віцебска.

23 сакавіка –115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Базылевіч Аляксандр Мікіціч (1905–1987), адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Мінскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, партыйны дзеяч Беларусі, ураджэнец в. Гарадзец Бешанковіцкага раёна.

24 сакавіка –115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Флёраў Іван Андрэевіч (1905–1941), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Расійскай Федэрацыі (1995), ураджэнец в. Двурэчкі Ліпецкай вобласці (Расія).

26 сакавіка –120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Лізюкоў Аляксандр Ільіч (1900–1942), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, генерал-маёр, Герой Савецкага Саюза. Вызначыўся ў абарончых баях пад Барысавам і Оршай.

26 сакавіка –105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Мацюшонак Міхаіл Міхайлавіч (1915–1978), Герой Сацыялістычнай Працы, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, ураджэнец хут. Пятроўшчына Глыбоцкага раёна.

28 сакавіка – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Платонаў Канстанцін Міхайлавіч, грамадскі дзеяч Беларусі, генерал-маёр міліцыі, кандыдат эканамічных навук, ураджэнец г. Віцебска.

29 сакавіка –105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Семянкоў Аляксей Іванавіч (1915–2000), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, франтавік, Герой Расійскай Федэрацыі, генерал-лейтэнант авіяцыі, заслужаны пілот СССР, ураджэнец в. Цясалы Гарадоцкага раёна.

29 сакавіка – 70 гадоў таму (1950) нарадзілася Дудзюк Зінаіда Іосіфаўна, пісьменніца, паэтэса, драматург, ураджэнка в. Слабодка Браслаўскага раёна.

60 гадоў таму (1960) заснавана «Тэлерадыёкампанія «Віцебск».

1 красавіка – 60 гадоў таму (1960) нарадзілася Вількіна Святлана Барысаўна, беларуская спартсменка і трэнер (шатакан каратэ-до), заслужаны майстар спорту Беларусі па каратэ-до, майстар спорту СССР па акрабатыцы, ураджэнка г. Віцебска.

6. **Заслонаў** Канстанцін Сяргеевіч // Памяць: Орша. Аршанскі раён : гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі : у 2 кн. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гл. рэд.) [і інш.] склад. Т. Г. Ігнацьева [і інш.] мастак Э. Э. Жакевіч. – Мінск : БелЭн, 1999. – Кн.1. – С. 357.

7. **Заслонов** Константин Сергеевич // Регионы Беларуси : энциклопедия : в 7 т. / редкол.: Т. В. Белова (гл. ред.) [и др.]. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2010. – Т. 2 : Витебская область : в 2 кн. – Кн. 1. – С. 449.

8. **Заслонов** Константин Сергеевич // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол.: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. – Минск : БелЭн, 2007. – Т. 3 : Герасименко–Картель. – С. 625–626.

9. **Заслонов** Константин Сергеевич // Твои сыновья, Беларусь! Герои Советского Союза : биографический справочник / ред. Ю. В. Баженов [и др.] худ. ред. П. В. Баранов. – Минск : БелЭн імя П. Броўкі, 2015. – С. 165.

10. **К. С. Заслонов** : фотоочерк / фото К. Л. Дробова [и др.]. – Мінск : Беларусь, 1979. – 13 с. – (Жизнь – подвиг).

11. **Крушинский, А. С.** Взрывы над Днепром : рассказ о выд. руководителе парт. борьбы в Белоруссии К.С. Заслонове / А. С. Крушинский. – М. : Политиздат, 1966. – 136 с. – (Герои и подвиги).

12. **Папоў, Ф.** Герой Савецкага Саюза Канстанцін Заслонаў / Ф. Папоў, С. Шчуцкі. – Мінск : Белдзяржвыд, 1951. – 101 с.

13. **Ракоўскі, Л. І.** Канстанцін Заслонаў : аповесць / Л. Ракоўскі ; пераклад В. Рудавай, У. Ідэльсона ; маст. В. Тарасаў. – Мінск : Маст. літ., 1976. – 272 с. – (Слава твая, Беларусь!).

14. **Сурдова, Л.** Последний бой комбрига / Л. Сурдова // Телеком-экспресс (Орша). – 2012. – 15 нояб. – С. 21.

батальёны колькасцю да тысячы карнікаў. Канстанцін Заслонаў быў паранены і загінуў.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 7 сакавіка – 1943 года Заслонаву Канстанціну Сяргеевічу прысвоена званне Героя Савецкага Саюза (пасмяротна).

Помнік Герою ўсталяваны ў Оршы і Асташкаве, бюсты – у горадзе-героі Мінску і перад галоўным корпусам лакаматыўнага дэпо ў Оршы. Імем К. С. Заслонава названы лакаматыўнае дэпо ў Оршы, тэхнікум у горадзе Вялікія Лукі, караблі рачнога і марскога флоту, вуліцы ў Віцебску, Оршы, Гомелі, Салігорску, Мінску, Хабараўску, Уфе і іншых населеных пунктах.

Для ўшанавання імя Героя Савецкага Саюза К. С. Заслонава па рашэнні Савета Міністраў БССР № 230 у г. Оршы ўжо 1 жніўня 1948 года быў адкрыты мемарыяльны музей (зараз філіял Музейнага комплексу гісторыі і культуры Аршаншчыны).

ЛІТАРАТУРА

1. **Балашова, Е. Н.** Имя Заслонова в памяти Оршанцев / Е. Н. Балашова // Телеком-экспресс (Орша). – 2016. – 16 нояб. – С. 21.

2. **Балашова, Е. Н.** Подвиг железнодорожника / Е. Н. Балашова // Телеком-экспресс (Орша). – 2014. – 7 авг. – С. 6–7.

3. **Богомазов, В. С.** Константин Заслонов: краткий биографический очерк / В. С. Богомазов. – Орша : Оршанская типография, 1996. – 88 с.

4. **Галеснік, С.** Заслонаў, якога мы не ведалі / С. Галеснік // Беларусь. – 2010. – № 2. – С. 34–35.

5. **Гарматны, В. П.** Легендарны камбрыг Канстанцін Заслонаў / В. П. Гарматны // Віцебшчына ў 1941–1944 гг.: Супраціў. Вызваленне. Памяць : матэрыялы рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі, Віцебск, 18–19 чэрвеня 2009 г. / рэдкал.: В. У. Акуневіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Віцебск, 2009. – С. 177–181.

4 красавіка – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Шацько Вячаслаў Іванавіч, гісторык, палкоўнік у адстаўцы, кандыдат ваенных навук, прафесар кафедры ваеннай стратэгіі факультэта Генеральнага штаба Узброеных Сіл Ваеннай Акадэміі Рэспублікі Беларусь, ураджэнец в. Замасточча Чашніцкага раёна.

5 красавіка – 65 гадоў таму (1955) нарадзілася Сухадольская Вера Пятроўна, мастак, займаецца аднаўленнем традыцый маляванак, ураджэнка г. Віцебска.

5 красавіка – 55 гадоў таму (1965) нарадзілася Парамыгіна Святлана Вячаславаўна, беларуская спартсменка (біятлон), выхаванка Віцебскай абласной СДЮШАР прафсаюзаў па зімовых відах спорту «Алімпіец», заслужаны майстар спорту Беларусі, срэбны прызёр XVII зімовых Алімпійскіх гульняў, чэмпіёнка Еўропы і свету.

6 красавіка – 150 гадоў таму (1870) нарадзіўся Абух Уладзімір Аляксандравіч (1870–1934), буйны дзеяч аховы здароўя ў савецкі час, вядомы рэвалюцыянер. Ураджэнец с. Свібло Віцебскай губерні.

6 красавіка – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Шапіра Фёдар Львовіч (1915–1973), член-карэспандэнт АН СССР, прафесар, фізік, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, ураджэнец г. Віцебска.

7 красавіка – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Тараткевіч Міхаіл Васілевіч, беларускі філосаф, сацыёлаг, прафесар, заслужаны работнік вышэйшай школы Беларусі, доктар філасофскіх навук, ураджэнец в. Чарсцвяды Ушацкага раёна. У Вялікую Айчынную вайну ўдзельнік партызанскага руху.

9 красавіка – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Нікалаеў Аляксандр Аляксандравіч (1925–2006), беларускі навуковец у галіне паталагічнай анатоміі, доктар медыцынскіх навук, прафесар, супрацоўнік Віцебскага медыцынскага ўніверсітэта (1956–2001), ураджэнец г. Віцебска.

11 красавіка – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Глебаў Аляксандр Міхайлавіч (1955–2008), беларускі фотамастак, жыў у г. Віцебску.

12 красавіка – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Судакоў Міхаіл Паўлавіч (1920–1943), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Глазуны Цвярской губерні (Расія).

14 красавіка – 105 гадоў таму (1915) нарадзілася Дубкова Марыя Лукінічна (1915–1989), прафсаюзны дзеяч, ураджэнка г. Полацка.

14 красавіка – 80 гадоў таму (1940) нарадзілася Астаповіч Наталля Іванаўна (1940–2005), беларускі вучоны ў галіне фізіялогіі і біяхіміі мікраарганізмаў, ураджэнка г. Оршы.

16 красавіка – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Чэпік Мікалай Пятровіч (1960–1980), Герой Савецкага Саюза, воін-інтэрнацыяналіст, удзельнік баявых дзеянняў у Афганістане, ураджэнец в. Май Пухавіцкага раёна Мінскай вобласці.

18 красавіка – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Мілавідаў Ігар Мікалаевіч (1910–1984), генерал-лейтэнант артылерыі ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Падгароддзе Верхнядзвінскага раёна.

Канстанцін Заслонаў з сям’ёй пераехаў у Віцебск і стаў працаваць у чыгуначным дэпо. З 1937 года стаў начальнікам дэпо станцыі Рослаў, а з кастрычніка 1939 года – станцыі Орша Заходняй чыгункі – найбуйнейшага чыгуначнага вузла ў БССР.

У 1941 годзе з пачаткам вайны пры падыходзе нямецкіх войскаў да Оршы Канстанцін Заслонаў быў эвакуіраваны ў савецкі тыл. Як чыгуначнік ён меў бронь ад вайсковай службы, але сам папрасіўся на фронт. Пасля праходжання курсаў НКВД, Заслонаў узначаліў дыверсійны атрад. У кастрычніку 1941 года ў складзе групы чыгуначнікаў быў закінуты на тэрыторыю Беларусі. Падпольшчыкі легалізаваліся ў горадзе і ўладкаваліся працаваць на чыгунку. Заслонаву фашысты даверылі пасаду начальніка рускіх паравозных брыгад. Усяго за тры месяцы падпольная група Заслонава, ужываючы міны, замаскіраваныя пад каменны вугаль, вывелі са строю 170 паравозаў, пусцілі пад адхон шэсць воінскіх эшалонаў, вывелі з ладу паваротны круг паравозаў, электрастанцыю, што стварыла значнае напружанне на адным з ключавых участкаў камунікацый групы арміі «Цэнтр», якая імкнулася ў гэты час авалодаць Масквой.

З прычыны пагрозы раскрыцця і арышту ў сакавіку 1942 года К. Заслонаў з групай пакінуў Оршу і арганізаваў партызанскі атрад, які стаў у далейшім брыгадай «Дзядзькі Косці». Партызаны арганізоўвалі тэракты на камунікацыях і атакавалі фашысцкія гарнізоны і абозы, знішчаючы вялікую колькасць варожых салдат і тэхнікі. Акупацыйныя войскі прызначылі за галаву Заслонава сур'ёзнае ўзнагароджанне – 50 тысяч марак, жалезны крыж і маёнтак ў Германіі.

У пачатку восені 1942 савецкі ўрад узнагародзіў Канстанціна Сяргеевіча Заслонава ордэнам Леніна – вышэйшай узнагародай СССР. У кастрычніку 1942-га ён быў прызначаны камандуючым усімі партызанскімі сіламі аршанскай зоны, аднак літаральна праз месяц яго не стала. 13 лістапада 1942 года ля вёсцы Купаваць Сенненскага раёна партызанскі атрад, які налічваў 74 байца, атакавалі два паліцэйскія

ЗАСЛОНАЎ
КАНСТАНЦІН СЯРГЕЕВІЧ
110 год з дня нараджэння (1910)

Заслонаў Канстанцін Сяргеевіч – адзін з арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага падполля і партызанскага руху ў Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза. Нарадзіўся 7 студзеня 1910 ў г. Асташкаве Цвярской вобласці (Расія) у рабочай сям'і. Бацька ўтрымліваў невялікую гаспадарку. У 30-я гады ўся сям'я (бацька, дзве яго сястры і два браты) была раскулачана і выслана на Кольскі паўвостраў, у Хібінагорск (зараз г. Кіраўск Мурманская вобласць, Расія). У 1924–1927 гадах Канстанцін Заслонаў вучыўся ў адзінай працоўнай школе ў горадзе Невель і як выдатнік быў накіраваны ў Вялікалукскую прафтэхшколу чыгуначнага транспарту, якую скончыў у 1930 годзе. Потым па камсамольскім прызыве разам з жонкай аднаўляў дэпо на Далёкім Усходзе на станцыі Вяземская пад Хабараўскам. У 1935 годзе ён стаў памочнікам начальніка паравознага дэпо Навасібірска. У сям'і нарадзілася дачка Муза. З-за голаду і пагаршэння здароўя жонкі

20 красавіка – 25 гадоў таму (1995) Віцебскі тэхналагічны інстытут лёгкай прамысловасці пераўтвораны ў Віцебскі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт.

21 красавіка – 185 гадоў таму (1835) нарадзіўся Вуль Ялегі Пранціш (сапраўднае імя Карафа-Корбут Элігій Францішак Маўрыкіевіч; 1835–1880-я гг.), беларускі паэт, ураджэнец г. Віцебска.

23 красавіка – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Егарэйчанка Аляксандр Андрэевіч, беларускі археолаг, доктар гістарычных навук, прафесар, ураджэнец г. Канатоп (Украіна). Праводзіў археалагічныя раскопкі на гарадзішчах Зазоны, Рацюнкі, Тарклова ў Браслаўскім Паазер'і.

25 красавіка – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Савуцін Пётр Мацвеевіч (1925–1995), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1943 г. на Цэнтр., Бел. і 1-м Бел. франтах, поўны кавалер ордэна Славы, ураджэнец в. Вялікае Сяло Лёзненскага раёна.

27 красавіка – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Ананьеў Марцін Аляксеевіч (1900–1982), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Ісайкі Гарадоцкага раёна.

27 красавіка – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Звераў Анатоль Міхайлавіч (1925–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Бахцямір Астраханскай губерні.

27 красавіка – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Козіч Пётр Серафімавіч, беларускі карыкатурыст, працаваў у газеце «Віцьбічы», ураджэнец в. Юнькі Пастаўскага раёна.

28 красавіка – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Казіміроўскі Саламон Савелевіч (1915–2011), беларускі рэжысёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, ураджэнец г. Бабруйска. У 1940–1941 і 1967–1975 працаваў у Беларускім тэатры імя Я. Коласа.

28 красавіка – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Суханаў Аляксандр Сяргеевіч, прафсаюзны дзеяч, з 1987 г. намеснік старшыні Кастрычніцкага райвыканкама г. Віцебска, з 1997 намеснік начальніка ўпраўлення адукацыі Віцебскага аблвыканкама. З верасня 1999 г. старшыня Віцебскай абласной арганізацыі Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі.

28 красавіка – 70 гадоў таму (1950) нарадзілась Сулецкая Ніна Андрэеўна, музейны работнік, дырэктар ВАКМ (1979–1989), спецыяліст па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, краязнаўца, ураджэнка г. Віцебска.

29 красавіка – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Чарвякоў Яўген Трафімавіч (1925–2016), машыніст, ганаровы чыгуначнік, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец г. п. Шуміліна. У 1976–1991 гг. машыніст-інструктар лакаматыўнага дэпо станцыі Віцебск Беларускай чыгункі.

20 снежня – 130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Марыкс Аскар Пятровіч (1890–1976), мастак тэатра, графік, педагог, адзін з заснавальнікаў беларускага прафесійнага дэкарацыйнага мастацтва, ураджэнец г. Львова (Украіна). Працаваў мастаком у Беларускім тэатры імя Я. Коласа.

20 снежня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Гутковіч Аляксандр Захаравіч (Аляксандр Залманавіч; 1920–1989), беларускі рэжысёр тэлебачання, драматург, акцёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1981), працаваў у Беларускіх тэатрах імя Я. Коласа і юнага гледача, ураджэнец в. Вярхоўе Бешанковіцкага раёна.

21 снежня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Ціханенкаў Іван Міхайлавіч (1935–2002), беларускі археолаг, ураджэнец в. Барсукі Калужскай вобласці (Расія). Даследваў каменны век Падняпроўя і Падзвіння.

22 снежня – 95 гадоў таму (1925) нарадзілася Мазала Ганна Васілеўна (1925–2013), Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнка в. Закаліўе Лепельскага раёна.

22 снежня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Рыбчынскі Віктар Антонавіч, беларускі акцёр, ураджэнец г. Полацка.

28 снежня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Верхаловіч Павел Міхайлавіч (1900–1952), генерал-лейтэнант, ураджэнец г. п. Шаркаўшчына.

30 снежня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Калінін Анатоль Сямёнавіч (1905–1965), беларускі вучоны ў галіне паталагічнай анатоміі і гісталогіі, доктар ветэрынарных навук, прафесар, ураджэнец с. Івот Сумскай вобласці. У 1957–1965 гг. загадчык кафедры патанатоміі і гісталогіі Віцебскага ветэрынарнага інстытута.

30 снежня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Ільіноў Анатоль Уладзіміравіч, беларускі мастак, ураджэнец в. Царкаўшчына Віцебскага раёна.

6 снежня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Шміт Яўген Альфрэдавіч (1920–2019), расійскі гісторык, археолаг, доктар гістарычных навук, заслужаны дзеяч навукі РФ, ураджэнец г. Рудня Смаленскай вобласці (Расія). Даследчык праблем этнагенезу, гаспадаркі і культуры развіцця плямёнаў верхняга Падняпроўя і Падзвіння.

8 снежня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Базыльчык Валянцін Вячаслававіч (1935–1993), беларускі і расійскі хімік-арганік, ураджэнец г. Полацка.

9 снежня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Пракаповіч Ігар Міхайлавіч, беларускі пісьменнік, краязнаўца, педагог, аўтар навуковых прац, большасць з якіх прысвечана Пастаўскаму раёну.

11 снежня – 295 гадоў таму (1725) нарадзіўся Лускіна Стафан (1725–1793), журналіст, публіцыст, астраном, матэматык, які быў родам з Віцебшчыны.

11 снежня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Зюбін Павел Пятровіч (1910–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Белгарада (Расія).

12 снежня – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Антусенка Фёдар Нічыпаравіч (1925–2012), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Мехавое Гарадоцкага раёна. Працаваў настаўнікам працоўнага навучання, вырабляў мэблю як сталярную, так і з рознай аздобай.

12 снежня – 70 гадоў таму (1950) нарадзілася Дучыц Людміла Уладзіміраўна, беларускі археолаг, кандыдат гістарычных навук, ураджэнка г. Мінска. Даследуе гісторыю паўночна-заходніх зямель Полацкага княства, культавыя камяні, крыжы, археалагічную мікратапаніміку, этнічную сітуацыю на тэрыторыі Беларусі.

50 гадоў таму (1970) адкрыты Бягомльскі музей народнай славы.

1 мая – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Талмачоў Аляксей Емяльянавіч (1925–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Нова-Свініно Краснаярскага краю (Расія).

1 мая – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Амбросенка Аляксей Пятровіч Пятровіч (1925–1991), аўтамеханік, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец в. Марчанкі Гарадоцкага раёна.

1 мая – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Даўгяла Алег Георгіевіч (1930–1986), беларускі вучоны ў галіне тэрапіі, доктар медыцынскіх навук, прафесар, ураджэнец г. Полацка. З 1971 г. працаваў у Віцебскім медыцынскім інстытуце.

1 мая – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Петрашкевіч Алесь (Аляксандр Лявонавіч; 1930–2012), беларускі пісьменнік, драматург, кандыдат гістарычных навук, заслужаны работнік культуры Беларусі, ураджэнец в. Пярэвалачня Талачынскага раёна.

1 мая – 75 гадоў таму (1945) нарадзілася Пячонкіна Ганна Сцяпанаўна, харавы дырыжор, педагог, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, ураджэнка г. Віцебска.

3 мая – 75 гадоў таму (1945) нарадзілася Ляховіч Валянціна Антонаўна, беларускі мастак, ураджэнка ст. Дзівенская Гатчынскага раёна Ленінградскай вобл. (Расія). У 1974–2000 гг. выкладала ў Віцебскім дзяржаўным універсітэце.

3 мая – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Грушоў Вячаслаў Георгіевіч, акцёр, вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Я. Коласа, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь (2007), ураджэнец г. Лагойск Мінскай вобласці.

4 мая – 185 гадоў таму (1835) утвораны Віцебскі губернскі статыстычны камітэт, афіцыйная ўстанова ў Віцебску ў 1835–1836, 1853–1917, якая займалася зборам статыстычных звестак пра губерню, яе паветы, гарады, насельніцтва, прамысловасць, колькасць зямель і інш.

5 мая – 195 гадоў таму (1825) нарадзіўся Гарэцкі Фадзей (Тадэвуш) Антонавіч (1825–1868), жывапісец, ураджэнец в. Дусняты Віленскага павета (Літва). У 1848–1849 гг. жыў на Віцебшчыне.

6 мая – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Рыжанкоў Мікалай Андрэевіч (1925–1944), Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Кашына Уладзімірскай вобласці (Расія). Вызначыўся ў баях пры фарсіраванні р. Заходняя Дзвіна ў раёне в. Буй, в. Дворышча Бешанковіцкага раёна.

7 мая – 160 гадоў таму (1860) нарадзіўся Гарбачэўскі Іван Данілавіч (1860–1914), беларускі настаўнік, краязнаўца, гісторык, этнограф, пісьменнік, фалькларыст. У 1894–1898 гг. супрацоўнічаў у газеце «Витебские губернские ведомости».

7 мая – 130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Рыжоў Іван Паўлавіч (1890–1938), партыйны і прафсаюзны дзеяч Беларусі. З 1923 г. сакратар Полацкага, Віцебскага павятовых камітэтаў партыі, з 1925 г. – Віцебскага акруговага камітэта КП(б)Б.

75 гадоў таму (1945) заснаваны завод ацяпляльных катлоў у г. Оршы, на базе якога ў 1952 г. арганізавана прадпрыемства па выпуску бытавых швейных машын і перайменавана ў завод лёгкага машынабудавання ў 1968 г. Зараз – завод «Легмаш», ААТ, у складзе холдынга «Беларуская металургічная кампанія».

1 снежня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Макараў Мікалай Акімавіч (1905–1975), Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец г. Віцебска, двойчы ганаровы чыгуначнік, ганаровы гармадзянін г. Віцебска.

2 снежня – 15 гадоў таму (2005) створана Віцебскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі ў г.Віцебску.

3 снежня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Губарэвіч Якаў Рыгоравіч (1905–1971), беларускі вучоны ў галіне ветэрынарыі, доктар ветэрынарных навук, прафесар, ураджэнец г. Рагачоў Гомельскай вобласці. З 1959 г. загадчык кафедры акушэрства, гінекалогіі і штучнага абнасеньвання Віцебскага ветэрынарнага інстытута.

4 снежня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Масцінскі Леанід Маркавіч, мастак, ураджэнец в Масцішча Лепельскага раёна.

5 снежня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Скапа Уладзімір Рыгоравіч (1935–1999), журналіст, галоўны рэдактар газеты «Віцебскі рабочы» (1983–1995), ураджэнец в. Сукрэмна Сенненскага раёна.

26 лістапада – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Караткевіч Уладзімір Сяменавіч (1930–1984), пісьменнік, перакладчык, крытык, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Я. Коласа, ураджэнец г. Оршы.

26 лістапада – 20 гадоў таму (2000) адкрыты Аршанскі музей У. С. Караткевіча ў сувязі з 70-годдзем з дня нараджэння беларускага пісьменніка У. С. Караткевіча.

28 лістапада – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Сіманаў Канстанцін (Кірыла) Міхайлавіч (1915–1979), рускі пісьменнік, ваенны карэспандэнт, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец Санкт-Пецярбурга. У Вялікую Айчынную вайну быў карэспандэнтам газеты «Красная звезда». Першыя рэпартажы з фронту зрабіў каля Барысава, Талачына і Оршы.

28 лістапада – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Кузьміч Мікалай Пятровіч, беларускі мастак, ураджэнец в. Патрыкі Кобрынскага раёна Брэсцкай вобласці, які аднавіў страчаны Крыж Еўфрасінні Полацкай (1993–1997).

30 лістапада – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Вангін (Блажэвіч) Андрэй Аляксандравіч (1895–1977), беларускі акцёр, ураджэнец г. п. Відзы Браслаўскага раёна.

7 мая – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Далжонак Арэст Васілевіч (1935–2016), беларускі дзеяч аматарскага мастацтва, харавы дырыжор, заслужаны работнік культуры Беларусі, ураджэнец в. Падомхі Докшыцкага раёна.

7 мая – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Ліпчык Міхаіл Яўстафавіч, беларускі баяніст, заслужаны артыст Беларусі (1989), ураджэнец г. Глыбокае.

8 мая – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Жураў Віталь Мікалаевіч (1920–2010), дарожны майстар, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец в. Іванаўка Гарадоцкага раёна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1970–1973 гг. – старшыня прафсаюзнага камітэта Віцебскай дыстанцыі пуці Беларускай чыгункі.

10 мая – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Яронька Віктар Іванавіч (1920–1991), удзельнік Вялікай Айчынай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Полацка.

10 мая – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Пярэднеў Уладзімір Пятровіч (1935–2000), навукоўца ў галіне агародніцтва і аграхіміі, ураджэнец в. Пугачова Докшыцкага раёна.

13 мая – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Манковіч Сцяпан Сцяпанавіч (1905–1978), прафсаюзны дзеяч, Герой Савецкага Саюза, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў антыфашысцкага падполля і партызанскага руху на тэрыторыі Мінскай вобласці, ураджэнец в. Беразіно Докшыцкага раёна.

13 мая – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Падалінскі Аляксандр Мікалаевіч, беларускі мастак, ураджэнец в. Старая Беліца Сенненскага раёна.

14 мая – 100 гадоў таму (1920) пачалася Майская аперацыя (14 мая – 8 чэрвеня 1920) – наступальная аперацыя савецкіх войск Заходняга фронту ў польска-савецкую вайну 1919–1920 гг.

14 мая – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Данілаў Аляксандр Мікалаевіч, беларускі сацыёлаг, доктар сацыялагічных навук, прафесар, член-карэспандэнт НАН Беларусі, былы сакратар камсамола Віцебскага ветэрынарнага інстытута, загадчык аддзела Віцебскага абласнога камітэта ЛКСМ Беларусі, ураджэнец г. Віцебска.

15 мая – 175 гадоў таму (1845) нарадзіўся Чэрскі Іван Дзяменцьевіч (1845–1892), геолаг, географ, удзельнік паўстання 1863–1864 гг., даследчык Сібіры, ураджэнец ф. Свольна Дрысенскага павета (цяпер Верхнядзвінскі раён).

15 мая – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Янушкоўскі Іван Іванавіч (1915–1944), Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Пыжы Лёзненскага раёна.

16 мая – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Ісачанка Уладзімір Рыгоравіч (1925–2011), заслужаны архітэктар Беларусі. ураджэнец г. Гомеля. Сярод яго работ (у калектыве аўтараў) – прафілакторый у г. Наваполацку.

17 мая – 175 гадоў таму (1845) нарадзіўся Нікіфароўскі Мікалай Якаўлевіч (1845–1910), беларускі этнограф-фалькларыст, асветнік, ураджэнец в. Вымна Віцебскага раёна. Працаваў настаўнікам у народных вучылішчах і гімназіях Віцебска і Віцебскай губерні.

23 лістапада – 100 гадоў таму (1920) нарадзілася Тусналобава-Марчанка Зінаіда Міхайлаўна (1920–1980), медык, удзельніца Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнка былога хутара Шаўцова Расонскага раёна. Ганаровы грамадзянін г. Полацка.

24 лістапада – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Хваткоў Міхаіл Пятровіч (1925–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Саветскага Саюза, ураджэнец с. Лугавое (цяпер у межах г. Ульянаўска, Расія).

25 лістапада – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Бескін Ізраіль Саламонавіч (1895–1964), савецкі военачальнік, генерал-лейтэнант артылерыі, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Віцебска.

25 лістапада – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Даўгаплоск Барыс Аляксандравіч (1905–1994), расійскі хімік-арганік, спецыяліст у галіне хіміі высокамалекулярных злучэнняў, акадэмік АН СССР, член-карэспандэнт, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец в. Лукомль Чашніцкага раёна.

25 лістапада – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Квіцінскі Вячаслаў Антонавіч (1920–1995), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец п. Ленінскі Лепельскага раёна.

26 лістапада – 180 гадоў таму (1840) нарадзіўся Кайгародаў Нестар Нічыпаравіч (1840–1916), ваенны дзеяч, генерал-лейтэнант, вучоны, публіцыст, ураджэнец г. Полацка.

20 лістапада – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Ткачонак Аляксандр Леанідавіч, акцёр тэатра і кіно, народны артыст Беларусі (1998), ураджэнец г. Чашнікі.

21 лістапада – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Суднік Міхаіл Раманавіч (1910–1995), беларускі мовазнаўца, член-карэспандэнт НАН Беларусі, кандыдат філалагічных навук, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, ураджэнец в. Пяцюлёва Полацкага раёна.

22 лістапада – 130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Лісіцкі Лазар Маркавіч (Лейзер Мардухавіч, Эль Лісіцкі; 1890–1941), мастак-канструктар, графік, архітэктар, прафесар, ураджэнец с. Пачынок Смаленскай вобласці. У 1919–1921 гг. выкладаў у Віцебскім народным мастацкім вучылішчы. Сумесна з Казімірам Малевічам распрацоўваў асновы супрэматызму.

22 лістапада – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Бабіч Віктар Канстанцінавіч, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец в. Зальхаўе Докшыцкага раёна.

23 лістапада – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Хараборкін Рыгор Філімонавіч (1905–1940), Герой Савецкага Саюза, удзельнік вызваленчых баёў на Беларусі, ураджэнец с. Алёшынка Бранскай вобласці (Расія). Загінуў ў межах г. п. Бешанковічы.

23 лістапада – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Міронаў Аляксандр Яўгенавіч (1910–1992), беларускі пісьменнік, заслужаны работнік культуры Беларусі, ураджэнец г. Оршы.

17 мая – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Наталевіч Нікіфар (Нічыпар) Якаўлевіч (1900–1964), дзяржаўны дзеяч Беларусі, ураджэнец г. Оршы.

17 мая – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Кузмянкоў Аляксандр Яўсеевіч, прафсаюзны дзеяч, з 1979 г. дырэктар саўгаса «Ветрынскі» Полацкага раёна, ураджэнец в. Кроцікі Дубровенскага раёна. З 2005 г. старшыня Віцебскай абласной арганізацыі Беларускага прафсаюза работнікаў аграпрамысловага комплексу.

18 мая – 95 гадоў таму (1925) нарадзілася Юргель Соф`я Марцінаўна (1925–2007), Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнка в. Казюкі Глыбоцкага раёна.

19 мая – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Барадаўка Іван Міхайлавіч (1925–1996), Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец в. Зялёная Талачынскага раёна.

21 мая – 105 гадоў таму (1915) нарадзілася Фраленка Алена Уладзіміраўна (1915–1999), беларускі вучоны ў галіне ўнутранай медыцыны, доктар медыцынскіх навук, прафесар, ураджэнка г. Верхнядзвінска.

22 мая – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Каспяровіч Мікалай Іванавіч (1900–1937), беларускі этнограф, мовазнаўца, краязнаўца, літаратуразнаўца, гісторык культуры, мастацтвазнаўца, ураджэнец в Ізабалёва Пухавіцкага раёна. Некаторы час працаваў інспектарам Віцебскага аддзела народнай асветы. Сярод яго навуковых прац – працы, прысвечаныя даследаванням Віцебшчыны.

24 мая – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Заслаўскі Яўген Львовіч (1920–2007), беларускі архітэктар, ураджэнец г. Александрыя Кіраваградскай вобласці (Украіна). Заслужаны архітэктар Беларусі, кандыдат архітэктуры. Сярод асноўных работ (суаўтарскія) – мост цераз р. Заходняя Дзвіна ў г. Віцебску.

24 мая – 65 гадоў таму (1955) нарадзілася Арлова Ганна Пятроўна, беларускі навуковец у галіне педагогікі, доктар педагагічных навук, прафесар, ураджэнка г. Віцебска.

25 мая – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Дземянцей Мікалай Іванавіч (1930–2018), дзяржаўны дзеяч Беларусі, ураджэнец в. Хотліна Чашніцкага раёна.

25 мая – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Штукін Сяргей Сяргеевіч, навукоўца ў галіне лесаводства, ураджэнец в. Казяны Шумілінскага раёна.

30 мая – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Трус Анатоль Міхайлавіч (1910–1989), акцёр Беларускага драматычнага тэатра імя Я. Коласа, ураджэнец Уздзенскага раёна Мінскай вобласці.

31 мая – 170 гадоў таму (1850) нарадзіўся Мяніцкі Вінцэнт (1850–1916), гісторык, археограф, ураджэнец фальварка Селігоры Лепельскага павета.

15 лістапада – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Кісялёў Георгій Пятровіч (1935–2017), беларускі мастак, ураджэнец г. Антрацыт Луганскай вобласці (Украіна). З 1967 г. галоўны мастак г. Віцебска, у 1973–1992 гг. – галоўны мастак віцебскіх вытворча-мастацкіх майстэрняў, камбіната «Мастацтва».

15 лістапада – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Чылінгаран Хачык Арташавіч, вольны мастак-разьбяр ураджэнец г. Еравана (Арменія). Зараз жыве ў г. п. Ветрына Полацкага раёна.

19 лістапада – 180 гадоў таму (1840) нарадзіўся Кавалеўскі Аляксандр Ануфрыевіч (1840–1901), біёлаг, адзін з заснавальнікаў параўнальнай эмбрыялогіі і фізіялогіі безпазваночных жывёл, ураджэнец с. Шусцянцы Дынабургскага павета Віцебскай губерні.

19 лістапада – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Дарашэвіч Міхаіл Васілевіч (1900–1968), дзяржаўны дзеяч, вучоны-геадэзіст, доктар тэхнічных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі Беларусі, ураджэнец г. Оршы.

19 лістапада – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Высагорац Міхаіл Амосавіч (1920–1996), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Стрыжава Бешанковіцкага раёна.

20 лістапада – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Апіёк Мікалай Апанасавіч, беларускі тэатральны мастак, жывапісец, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, ураджэнец в. Макараўка Дубровенскага раёна.

10 лістапада – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Каржанеўскі Антон Станіслававіч (1910–1991), беларускі мастак, ураджэнец в. Валынцы Верхнядзвінскага раёна.

11 лістапада – 65 гадоў таму (1955) нарадзілася Тычко Галіна Казіміраўна, беларускі літаратуразнаўца, крытык, доктар філалагічных навук, прафесар, ураджэнка в. Сташулі Мёрскага раёна.

12 лістапада – 75 гадоў таму (1945) быў заснаваны Беларускі электратэхнікум сувязі ў г. Пінску. Зараз – «Віцебскі філіял Беларускай дзяржаўнай акадэміі сувязі».

14 лістапада – 170 гадоў таму (1850) нарадзіўся Кірпічоў Ніл Львовіч (1850–1927), ваенны вучоны, інжынер-генерал, прафесар, ураджэнец г. Полацка. Скончыў Полацкі кадэцкі корпус.

14 лістапада – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Анісімаў Іван Ерамеевіч (1920–1986), Герой Сацыялістычнай Працы, з 1970 г. старшыня калгаса імя Цітова Мёрскага раёна Віцебскай вобласці. Ураджэнец в. Балонаў Сялец Магілёўскай вобласці.

14 лістапада – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Шкуратаў Ігар Мікалаевіч, беларускі акварэліст, ураджэнец г. Ашмяны Гродзенскай вобласці. У 1993–2008 гг. выкладаў у Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава.

14 лістапада – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Шалыга Мікалай Уладзіміравіч, вучоны ў галіне малекулярнай біяфізікі і біяхіміі, доктар біялагічных навук, член-карэспандэнт НАН Беларусі, ураджэнец в. Краснае Ушацкага раёна.

3 чэрвеня – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Гугель Адольф Самойлавіч (1915–1999), беларускі мастак, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі. Скончыў Віцебскае мастацкае вучылішча.

5 чэрвеня – 95 гадоў таму (1925) нарадзілася Герасімовіч Эльвіра Пятроўна (1925–2015), беларускі тэатральны дзеяч, прафесар, кандыдат мастацтвазнаўства, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі. Даследавала творчасць Беларускага тэатра імя Я. Коласа ў 1926–1941 гг.

6 чэрвеня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Дудараў Аляксей Ануфрыевіч, драматург, сцэнарыст, перакладчык, тэатральны дзеяч, акцёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, ураджэнец в. Кляны Дубровенскага раёна.

7 чэрвеня – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Чуяшоў Віктар Іванавіч, беларускі філосаф, доктар філасофскіх навук, прафесар, ураджэнец г. Полацка. Працаваў у Віцебскім дзяржаўным тэхналагічным універсітэце, у Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. З 2019 года – загадчык кафедры сацыяльнай палітыкі і ідэалогіі Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

10 чэрвеня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Цароў Уладзімір Пятровіч, беларускі вучоны ў галіне ўнутраных хвароб, доктар медыцынскіх навук, прафесар, ураджэнец Гарадоцкага раёна.

12 чэрвеня – 145 гадоў таму (1875) нарадзіўся Адамаў Уладзімір Уладзіміравіч (1875–1937), батанік, адзін з першых даследчыкаў расліннасці Беларусі, ураджэнец Санкт-Пецярбурга. Заснаваў Вялікалятчанскі батанічны сад у в. Вялікія Лётцы Віцебскага раёна і батанічны сад БДУ.

12 чэрвеня – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Родзевіч Леапольд Іванавіч (1895 – пасля 1938), пісьменнік, выдавец, грамадскі дзеяч, ураджэнец фальварка Кур'янаўшчына (цяпер Лагойскі раён). Удзельнічаў у Першай беларускай трупе Ігната Буйніцкага.

12 чэрвеня – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Янкоўскі Антон Антонавіч (1930–2002), беларускі фізік, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар, ураджэнец г. Полацка.

13 чэрвеня – 50 гадоў таму (1970) нарадзіўся Прусаў Алег Віктаравіч (1970–1996), беларускі мастак, адзін са стваральнікаў віцебскай групы «УБИКУС», ураджэнец г. Віцебска.

14 чэрвеня – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Сербента Віталь Андрэевіч (1895–1980), беларускі гісторык і філосаф, ураджэнец в. Люкяй Марыямпальскага павета (Літва). У 1924–1925 гг. быў загадчыкам Віцебскай губсавпартшколы.

15 чэрвеня – 230 гадоў таму (1790) нарадзіўся Плятэр Адам Аўгусцінавіч (Броэль-Плятэр; 1790–1862), археолаг, краязнаўца, калекцыянер, ураджэнец м. Краслава Дынабургскага павета (сучасны г. Краслава, Латвія). Быў куратарам школ Дынабургскага павета Віцебскай губерні падарожнічаў па Заходняй Дзвіне і абследаваў Падзвінне.

6 лістапада – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Фядосаў Уладзімір Васілевіч (1950–2011), ваенны дзеяч, вучоны-эканаміст, кандыдат эканамічных навук (1988), ганаровы архівіст Беларусі, ураджэнец в. д. Вялікая Выдрэя Лёзненскага раёна.

7 лістапада – 90 гадоў таму (1930) выйшаў першы нумар газеты «Прымежны калгаснік» (Ушацкі раён). У 1945–1962 – «Сацыялістычны шлях», з 1967 – «Патрыёт».

7 лістапада – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Чкалаў Валерый Барысавіч (1945–2015), краязнаўца Віцебшчыны, саветнік па лініі МУС падчас вайны ў Афганістане, першы навуковы супрацоўнік і аўтар навуковай канцэпцыі Віцебскага гарадскога музея воинаў-інтэрнацыяналістаў, прымаў актыўны ўдзел у стварэнні экспазіцый музеяў РУП «Віцебскэнерга», музея гісторыі камсамола ў г. Наваполацку і інш. Ураджэнец г. Ульянаўск (Расія).

8 лістапада – 130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Пачопка Янка (Іван Пятровіч; 1890–1977), беларускі пісьменнік, фалькларыст, ураджэнец в. Летнікі Глыбоцкага раёна.

9 лістапада – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Шпіт Юрый Васілевіч (1930–2008), заслужаны архітэктар Беларусі, ураджэнец г. Запарожжа (Украіна). Сярод яго работ – помнік Вызваленцам і кінатэатр «Беларусь» у г. Віцебску, а таксама шэраг праектаў планіроўкі і забудовы асобных раёнаў у Наваполацку.

2 лістапада – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Каробкін Уладзімір Андрэевіч, беларускі канструктар і вучоны ў галіне машынабудавання, доктар тэхнічных навук (2005), заслужаны работнік прамысловасці Беларусі (2001), ураджэнец г. Оршы. Галоўны канструктар па тэхніцы холдынга «МТЗ-ХОЛДЫНГ», працуе на Мінскім трактарным заводзе з 1964 года.

2 лістапада – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Кузьміч Міхаіл Пятровіч, беларускі публіцыст, літаратурны крытык, кандыдат філасофскіх навук, выдатнік друку Беларусі, ураджэнец в. Пагост Гомельскай вобласці. З'яўляецца аўтарам літаратурна-крытычных артыкулаў пра пісьменнікаў Віцебшчыны.

3 лістапада – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Генаў Мікалай Леанідавіч (1930–2002), беларускі трэнер па водналыжным спорце, заслужаны трэнер БССР (1980), ганаровы грамадзянін г. Наваполацка (2003), ураджэнец г. Полацка.

4 лістапада – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Крайзер Якаў Рыгоравіч (1905–1969), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, генерал арміі, ураджэнец г. Варонеж (Расія). У ліпені 1941 г. удзельнічаў у абарончых баях за Барысаў і Оршу.

5 лістапада – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Немянёнак Баляслаў Мячыслававіч, беларускі навуковец у галіне металургіі і ліцейнай вытворчасці, доктар тэхнічных навук, прафесар, ураджэнец в. Павяцце Мёрскага раёна.

15 чэрвеня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Яблачкін Дзмітрый Міхайлавіч (1910–1982), удзельнік вызвалення Лёзненскага раёна ў Вялікую Айчынаю вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Верхні Ікорац Варонежскай губерні (Расія).

17 чэрвеня – 130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Радута Фёдар Міхайлавіч (1890–1966), ваенны дзеяч, генерал-маёр інтэнданцкай службы, удзельнік грамадзянскай, савецка-фінляндскай 1939–1940 гг. і Вялікай Айчыннай войнаў, ураджэнец г. Дуброўна.

18 чэрвеня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Кажарскі Леанід Аляксандравіч, беларускі спявак (тэнар), ураджэнец г. п. Багушэўск Сенненскага раёна. З 1989 г. саліст-вакаліст Віцебскай абласной філармоніі.

20 чэрвеня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Паўлаў Якаў Савелевіч (1940–1996), беларускі гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар, ураджэнец в. Самуйлы Браслаўскага раёна.

20 чэрвеня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Пятроў Мікалай Якаўлевіч, беларускі навуковец у галіне фізічнай культуры, кандыдат біялагічных навук, прафесар, заслужаны трэнер Беларусі, ураджэнец в. Юкава Дубровенскага раёна.

21 чэрвеня – 85 гадоў таму (1935) вёска Гарбачэва ўвайшла ў склад Полацкай акругі, з 1938 г. – Віцебскай вобласці.

21 чэрвеня – 85 гадоў таму (1935) утворана Лепельская акруга (1935–1938), адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка ў БССР.

21 чэрвеня – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Пшонка Аляксей Яўгенавіч, беларускі мастак, ураджэнец г. Лепеля. Скончыў мастацка-графічны факультэт ВДПІ імя С. М. Кірава (1978), працаваў у інстытуце «Белкалгаспраект», на Віцебскім домабудаўнічым камбінаце, РАТ «Витакор».

22 чэрвеня – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Сухі Павел Восіпавіч (1895–1975), авіяканструктар, адзін са стваральнікаў рэактыўнай і звышгукавай авіяцыі, доктар тэхнічных навук, двойчы Герой Сацыялістычнай Працы, удзельнік Першай сусветнай вайны, ураджэнец г. Глыбокае.

22 чэрвеня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Ткачоў Іван Лявонцьевіч (1920–1985), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, франтавік, поўны кавалер ордэна Славы, ураджэнец в. Лындзіна Лёзненскага раёна.

22 чэрвеня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Будзіч Іван Мікалаевіч, майстар разьбы па дрэве, ураджэнец в. Парэчча Докшыцкага раёна. Зараз жыве ў Лепелі.

23 чэрвеня – 25 гадоў таму (1995) адкрыўся для наведвальнікаў Аршанскі этнаграфічны музей «Млын», філіял Музейнага комплексу гісторыі і культуры Аршаншчыны.

24 чэрвеня – 75 гадоў таму (1945) нарадзілася Віслабокава Надзея Станіславаўна (1945–2013), беларускі педагог, ураджэнка г. Рэчыцы. Працавала ў Віцебскім дзяржаўным універсітэце.

24 чэрвеня – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Бандарэвіч Васіль Віктаравіч, педагог, краязнаўца, мастак, ураджэнец в. Новая Беліца Сенненскага раёна.

30 кастрычніка – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Голуб Іван Антонавіч, навуковец у галіне льнаводства, акадэмік НАН Беларусі, доктар сельскагаспадарчых навук, заслужаны работнік сельскай гаспадаркі Беларусі, прафесар. Ураджэнец в. Пад'ясенка Магілёўскай вобласці. У 1984–1998 гг. дырэктар эксперыментальнай базы «Вусце». У 1998–1999 гг. – старшыня Аршанскага райвыканкама. З 2001 г. дырэктар РУП «Інстытут ільну».

31 кастрычніка – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Дасужаў Аляксандр Ігаравіч (1945–2014), беларускі мастак, ураджэнец в. Пухавічы Мінскай вобласці, жыў і працаваў ў Віцебску, быў членам творчага аб'яднання «Квадрат» (1987).

90 гадоў таму (1930) у г. Лепелі пачала выдавацца газета «Калгасная праўда». Пазней яна называлася «Ленінскі сцяг». Сучасная назва (з 1992 г.) – «Лепельскі край», раённая газета.

75 гадоў таму (1945) заснаваная Мёрская цэнтральная раённая бібліятэка.

1 лістапада – 130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Святагор Кузьма Піліпавіч (1890–1917), ваенны лётчык, удзельнік Першай сусветнай вайны, Георгіеўскі кавалер, ураджэнец Віцебскай губерні.

26 кастрычніка – 210 гадоў таму (1810) нарадзіўся Дмахоўскі Генрых Міхайлавіч (1810–1863), беларускі скульптар, ураджэнец маёнтка Забалоцце Дзісенскага павета (цяпер Мёрскі раён). У час паўстання 1863–1964 гг. паўстанцкі камісар Дзісенскага павета і начальнік атрада.

26 кастрычніка – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Каранеўскі Мікалай Аляксандравіч (1910–1978), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, генерал-палкоўнік, адзін з кіраўнікоў савецкай ваеннай разведкі, ураджэнец г. Верхнядзвінска.

27 кастрычніка – 70 гадоў таму (1950) нарадзілася Вароніна Таццяна Міхайлаўна, краязнаўца з г. Оршы, адзін са складальнікаў вучэбнага дапаможніка «Мой родны край – Аршаншчына».

28 кастрычніка – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Дундзін Мікалай Мікалаевіч, беларускі мастак, ураджэнец в. Чырвоны Бор Магілёўскай вобласці, жыве ў Віцебску.

29 кастрычніка – 55 гадоў таму (1965) заснаваны музей Обальскага камсамольскага падполля, як Рэспубліканскі музей камсамольскай славы ў г. п. Обаль. З 1985 г. сучасная назва. З 2002 г. філіял Шумілінскага гісторыка-краязнаўчага музея.

30 кастрычніка – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Бембель Андрэй Ануфрыевіч (1905–1986), беларускі скульптар, ураджэнец г. Веліжа Віцебскай губерні (цяпер Смаленская вобласць, Расія). Вучыўся ў Віцебскім мастацкім тэхнікуме ў 1924–1927 гг.

24 чэрвеня – 55 гадоў таму (1965) заснаваны Віцебскі тэхналагічны інстытут лёгкай прамысловасці. У 1995 г. пераўтвораны ў Віцебскі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт.

25 чэрвеня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Пятрусь Броўка (Пётр Усцінавіч; 1905–1980), беларускі народны паэт і грамадскі дзеяч, заслужаны дзеяч навукі, Герой Сацыялістычнай Працы.

26 чэрвеня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Емяльянаў Анатоль Серафімавіч (1935–2018), фалькларыст, ураджэнец Смаленскай вобласці (Расія). З 1966 г. быў выкладчыкам Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П. М. Машэрава.

26 чэрвеня – 85 гадоў таму (1935) нарадзілася Маленчанка Рыма Фёдараўна, заслужаная артыстка Беларусі, педагог, прафесар, ураджэнка г. Оршы.

30 гадоў таму (1990) заснавана газета «Народнае слова» Віцебскім абласным Саветам дэпутатаў. Выдавалася да ліпеня 2013 года. Рэдакцыі абласных газет «Віцебскі рабочы» і «Народнае слова» рэарганізаваны ў рэдакцыю абласной газеты «Витебские вести».

1 ліпеня – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Юр'еў Зіновій Юравіч (сапр. Грынман Зяма Юдавіч), беларускі і рускі пісьменнік-фантаст, ураджэнец г. Чашнікі.

2 ліпеня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Лісіцын Міхаіл Аркадзевіч (Майсей Айзікавіч; 1920–2004), дзеяч самадзейнага мастацтва, музыкант, дырыжор, педагог, заслужаны работнік культуры Беларусі, ураджэнец г. Віцебска.

7 ліпеня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Крошкін Алег Уладзіміравіч, беларускі мастак, ураджэнец пас. Сокал-Долінскі Сахалінскай вобласці (Расія). Скончыў Віцебскі педагагічны інстытут. Жыве ў Віцебску.

9 ліпеня – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Булкін Васіль Аляксандравіч (1945–2017), расійскі археолаг і гісторык, кандыдат гістарычных навук, ураджэнец г. Санкт-Пецярбурга. Прымаў удзел у раскопках у Полацку, Мазыры, Янкавічах (Расонскі раён).

10 ліпеня – 180 гадоў таму (1840) нарадзіўся Кірпічоў Леў Львовіч (1840–1890), ваенны вучоны, генерал-маёр артылерыі, прафесар, ураджэнец г. Полацка. Скончыў Полацкі кадэцкі корпус.

10 ліпеня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Сергіевіч Пётр Аляксандравіч (1900–1984), беларускі і літоўскі жывапісец, графік, мастак-манументаліст, заслужаны дзеяч мастацтваў Літвы, ураджэнец в. Стаўрова Браслаўскага раёна.

10 ліпеня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Забянькоў Ігар Іванавіч, вучоны у галіне радыётэхнікі, доктар тэхнічных навук (1999), выдатнік адукацыі Беларусі, ураджэнец г. п. Бягомль Докшыцкага раёна.

12 ліпеня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Ляўкоў Пётр Маркавіч (1910–1968), поўны кавалер ордэна Славы, ураджэнец в. Аляксандраўка Слаўгарадскага раёна Магілёўскай вобласці. Вызначыўся падчас Вялікай Айчыннай вайны на шашы Орша – Магілёў. Ордэн Славы III ступені атрымаў за бой пад Оршай.

19 кастрычніка – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Васкоўскі Міхаіл Васілевіч (1950–2012), майстар-кераміст, народны майстар Рэспублікі Беларусь (2005), ураджэнец в. Ільінка Талачынскага раёна.

20 кастрычніка – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Шуманскі Міхаіл Рыгоравіч (1920–1982), спявак (тэнар), заслужаны артыст Беларусі, ураджэнец в. Перабродцдзе Мёрскага раёна.

20 кастрычніка – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Каласоўскі Юрый Уладзіміравіч, беларускі археолаг, ураджэнец г. Унеча Бранскай вобласці (Расія). Даследваў археалагічны комплекс Вежкі, гарадзішчы Германы, Ірвянца, Панізоўе, Чырына ў Дубровенскім раёне, археалагічны помнік у Віцебску.

22 кастрычніка – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Вядэнка Віктар Антонавіч (1910–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Вісунск (цяпер Нікалаеўская вобласць, Украіна).

23 кастрычніка – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Чудакоў Алег Парфір`евіч, беларускі вучоны ў галіне сківічна-тварнай і пластычнай хірургіі, хірургічнай стаматалогіі, доктар медыцынскіх навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, ураджэнец г. п. Сураж Віцебскага раёна.

24 кастрычніка – 150 гадоў таму (1870) створана Віцебскае дабрачыннае таварыства для паляпшэння маральнага і матэрыяльнага стану бедных жыхароў.

13 кастрычніка – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Жалезнікаў Карп Апанасавіч (1895–1957), ваенны дзеяч, удзельнік Першай сусветнай і Вялікай Айчыннай войнаў, ураджэнец г. Оршы.

13 кастрычніка – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Шнэйдар Анатоль Антонавіч, краязнавец, кінадакументаліст, публіцыст, культуролаг, ураджэнец в. Парэчча Талачынскага раёна.

14 кастрычніка – 160 гадоў таму (1860) нарадзіўся Багдановіч Ангел Іванавіч (1860–1907), удзельнік рэвалюцыйнага руху, публіцыст, крытык, рэдактар, ураджэнец г. Гарадка.

14 кастрычніка – 55 гадоў таму (1965) нарадзілася Внукава Алена Леанідаўна, беларуская актрыса, тэлевядучая, уражэнка г. Віцебска.

15 кастрычніка – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Чабатароў Раман Сямёнавіч (1905–1981), беларускі вучоны ў галіне паразіталогіі, доктар ветэрынарных навук, прафесар, акадэмік НАН Беларусі, Акадэміі сельскагаспадарчых навук Беларусі, ураджэнец в. Старынка Ушацкага раёна.

17 кастрычніка – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Якаўлеў Фама Паўлавіч (1900–1971), генерал-лейтэнант, член Ваеннага савета Далёкаўсходняга фронту, ураджэнец в. Града Віцебскага раёна.

17 кастрычніка – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Мядзель Міхаіл Маркавіч (1910–1981), удзельнік Вялікай Айчынай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Задзежжа Верхнядзвінскага раёна.

18 кастрычніка – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Гераіменка Уладзімір Аляксандравіч, беларускі філосаф, доктар філасофскіх навук, ураджэнец в. Зарубы Дубровенскага раёна.

13 ліпеня – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Ключнікаў Аляксандр Сяргеевіч (1945–2014), беларускі вучоны ў галіне мікрахвалевай радыёфізікі і інфарматыкі, доктар тэхнічных навук, прафесар. У 1988–1993 гг. – рэктар, у 1993–1998 гг. заг. кафедры Віцебскага тэхналагічнага інстытута лёгкай прамысловасці. У 1999–2000 гг., 2006–2012 гг. – заг. кафедры інжынернай фізікі Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П. М. Машэрава.

14 ліпеня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Шнітко Святаслаў Мікалаевіч, беларускі навуковец у галіне хірургіі і арганізацыі ваеннай аховы здароўя, доктар медыцынскіх навук, прафесар, палкоўнік медыцынскай службы, заслужаны ўрач Беларусі, ураджэнец г. Віцебска.

15 ліпеня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Дубоўка Уладзімір Мікалаевіч (1900–1976), беларускі паэт, празаік, перакладчык, крытык, ураджэнец в. Агароднікі Пастаўскага раёна.

15 ліпеня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Мяснікоў Анатоль Фёдаравіч (1950–2011), беларускі вучоны-гісторык, літаратар, публіцыст, кандыдат гістарычных навук, ураджэнец в. Шмідзельшчына Талачынскага раёна.

18 ліпеня – 290 гадоў таму (1730) нарадзіўся Катэнбрынг Юзаф (1730– пасля 1804), польскі пісьменнік, педагог, ураджэнец Польшчы. З 1749 г. выкладаў рыторыку і паэтыку на тэрыторыі Беларусі, у т. л. і ў Полацку.

19 ліпеня – 60 гадоў таму (1960) нарадзілася Кавалёва Ніна Уладзіміраўна, беларуская мастачка, ураджэнка п. Завідава Калінінскай вобласці (Расія). Скончыла мастацка-графічны факультэт Віцебскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя С. М. Кірава. Жыве ў Віцебску.

20 ліпеня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Коган Уладзімір Львовіч (1920–1995), беларускі спратсмен і трэнер па боксе, ураджэнец г. Дуброўна.

20 ліпеня – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Тарабука Леанід Мікалаевіч, беларускі скульптар, ураджэнец г. Віцебска. З 1997 г. выкладае ў Віцебскім дзяржаўным тэхналагічным універсітэце.

22 ліпеня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Абраменка Дзмітрый Кузьміч (1910–1981), поўны кавалер ордэна Славы, ураджэнец в. Філіпкова Віцебскага раёна.

22 ліпеня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Акулёнак Пётр Сяргеевіч (1910–1996), танцоўшчык, балетмайстар, педагог, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, ураджэнец в. Вялікія Міхінічы Талачынскага раёна.

25 ліпеня – 180 гадоў таму (1840) нарадзіўся Крачкоўскі Юльян Фаміч (1840–1903), беларускі фалькларыст, этнограф, гісторык, педагог, ураджэнец в. Азяты Брэсцкай вобласці. Працаваў дырэктарам Полацкай настаўніцкай семінарыі.

25 ліпеня – 55 гадоў таму (1965) нарадзілась Круглікава Марына Леанідаўна, беларуская мастачка, ураджэнка г. Полацка.

8 кастрычніка 175 гадоў таму (1845) нарадзіўся Кірпічоў Віктар Львовіч (1845–1913), ваенны вучоны, інжынер, тайны саветнік, прафесар, ураджэнец г. Полацка. Скончыў Полацкі кадэцкі корпус.

8 кастрычніка – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Азін Уладзімір Марцінавіч (1895–1920), ваенны дзеяч, удзельнік грамадзянскай вайны, ураджэнец в. Мар'янава Полацкага раёна.

10 кастрычніка – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Матвейчук Уладзімір Фёдаравіч, дзяржаўны дзеяч Беларусі, ураджэнец г. п. Шуміліна. Працаваў настаўнікам у Шумілінскім раёне, дырэктарам Полацкага ПТВ хімікаў № 123, дырэктарам па кадрах і ідэалагічнай рабоце ААТ «Полацк-Шкловалакно» канцэрна «Белнафтахім».

11 кастрычніка – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Шакулаў Рыгор Логінавіч (1910–1987), беларускі пісьменнік, ураджэнец в. Паўлавічы Віцебскага раёна.

12 кастрычніка – 155 гадоў таму (1865) нарадзіўся Анцаў Міхаіл Васілевіч (1865–1945), беларускі кампазітар, харавы дырыжор, педагог, адзін з арганізатараў Віцебскай народнай кансерваторыі, ураджэнец г. Смаленска (Расія). З 1896 г. жыў у Віцебску, выкладаў харавыя спевы ў розных навучальных установах.

12 кастрычніка – 135 гадоў таму (1885) нарадзіўся Дземідзенка Іван Пятровіч (1885–?), поўны Георгіеўскі кавалер, удзельнік Першай сусветнай вайны, ураджэнец Гарадоцкага павета Віцебскай губерні.

2 кастрычніка – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Шастоўскі Кім Фёдаравіч (1935–2016), беларускі жывапісец, выкладчык Мінскага мастацкага вучылішча, ураджэнец в. Ляўкі Аршанскага раёна.

4 кастрычніка – 270 гадоў таму (1750) нарадзіўся Князьнін Францішак Дыянізы (1750–1807), паэт, драматург, перакладчык, ураджэнец г. Віцебска.

4 кастрычніка – 220 гадоў таму (1800) нарадзіўся Гарбачэўскі Іван Іванавіч (1800–1869), рэвалюцыянер-дзекабрыст, мемуарыст, выхаванец Віцебскай гімназіі (1808–1817), ураджэнец Магілёўшчыны.

4 кастрычніка – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Манькоўскі Іван Васілевіч (1895–1943), Герой Сацыялістычнай Працы, з 1917 г. старшы механік сувязі на лініі Віцебск – Арол, ураджэнец г. Оршы.

5 кастрычніка – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Максіменка Аляксей Пятровіч (1905–1959), адзін з кіраўнікоў Аршанскага і Віцебскага антыфашысцкага падполля ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец г. Орск Арэнбургскай вобл. (Расія).

5 кастрычніка – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Саладкоў Аляксандр Пятровіч (1960–2013), беларускі вучоны ў вобласці фізіялогіі, доктар медыцынскіх навук (1999), выдатнік аховы здароўя і выдатнік адукацыі Беларусі, працаваў у Віцебскім медыцынскім універсітэце, рэктарам Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П. М. Машэрава (2009–2013), ураджэнец г. Віцебска.

26 ліпеня – 90 гадоў таму (1930) ліквідавана Віцебская акруга, адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка ў БССР.

26 ліпеня – 90 гадоў таму (1930) скасавана Аршанская акруга, адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка БССР у 1924–1930 гг.

27 ліпеня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Казакоў Юрый Леанідавіч, гісторык, кандыдат гістарычных навук, загадчык кафедры гісторыі Беларусі старажытнага часу і сярэдніх вякоў гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, ураджэнец г. п. Шуміліна.

28 ліпеня – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Хесін Барыс Якаўлевіч, мастак, ураджэнец в. Сафронава Горкаўскай вобласці (Расія). Скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя С. М. Кірава. У 1967–2001 гг. жыў у Віцебску. Зараз жыве і працуе ў г. Нінбург (Германія).

29 ліпеня – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Каралёў Павел Міхайлавіч (1915–1998), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Крыцкія Гарадоцкага раёна.

30 ліпеня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Няклюдаў Валянцін Леанідавіч (1910–1979), удзельнік Вялікай Айчынай вайны, адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Віцебскай і Вілейскай абласцях, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Омска (Расія).

100 гадоў таму (1920) быў створаны Чашніцкі раённы аддзел унутраных спраў.

3 жніўня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Томка Ягор Андрэевіч (1935–2008), віцэ-адмірал, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец хутара Лявонаўцы Мёрскага раёна.

4 жніўня – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Ясьвін Яўген Станіслававіч (1935–2000), беларускі мастак, ураджэнец г. п. Асвея Верхнядзвінскага раёна.

4 жніўня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Слепаў Аляксандр Мікалаевіч, беларускі мастак, ураджэнец с. Бада Чыцінскай вобласці (Расія). З 1962 г. жыве ў Віцебску.

6 жніўня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Гарфункін Рыгор Саламонавіч (1920–1943), Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. п. Янавічы Віцебскага раёна.

6 жніўня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Хамчаноўскі Уладзімір Антонавіч (1920–1942), Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Пірагі Расонскага раёна. У Вялікую Айчынную вайну са жніўня 1941 г. быў камандзірам падпольнай групы Расонскага патрыятычнага падполля, з красавіка – 1942 г. быў у партызанах.

7 жніўня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Цітовіч Генадзь Іванавіч (1910–1986), беларускі этнамузыказнаўца, дзеяч харавога мастацтва, дырыжор, народны артыст Беларусі, народны артыст СССР, ураджэнец в. Новы Пагост Мёрскага раёна.

30 верасня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Бычкоўскі Міхаіл Аляксандравіч, беларускі кераміст, з 1984 г. – у віцебскім аб'яднанні «Кераміка», з 1987 г. – мастак-кераміст АП ВФ «Віцебскгандальбуд», ураджэнец в. Стахава Брэсцкай вобласці.

90 гадоў таму (1930) заснаваны Полацкі леспрамгас. Зараз – ААТ «Полацклес», філіял ААТ «Мастоўдрэў».

1 кастрычніка – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Хмялеўскі Мікалай Рыгоравіч (1900–1980), генерал-лейтэнант авіяцыі, удзельнік грамадзянскай вайны 1918–1920 гг., ураджэнец в. Бароўка Верхнядзвінскага раёна. У Вялікую Айчынную вайну з 1941 г. ваяваў на Заходнім і Бранскім накірунках.

1 кастрычніка – 95 гадоў таму (1925) пачала выходзіць газета «Камуністычны шлях» у г. Оршы. Зараз «Аршанская газета».

1 кастрычніка – 85 гадоў таму (1935) нарадзіўся Гарачаў Іван Іванавіч, беларускі вучоны ў галіне заатэхнікі, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар. З 2009 г. працуе ў Віцебскай дзяржаўнай акадэміі ветэрынарнай медыцыны. Ураджэнец г. Горкі (цяпер г. Ніжні Ноўгарад, Расія).

26 верасня – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Крумінь Іван Андрэевіч (Крумін; 1915–2003), удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец г. Гарадка Віцебскай вобласці.

27 верасня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Чысцякоў Іван Міхайлавіч (1900–1979), савецкі военачальнік, генерал-палкоўнік, Герой Савецкага Саюза. З сакавіка – 1967 г. прысвоена званне «Ганаровы грамадзянін горада Полацка».

29 вервсня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Раманаў Павел Мінаевіч (1905–1944), Герой Савецкага Саюза, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху на тэрыторыі Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец г. Чыта (Расія).

29 верасня – 140 гадоў таму (1880) нарадзіўся Сахараў Сяргей Пятровіч (1880–1954), беларускі фалькларыст, этнограф, педагог, ураджэнец г. Полацка.

29 верасня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Арлоў Аляксандр Рыгоравіч (1900–1945), інжынер, віцэ-адмірал, савецкі ваенна-марскі дзеяч. Ураджэнец г. Оршы Віцебскай вобласці.

29 верасня – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Шыбека Іван Арцем`евіч (1930–2005), партыйны і дзяржаўны дзеяч Беларусі, ураджэнец в. Стэцава Сенненскага раёна. У 1977–1984 гг. старшыня Віцебскага аблвыканкама.

29 верасня – 65 гадоў таму (1955) нарадзіўся Давыдзька Генадзь Браніслававіч, беларускі грамадскі дзеяч, акцёр, рэжысёр, заслужаны артыст Беларусі (1998), ураджэнец г. Сянно.

7 жніўня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Сухамлінаў Генадзь Уладзіміравіч, мастак, педагог, ураджэнец г. Віцебска.

10 жніўня – 25 гадоў таму (1995) заснаваны Нацыянальны парк «Браслаўскія азёры» ў Браслаўскім раёне.

11 жніўня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Кастагрыз Алег Данілавіч, беларускі графік і жывапісец, ураджэнец г. Кабулеці (Грузія). З 1989 г. выкладае ў Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава.

12 жніўня – 90 гадоў таму (1930) нарадзіўся Шарснёў Мікалай Яфрэмавіч (1930–2004), Герой Сацыялістычнай Працы, механізатар-бульбавод калгаса імя Куйбышава Аршанскага раёна, ураджэнец в. Прыгузкі Аршанскага раёна.

14 жніўня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Цюрын Аляксандр Васілевіч (1905–1943), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Дзевушыха Іванаўскай вобласці (Расія).

17 жніўня – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Нікіцевіч Васіль Міхайлавіч (1925–1994), беларускі мовазнаўца, ураджэнец в. Тураўшчына Докшыцкага раёна.

19 жніўня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Жаўрук Алесь (Сінічкін Аляксандр Дзмітрыевіч; 1910–1942), беларускі паэт, ураджэнец г. Сянно.

20 жніўня – 105 гадоў таму (1915) нарадзіўся Жылін Васіль Іванавіч (1915–1947), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Верхнія Белазёркі Самарскай губерні (Расія).

24 жніўня – 75 гадоў таму (1945) нарадзілася Ніканчык Святлана Уладзіміраўна (па мужу Баравік), беларуская актрыса, ураджэнка г. Оршы.

25 жніўня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Корбан Уладзімір Іванавіч (1910–1971), беларускі пісьменнік, заслужаны дзеяч культуры Беларусі, ураджэнец г. Барань Аршанскага раёна.

25 жніўня – 75 гадоў таму (1945) нарадзіўся Слюнчанка Валерый Рыгоравіч (1945–1992), архітэктар, лаўрэат прэміі прафсаюзаў БССР. Удзельнічаў у распрацоўцы праектаў рэстаўрацыі помнікаў архітэктуры, сярод якіх Богаяўленскі і Сафійскі саборы ў Полацку.

27 жніўня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Слабада Аляксандр Іванавіч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец в. Дубровы Верхнядзвінскага раёна.

29 жніўня – 125 гадоў таму (1895) нарадзіўся Быхоўскі Абрам Ісаевіч (1895–1972), гаспадарчы дзеяч Беларусі, Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнец г. Дуброўна.

29 жніўня – 95 гадоў таму (1925) нарадзілася Рыжкова Ганна Паўлаўна (1925–1993), беларуская артыстка эстрады, заслужаная артыстка Беларусі (1970), з 1945 г. працавала ў Беларускім тэатры імя Я. Коласа, з 1949 г. у абласным Доме народнай творчасці, ураджэнка в. Войлева Сенненскага раёна.

30 жніўня – 130 гадоў таму (1890) нарадзіўся Манцэвіч Фларыян Данатавіч (1890–1941), педагог, публіцыст, грамадскі дзеяч, ураджэнец в. Іказнь Браслаўскага раёна.

16 верасня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Мяцельскі Андрэй Анатолевіч, беларускі археолаг, гісторык, ураджэнец г. Котбус (Германія). Праводзіў раскопкі на гарадзішчы каля в. Карабанавічы Дубровенскага раёна.

21 верасня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Рахцеенка Іван Навумавіч (1905–1988), беларускі навуковец у галіне батанікі, ураджэнец в. Шэкі Дубровенскага раёна.

21 верасня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Ялугін Павел Уладзіміравіч (1910–1990), ваенны дзеяч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Янова Лепельскага раёна.

22 верасня – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Броўкін Вячаслаў Уладзіміравіч (1925–2016), беларускі рэжысёр, ураджэнец г. Масквы. У 1955–1959 гг. з'яўляўся рэжысёрам Беларускага тэатра імя Я. Коласа.

24 верасня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Харамоненка Сяргей Сільвестравіч (1910–1978), вучоны ў галіне біяхіміі і гематалогіі, выдатнік аховы здароўя, ураджэнец г. Віцебска.

25 верасня – 90 гадоў таму (1930) нарадзілася Ігнатава Марыя Якаўлеўна (1930–2001), Герой Сацыялістычнай Працы, ураджэнка в. Паловікі Лёзненскага раёна.

25 верасня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Шыбека Канстанцін Канстанцінавіч, беларускі навуковец-эканаміст, доктар эканамічных навук, прафесар, рэктар Палесскага дзяржаўнага ўніверсітэта, ураджэнец в. Немерава Аршанскага раёна.

11 верасня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Кандрацьеў Іван Дзмітрыевіч (1910–1958), удзельнік Вялікай Айчынай вайны, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Гарошкава Дубровенскага раёна.

12 верасня – 290 гадоў таму (1730) нарадзіўся Сапега Аляксандр Міхал (сын Казіміра Лявона; 1730–1793), абозны з найбуйнейшага магнацкага роду герба «Ліс» у ВКЛ, генерал-маёр, ваявода полацкі, гетман польны, канцлер.

12 верасня – 230 гадоў таму (1790) нарадзіўся Грыгаровіч Іван Іванавіч (1790–1852 у некаторых крыніцах датай нараджэння пазначаецца 06.09.1792), беларускі гісторык, археограф і мовазнаўца, ураджэнец г. Прапойск (цяпер г. Слаўгарад) Магілёўскай губерні. У 1829 г. працаваў у Віцебску.

12 верасня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Стадольнік Іван Канстанцінавіч, празаік, паэт, драматург, ураджэнец в. Янкі Докшыцкага раёна.

14 верасня – 100 гадоў таму (1920) нарадзіўся Пазняк Вадзім Нікіфаравіч (1920–1997), грамадскі і дзяржаўны дзеяч, заслужаны дзеяч культуры Беларусі, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў камсамольска-маладзёжнага падполля і партызанскага руху на тэрыторыі Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, ураджэнец в. Слабодка Бешанковіцкага раёна.

14 верасня – 65 гадоў таму (1955) нарадзілася Кавальчук Людміла Мікалаеўна, беларуская мастачка дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, ураджэнка г. Ангарск (Расія). З 1977 г. жыве ў Віцебску.

30 жніўня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Сабалеўскі Аляксандр Пятровіч (1905–1988), Герой Савецкага Саюза (1940), судавы ўрач ледакола «Георгий Седов», ураджэнец г. Гарадка.

30 жніўня – 110 гадоў таму (1910) нарадзіўся Валчкоў Іван Мікітавіч (1910–1944), удзельнік вызвалення Віцебскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну, Герой Савецкага Саюза, ураджэнец с. Пічаева Тамбоўскай губерні (Расія).

31 жніўня – 135 гадоў таму (1885) нарадзіўся Багдановіч Генадзь Васілевіч (1885–1937), беларускі грамадскі дзеяч, педагог, ураджэнец в. Луначарскае Верхнядзвінскага раёна.

90 гадоў таму (1930) пачала выдавацца газета «За калектывізацыю» ў Чашніцкім раёне. Зараз – раённая газета «Чырвоны прамень».

1 верасня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Дзмітрачэнка Аляксандр Пятровіч (1900–1981), прафесар, савецкі вучоны ў галіне жывёлагадоўлі, Герой Сацыялістычнай Працы, заслужаны дзеяч навукі РСФСР, ураджэнец г. п. Ула Бешанковіцкага раёна.

1 верасня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Майсеенка Анатоль Фядосавіч (1940–2009), літаратуразнавец, паэт, ураджэнец в. Халалееўка Дубровенскага раёна.

1 верасня – 25 гадоў таму (1995) 3 1 верасня – 1995 года паводле рашэння Калегіі Міністэрства адукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь Віцебскі дзяржаўны педагагічны інстытут пераўтвораны ў Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт.

2 верасня – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Смірноў Юрый Васілевіч (1925–1944), Герой Савецкага Саюза, ураджэнец в. Дзедушкава Іванава-Вазнясенскай губерні (цяпер Кастрамская вобласць, Расія), удзельнік вызвалення Беларусі. Вызваляў в. Шалашына Дубровенскага раёна, пахаваны ў г. п. Арэхаўск Аршанскага раёна.

2 верасня – 95 гадоў таму (1925) нарадзіўся Маслакоў Анатоль Васілевіч (1925–1985), партыйны і гаспадарчы дзеяч Беларусі, ураджэнец в. Дуброўскае Шумілінскага раёна.

3 верасня – 15 гадоў таму (2005) быў адкрыты Полацкі прыродна-экалагічны музей у г. Полацку, філіял Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

5 верасня – 70 гадоў таму (1950) нарадзіўся Залуцкі Іосіф Віктаравіч (1950–2018), беларускі вучоны ў вобласці анкалогіі, член-карэспандэнт НАН Беларусі (2004), доктар медыцынскіх навук (1994), выдатнік аховы здароўя, ураджэнец в. Мумішкі Пастаўскага раёна.

6 верасня – 80 гадоў таму (1940) нарадзіўся Плакхін Аркадзь Міронавіч, беларускі спартсмен (шашкі–64), міжнародны гросмайстар, заслужаны майстар спорту Беларусі, ураджэнец г. Полацка.

7 верасня – 135 гадоў таму (1885) нарадзіўся Сікора Іван Паўлавіч (1885–1966), выдатны садавод і селекцыянер, ураджэнец в. Алашкі Малыя Шаркаўшчынскага раёна.

7 верасня – 30 гадоў таму (1990) адкрыўся Музей беларускага кнігадрукавання ў Полацку, які з'яўляецца філіялам Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

8 верасня – 60 гадоў таму (1960) нарадзіўся Цімохаў Сяргей Аляксандравіч (1960–2012), беларускі мастак, з 1986 г. на віцебскім камбінаце «Мастацтва», з 1989 г. галоўны мастак г. Полацка, у 1991–2000 г. дырэктар, мастак галерэі «Рыса» у Полацку, ураджэнец в. Кротаў Калінкавіцкага раёна Гомельскай вобласці.

11 верасня – 165 гадоў таму (1855) нарадзіўся Раманаў Еўдакім Раманавіч (1855–1922), беларускі археолаг, фалькларыст, этнограф, краязнаўца, педагог, ураджэнец мястэчка Нова-Беліца (зараз у межах г. Гомеля). Працаваў настаўнікам у Сянно, інспектарам вучылішчаў Віцебскай губерні.

11 верасня – 120 гадоў таму (1900) нарадзіўся Міруц Іван Герасімавіч (1900–?), прафсаюзны і гаспадарчы дзеяч, з 1933 г. начальнік палітаддзела саўгаса «Нача-Шпакоўшчына» Полацкага раёна.

11 верасня – 115 гадоў таму (1905) нарадзіўся Сяменікаў Іван Фёдаравіч (1905–1985), дзеяч рэвалюцыйнага руху ў Зах. Беларусі, ураджэнец г. Віцебска. З 1922 г. працаваў у паравозных майстэрнях Віцебска.